



Mobbing Var da Sömürü Yok Mu?

s 4



AVM'ler Yükseliyor Semtler Dönüşüyor

s 14



Tarihten Günümüze 1 Mayıs'lar

s 6



Seçimler Üzerine

s 12

meşdan

2 TL

www.meydangazetesi.org

"İnsan ancak kendi kadar özgür insanların arasında özgürdür"

AYLIK
ANARŞİST
GAZETE
SAYI: 49
NİSAN
2 0 1 9



KAPİTALİZMİN HIZINA YETİŞEMİYORUZ

s 24

Sütaş'ta 10 İşçi Daha İşe İade Davasını Kazandı



2014 yılında Sütaş'ın Aksaray ve Bursa Karacabey'deki fabrikalarında Tekgıda-İş Sendikası'na üye olan onlarca işçi işten atılmıştı. Aylarca fabrika önündeki direnişlerini sürdüren işçiler, fabrikadaki örgütlenmelerine de devam etti. Sütaş patronu ise işçilerin örgütlenmesini sürdürmesi üzerine 2017 yılında Karacabey'de 69 işçiyi, Aksaray'da ise 17 işçiyi

daha işten çıkarmıştı.

İşçilerin Tekgıda-İş ile birlikte açtığı davaların Karacabey'deki duruşması dün görüldü. Görülen duruşmada, mahkeme 10 işçiye 4 net 12 brüt tutarında sendikal tazminat ödenmesine hükmetti. Bugüne kadar sonuçlanan 60 civarı davanın tamamını Sütaş işçileri kazandı.

Cargill İşçilerinin İşe İade Davaları Ertelendi



Cargill'de Tekgıda-İş Sendikası'na üye oldukları için işten atılan ve 350 günü aşkın süredir direnişte olan işçilerin açtıkları işe iade davası geçtiğimiz haftalarda görüldü.

Bursa Orhangazi Adliyesi'nde görülen duruşmada Cargill yönetimi keşif yapılmasını talep ederken duruşma 12 Haziran'a ertelendi. Car-

gill direnişçileri ise duruşma sonrası şu paylaşımı yaptı: "Cargill Direnişi 351. gününde... İşe iade davası için mahkemeydik. Cargill yöneticilerine çağrımızdır. Çıkacak olan yargı kararlarına lütfen saygı duyun. Aksi bir kararınız sadece mücadelemizi büyütmemize yarar. Cargill keşif yapılmasını talep etti, duruşma 12 Haziran'a ertelendi."

Kale Kayış İşçileri Direnişte



İstanbul Silivri'de bulunan ve 300 işçinin çalıştığı Kale Kayış fabrikasında 100 işçinin, kötü çalışma koşullarına, düşük ücretlere, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin yetersizliğine, sendikalaşma nedeniyle artan baskılara karşı başlattığı direniş otuz gün aşkın süredir devam ediyor.

İşçilerin geçtiğimiz hafta Silivri sahilinde kalabalık olarak düzenlediği eyleme çok sayıda devrimci örgüt ve sendika da destek vermişti. "Sendika haktır, engellenemez", "Çalışırken ölmek istemiyoruz" ve "Direne direne kazanacağız" sloganlarının atıldığı eylemde işçilerin ve Petrol-

İş'ten sendikacıların konuşmalarının ardından İSİG adına konuşan Murat Çakır, Mart ayında 108 işçinin iş cinayetlerinde yaşamını yitirdiğini belirtti. Çakır, "108 işçinin hepsi sendikasızdı. Yani sendikasız çalışmak, ölüm demek. Binlerce yaralanma, binlerce meslek hastalığı demek. Ve bugün Kale Kayış işçileri çalışırken ölmek için, yaralanmamak için, meslek hastası olmamak için Petrol-İş Sendikası'na örgütlendiler. Çünkü Kale Kayış fabrikasının çalışma şartları işçileri hasta ediyor, yaralıyor. Bugüne kadar 3 arkadaşımız iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi. Hiçbir yasal mevzuata uyulmuyor" dedi.

HT Solar İşçilerinden Baskılara Karşı Eylem

İstanbul Tuzla'da bulunan ve güneş paneli üretimi yapan HT Solar fabrikasında, işçiler patronun baskısına karşı eylem yaptı. Yerlerinin zorla değiştirilmek istenmesine ve üretimi artırma baskısına karşı fabrika içinde yürüyüş yapan işçiler sık sık "Baskılar bizi yıldırılmaz", "Bu daha başlangıç mücadeleye devam" sloganları attı.

HT Solar işçileri, "Çalışma yerlerimizi zorla değiştiriyorlar. Makinede çalışmanı depoya ya da temizliğe

veriyorlar. Sayı baskısı durmadan artıyor, fazla üretim isteniyor. Bir kişinin iki makineye bakması için baskı yapılıyor" dedi. İşçiler yönetime baskılardan vazgeçilmesi çağrısında bulundu.

HT Solar Enerji'de daha önce patronun Birleşik Metal-İş üyelerini işten atması üzerine işçiler direniş başlatmış, patronun isteğiyle devreye kaymakam ve polis girmişti. Kaymakamın emri ve polisin "müdahale" tehdidiyle direniş bitirilmişti.

İzmir'de Bar İşçisi Patronu Tarafından Katledildi

İzmir Alsancak'ta bulunan Vesile Bar'da çalışan 29 yaşındaki Mustafa Demir, 35 yaşındaki patronu Hasan Yücel tarafından dövülerek katledildi.

Gece 02.00 sıralarında, sebebi bilinmeyen bir nedenle çıkan tartışma kavgaya dönüştü. İşçi Musfata Demir'e tekme, tokat ve yumruklar-

la saldıran patron, işçi yere düştüğünde de saldırısını sürdürdü.

Bilincini kaybeden işçi, olay yerinde ilk müdahalesi yapıldıktan sonra Alsancak Devlet Hastanesi Acil Servisi'ne götürülmek üzere ambulansa bindirildi fakat hastaneye ulaşmadan yaşamını yitirdi.

Meslek Hastalıkları (13)



Sıcak Kataraktı

Aylin Sal

aylinsal@meydangazetesi.org

Uzun süre boyunca yoğun çalışma temposu altında sürekli maruz kalınan makineler; gürültüsü, pisliği ya da çalışma prensibiyle alakalı olarak barındırdığı risklerin yanında farklı türden tehlikeleri de içinde barındırıyor. Devletin çoğu zaman bağlamından kopuk değerlendirecek bir yok sayma politikası izlediği meslek hastalıklarına dair yazı dizimizin 13. bölümünde, sıcak ortamdaki havaya uzun süre maruz kalınması sonucu ortaya çıkan "Sıcak Kataraktı'nı" inceleyeceğiz.

Yaşı ilerlemiş insanların arasında sıkça rastlanan katarakt, gözün içerisindeki lensin saydamlığını kaybederek opaklaşması sebebiyle ortaya çıkan bir hastalıktır. Gözün etkilendiği bazı elektromanyetik dalga boyları, görme sürecinde lens tarafından soğrulurlar. Bunlar, kızılötesi başta olmak üzere UV B ve UV A ışınlarıdır.

Bu ışınlara maruz kalan ve ardın-

dan saydamlığı bozulan lens, buğulu bir görüntü vermeye başlar ve görme sorunları opaklaşma arttıkça devam eder. Ağrısız ancak yaşamı zorlaştıran aksaklıklar, kataraktın belirtileridir. Okumayı güçleştirecek derecede buğulanmalar, karşıdan gelen ışığa gözün verdiği tepkinin etkisi, siyah noktalar şeklinde belirtilerle anlaşılabilir olan katarakt; gözlük ya da ilaç yardımıyla tedavi edilebilecek bir hastalık değildir.

Kataraktın tam olarak sebebi belirlenmemiş olsa da özellikle cam eşya üretiminde sıcak sıvı cama üfleyerek biçim veren işçiler, fırıncılar ve diş doktorları başta olmak üzere, yaptığı iş gereği uzun süre sıcak havayla yakın temas içinde çalışmak zorunda kalan işçiler arasında sıkça görülür. Sıcak havanın yanında ultraviyole ışınları da sıcak kataraktına neden olabilecek dışsal etmenlerden sayılabilir.

Çoğu zaman gerekli koruma önlemleri, ısının ve ışınların etkisini azaltan koruyucu maskeler ve giysiler temin edilmediğinden çalışırken hastalığın oluşması için önlem almak zorlaşmaktadır.

Katarakt Nasıl Tedavi Edilir?

Kataraktın ameliyat dışında bir tedavisi henüz keşfedilmemiştir. Aynı şekilde ortaya çıkışını engelleyecek ya da ilerlemesini yavaşlatacak bir yöntem de bilinmemektedir. Bu sebeple varlığı fark edildikten kısa bir süre sonra ameliyat önerilir.

Katarakt ameliyatları temelde şeffaflığını kaybedip opaklaşmış merceğin alınıp yerine aynı işlevi gerçekleştirecek başka bir lens koyularak çözülmesi esasına dayanır. Uzun zamandır ameliyatlar "fakoemülsifikasyon" cerrahisiyle yapılmaktadır. Saniyede 40.000 kez titreşen ses dal-

galarının iletilmesiyle eriyen katarakt dokusu, fako cihazıyla gözden temizlenir. Hastanın göz numarasına uygun bir şekilde takılan lens, 15-20 dakikalık bir operasyonun ardından görme bozukluğunu çözer. Ameliyatlı göz 24 saat kapalı kaldıktan sonra açılır.

Her türlü kataraktın tedavisi için aynı ameliyat kullanılır. Ameliyatın başarısızlığının yanı sıra tedavinin gerçekleştirileceği sürece kadarki bozulmalar da kalıcı hasara yol açabilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki sıcak kataraktı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca meslek hastalığı olarak kabul edilmektedir. Ancak bakanlık tarafından meslek hastalığı olarak kabul edilen hastalıklar, bazen işyeri hekimleri bazen Sosyal Güvenlik Kurumu kurullarınca meslek hastalığı olarak kabul edilmeyebiliyor. Bu durumda, hastalığın meslekten kaynaklanıyor olduğu konusu üzerinde ısrarla durulmalıdır.

Mobbing Var da Sömürü Yok Mu?



Fırat Binici

genciscidernegi@gmail.com

İçerisinde yaşadığımız sistemde yaşanan adaletsizlikleri, bu adaletsizliklerin yol açtığı ilişki biçimlerini ve yapıları tanımlamak için pek çok kavramsallaştırma yapılıyor. Felsefe, sosyoloji, ekonomi gibi farklı çalışma alanlarında oluşturulan ve geliştirilen bu kavramlar; sorunsalın kaynağına inmek, sorunu tanımlamak, çözüm için kullanılacak yöntemleri belirlemek ve çözüme kavuşturmak adına önemli bir noktada duruyor. Ne var ki özellikle akademik camianın "çözümleme" konusundaki hegemonyasıyla karşı karşıyayız. Elbette terminoloji önemli, fakat son yüzyılda giderek artan ve artmaya da devam eden bu yeni kavramlar silsilesi, işi içinden çıkılmaz bir hale dönüştürebiliyor. Ekonomik adaletsizlikleri

ortadan kaldırmak adına mücadele eden biz işçiler için de benzer bir durum geçerli. Genç İşçi Derneği olarak daha önce çeşitli metinlerimizde, hatta afişlerimizde kullandığımız "mobbing" birkaç zamandır kendi içimizde tartıştığımız bir kavrama dönüştü. Bu kavramı kullanmanın mücadelemizdeki ve en önemlisi toplumdaki karşılığı üzerine yapmış olduğumuz tartışmalardan hareketle, okuyacağınız bu yazıyı yazmaya ve yayınlamaya karar verdik.

Mobbingin Kökeninde Psikolojik Şiddet Var

Son yıllarda sıkça duyduğumuz mobbing kavramı, latince "kararsız kalabalık" anlamındaki "mobile vul-

gus" sözcüğündeki "mob" kökünden türemiştir. İngilizce'de mob isim olarak düzenli şiddet uygulayan grup veya çete anlamına gelir, mob'un eylem hali olan "mobbing" ise psikolojik şiddet, taciz, rahatsız etme veya sıkıntı verme anlamındadır.

İlk olarak biyologlar tarafından 19. yüzyılda kullanılmaya başlayan mobbing kavramı 1960'larda Konrad Lorenz'le beraber yeniden görünür olmaya başlamıştır. Hayvan davranışlarını inceleyen Lorenz, mobbingi, küçük hayvan gruplarının daha güçlü ve yalnız bir hayvana saldırarak uzaklaştırması ya da aynı kuluçkadan çıkan kuşlar arasında yaşanan, diğer kuşların aralarındaki fiziksel olarak en zayıf kuşu yiyecek ve su-

dan uzak tutarak onu saf dışı bırakması anlamında kullanmıştır. Bu kavramın iş yaşamında kullanılması ise 1980'li yılların başında çalışma psikoloğu Heinz Leymann ile gerçekleşmiştir. Çeşitli iş yerlerinde yaptığı çalışmalarda, çalışanlar arasında uzun süreli düşmanca ve saldırgan davranışlar saptamış ve mobbing'i çalışma psikolojisi alanına sokmuştur.

Mobbing en yalın haliyle bir iş yerinde, patron ile işçiler arasında veya yalnızca çalışanlar arasında ortaya çıkan düşmanca davranışların sistematik hale gelmesidir. Bu davranışlar genelde sözlü şekilde gerçekleşmekte, pek nadir olarak fiziksel şiddet boyutuna ulaşmaktadır.

Bir çalışma ortamındaki bireyler arasında, bireye zarar veren ilişki biçimi bu şekilde tanımlanmıştır. Açığa çıkan bu ilişki biçiminde bir veya birden fazla zorba, yine aynı şekilde bir veya birden fazla mağdur bulunmaktadır. Zorba tarafından uygulanan bu davranış şekli, şiddet olarak tanımlanır. Ve bu şiddetin sistematikleşmesi, şiddete maruz kalan psikolojik olarak yıpratır. İş yerinde mobbinge maruz kalan bireyde uykusuzluk, iştahsızlık ve daha ilerleyen evrelerde depresyon görülebilir. Bu durum bireyin iş yeri içerisindeki performansını etkileyeceği gibi, yaşamının farklı alanlarında da etkisini gösterir.

Bütün Yasalar Patrondan Yanayken Mobbing İşçiden Yana Olabilir Mi?

Belediyelerin hazırladıkları billboardlarda, hatta devlet iktidarına yakın gazetelerde ve televizyon kanallarında bile "mobbing" ile ilgili bilgilendirmeler bir süredir yapılıyor. Mobbinge maruz kaldığınız takdirde yapacaklarınızın yasal çerçevesi, şikayet edebileceğiniz yerler gibi detaylar bu kanallar aracılığıyla anlatılmakta. Hatta bu konuda çalışmalar yürüten mobbingle mücadele vakıfları, dernekleri bile mevcut. Aslında, şüphe edilmesi gereken şeylerin başında buna benzer örnekler geliyor. İş cinayetlerinden, işçinin hak gasplarına varıncaya kadar devletin ve yasalarının "patron koruyucusu" olduğu açık bir gerçek. Soma Maden katliamından Torunlar katliamına, inşaatlarda "kaza" adı altında katledilen işçilere yönelik devlet tutumunun ne olduğunu bilmeyenimiz var mı? Devletin tüm bu katliam ve sömürüyle nasıl ekonomik bir ilişkisi olduğunu bilmeyenimiz var mı? Öyleyse mobbing kavramının -hem de işçinin lehine- bu kadar yükseltiyor olması şüphe çekici değil mi?

"Mobbing Yoktur" Sertifikası Gene Başka Bir Şirketten

Sadece devlet kurumları mı? Hayır, mobbinge ilişkin bilgilendirici sunumlar ve çalışmalar şirketler eliyle gerçekleşiyor. Mutlu, huzurlu ve mobbinge çalışmaya koşulları, bizzat sömürünün başında bulunanlarca dillendiriliyor.

Kuşkusuz bu tarz bir stratejinin, şirketlerin verim arttırma yöntemleriyle doğrudan ilişkisi var. "Mobbing yoktur" sertifikalı bir şirket böylece sömürmemiş olacak, kapitalizm denilince akla gelen kötü imajdan kendini uzak tutmuş olacaktır!

Aslında neyin mobbing olup olmadığının şirketler eliyle belirleniyor oluşu, tam da karşısında mücadele edilen sömürü sistemini görünmez kılmakla ilgilidir. Örneğin, kavramın bir de tersi var; ters-mobbing!

Bir iş yerinde çalışıyorsunuz. Ödenmeyen ücretleriniz, verilme-

yen haklarınız, yaşadığınız olumsuzluklar nedeniyle sizinle benzer durumda olan diğer işçilerle beraber; bu olumsuzluğu patrona hissettirmek için bir araya geliyorsunuz. Direniş yapıyorsunuz, eyleme geçiyorsunuz, örgütleniyorsunuz... Patrona ters-mobbing yapmış oluyorsunuz!

Mobbing Sömürüyü Görünmez Hale Getiriyor

Aslında tartışmanın önemli kısmı burada yatıyor. Bir fabrikadaki, atölyedeki, herhangi iş yerindeki ilişki biçimini mobbing olarak tanımladığımızda, başka iktidarlı ilişki biçimlerini, örneğin yaşamını sürdürmek için orada emeğin satmaya mecbur bırakılan işçinin varlığını yok saymış olmuyor muyuz?

Yani mobbing olmayan bir iş yerinde sömürü yok mu diyeceğiz? Öte yandan, mülkiyetçi ilişki biçiminin açığa çıkmasından bu yana, mülkiyete sahip olan ve olmayan arasındaki sömürücü ilişki biçimini nereye koyacağız?

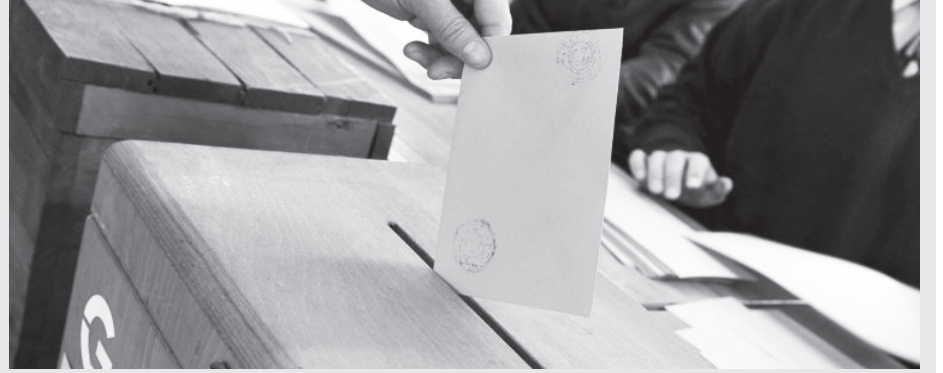
Mobbing ve benzeri kavramlarla yapılmaya çalışılan işte tam da bu. İlgili patron-işçi ilişkisinde başka bir yere çekerek, örneğin çalışanlarına iyi ya da kötü davranmaya, çok çalıştırıp az çalıştırmaya çekerek; aslında bu iktidarlı ilişkinin kendisini görmezden gelmemize neden olur.

Bir yerde mobbing yoksa, işçi sömürsü olmamış olur! İşçinin işçi olma durumu normalleşir. Kapitalist sistemin bu yapısı olağanlaştırılır. Mutlu mesut işçiler, mutlu mesut patronlar, mutlu kapitalizm...

Oysa kapitalist sistemin kendisi sömürü üzerine kuruludur. Sömürü sisteminin yok olması, mobbingin olmamasıyla değil; başka bir üretim-tüketim-dağıtım ilişkisiyle mümkündür. Keza bu üretim-tüketim-dağıtım ilişkisi ihtiyaç temellidir ve kimsenin diğerinden daha fazlasına sahip olmasına; diğerini sömürmesine olanak vermez. Merkezi üretim alanlarından çok yerelin ihtiyaçlarıyla şekillenen, "iş" olmayan üretim-tüketim-dağıtım sürecini şekillendirir. Kafa-kol emeği ayırımının ortadan kalktığı, iş bölümünün -dolayısıyla uzmanlaşmanın- olmadığı ve herkesin her işi yapabilmesine imkan veren bir sisteme dayanır.

İşçi mücadelesinde bu ve benzer kavramlara temkinli yaklaşmak, sadece ekonomik alanın değil bilginin de iktidarını elinde tutanların bizimle aynı safta olmadığını anlamak açısından önemlidir. Bu, buna benzer alanlarda kavramlar oluşturulmasına karşı olmak demek değildir. Bu, sömürünün ne olduğunu unutturmamak demektir. Bu, kapitalizmle ilişkisini unutturmadan kendi kavramlarımızı oluşturmanın gerekliliğidir. İçinde bulunduğumuz muğlaklıklar sisteminde buna daha fazla ihtiyacımız var.

KURTULUŞ 1 NİSAN'LARI DEĞİL 1 MAYISLARI ÖRGÜTLEMEDEDİR



Biz genç işçiler için kurtuluş, ne sonucu belli oyunların parçası olmak ne de 1 Nisan'lara umut bağlamaktır. Kurtuluşumuz, irademizi başkasına teslim etmediğimiz, kendi kararlarımızı bizi sömürönlere bırakmadığımız devrimci pratiklerle gerçekleşir. Kurtuluşumuz, 1 Nisan'larda ve sandıklarda değil; yüzyıllardır sömürüye ve adaletsizliklere karşı mücadelenin yükseldiği 1 Mayıs'larda meydanlarda sokaklardadır.

Bizim için kurtuluş, 1 Nisan'da oyunu verdiği partinin kazanması olmamalıdır. Adalet için özgürlük için biz işçilerin mücadeleye kazandığı 1 Mayıs'ları örgütlemek olmalıdır.

1886 Haymarket'te katledilen anarşist işçilerin anısına...

1 aylık siyasi mücadele aldatmacasının sonunda seçimler gerçekleşecek. Bir gün öncesinde zaferini ilan edenler, 1 Nisan'da devlet kurumlarının kesin sonuçları açıklamasıyla boş tartışmalara tutuşacaklar.

Zaten siyasi zorbalığını her yöntemle meşrulaştırmış yöneticiler, seçim denilen muammadan yararlanarak bir kez daha kendi iktidarlarını kendi kurumlarına onaylatacaklar. İstedikleri sonuçlar çıkmadığı takdirde kayyum, tutuklama, hapis benzeri bir dizi yöntemle istediğini alacağını açıkça beyan eden, bu beyanları yayınlatan, bastıra bastıra zihnimize sokanlar, bu seçimin ve sonucu önceden belli tüm seçimlerin galibidir.

Tüm bu zor ve hileyi bile oyunda kalan muhalefet, kendi sınırları çerçevesinde muhalefetçilik oynamaya ikna olmuştur. Her seçim olduğu gibi bu seçimde de kendine umut alanları yaratan muhalefet, birkaç belediyeye odaklanarak buradaki potansiyel kazanımlarını ilerleme gibi gösterecek; bir sonraki seçim çalışmalarına şimdiden daha iyi çalışacağız mesajları verecektir. Ancak açıktır ki, içinde bulunulan tarzdaki işleyişte muhalefetin propagandasını yapabileceği tek alan sonraki seçimlerdir. Her seçim muhalefet için bir sonraki seçimin bahanesidir.

Biz ezilenleri yerel seçim, genel seçim, referandum gibi geçici ve yanıltıcı bir şekilde politikleştirdiğimiz süreçlerle oyalayanların amacı açıktır: Ezilenleri olduğu konumda tutmak. Devletin ve kapitalizmin sahte süreçleri olan seçimlerle ezilenleri, ezenlerle; işçileri, patronlarla eşitleyen bir yanılgı yaratılmaktadır. Bu sahte süreçlerde kapitalizmin yarattığı adaletsizlikler rafa kalkar; zengini ve fakiriyle aynı gemideyiz mesajları veren partilerin propagandalarında boğuluruz. Bir sonraki seçime kadar biz ezilenleri yok sayanların, adaletsizlikleri yaratanların, sömürönlere çarkları sorunsuz döner.

1 Nisan'da sömürü sisteminin sonu gelmeyecek. Patronların, müdürlerin şeflerin egosu bitmeyecek, ödenmeyen maaşlarımız 1 Nisan'da ödenmeyecek. Çok çalışıp her geçen gün daha az kazandığımız sisteme 1 Nisan'da ara verilmeyecek. İşe geç kaldığımızdan dolayı maaşlara yapılan kesinti 1 Nisan'da geri verilmeyecek, yine kesilecek. Hakkımız olan molaya çıkmak istediğimizde 1 Nisan'da "tabi buyrun" denmeyecek. Neden maaş kesintisi olduğunu sormanın, hakkımızın hesabını sormanın önündeki engel, 1 Nisan'da ortadan kalkmayacak. Hakkımızı çalmaya 1 Nisan'da ara verilmeyecek. Sömürüye ve adaletsizliğe direnmek 1 Nisan'la hakka dönüşmeyecek. Kapitalizmin sömürsü ve adaletsizlikleri 1 Nisan'da durmayacak.

Biz genç işçiler için kurtuluş, ne sonucu belli oyunların parçası olmak ne de 1 Nisan'lara umut bağlamaktır. Kurtuluşumuz, irademizi başkasına teslim etmediğimiz, kendi kararlarımızı bizi sömürönlere bırakmadığımız devrimci pratiklerle gerçekleşir. Kurtuluşumuz, 1 Nisan'larda ve sandıklarda değil; yüzyıllardır sömürüye ve adaletsizliklere karşı mücadelenin yükseldiği 1 Mayıs'larda meydanlarda sokaklardadır.

Bizim için kurtuluş, 1 Nisan'da oyunu verdiği partinin kazanması olmamalıdır. Adalet için özgürlük için biz işçilerin mücadeleye kazandığı 1 Mayıs'ları örgütlemek olmalıdır.

1886 Haymarket'te katledilen anarşist işçilerin anısına...

Genç İşçi Derneği



Tarihten Günümüze 1 Mayıs'lar

Zeynel Çuhadar

zeynelcuhadar@meydangazetesi.org

"Bir işçi günde sekiz saat ya da on saat çalışsa dahi yine de köledir."

Samuel Fielden

1800'lü yıllarda "Günde 8 saat" mücadelesiyle örgütlenen eylemler ve grevlerle dünyanın dört bir yanında patronları korkutan bir gün haline gelen 1 Mayıs, bütün devrimcilerin kapitalizme karşı direnişi büyütmesi, işçilerin iş yerlerinden çıkıp sokakları doldurmasıyla adaletsizliklere karşı isyanın günü olarak tarihe geçmiştir. Sürecin yükselen sloganı olan sekiz saatlik iş günü meselesi, uzaktan bakınca bir talep siyaseti gibi görünse de işçilerin özörgütlenmesi, fabrikaların patronlardan ve kapitalizmden özgürleşmesi yani anarşizm için örgütlenen işçilerin bir stratejisi olarak önem taşıyordu. Keza Haymarket grevinden bir yıl önce, Samuel Fielden'in The Alarm sayfa- rından yazdığı gibi 8 ya da 10 saatlik iş günü hakkının kazanılması, müca- delenin bittiği anlamına gelmiyordu.

Bugün toplumsal muhalefet içe- risinde mücadele eden bir çoğu- muzun bildiği gibi 3 Mayıs 1886'da Chicago'nun Haymarket Meydanı'nda sendikalı işçileri işten atan, yetmez- miş gibi Pinkerton adı verilen işçi ka- tilisi güvenlik şirketine daha önce gre-

ve giden işçileri öldürten McCormick Harvester Şirketi'nin fabrikasının yan- ında bir miting örgütlendi. 8 saatlik iş günü mücadelesinin etkisi patron- ların tahmin ettiğinden daha büyük olmuştu. Sadece Chicago'da 40.000 işçi grevdeydi. Yerel bir gazete şöyle yazıyordu: "fabrika ve imalathanele- rin uzun bacalarından hiçbir duman yükselmeyordu ve her şey Sebt günü (Musevilerin çalışmadıkları Cumarte- si günü) benzeri bir görünümdeydi".

Mitingde polise yönelen bir bom- ba, uzun yıllar anarşistlere karşı sürdürülecek operasyonların ve kat- liamların bahanesi sayıldı. O gün mi- tingdeki bombadan, eylemi örgütle- yen Arbeiter-Zeitung gazetesi yazarı anarşistler sorumlu tutuldu. Albert R. Parsons, August Spies, Samuel J. Fielden, Michael Schwab, Adolph Fischer, George Engel ve Louis Lingg suç işledikleri kanıtlanmadan idam cezasına çarptırıldı. Oscar Neebe ise 15 yıl tutsaklığa mahkum edildi.

Dünyanın farklı yerlerinden işçi örgütleri, idam cezasına karşı mü- cadele eden devrimciler uluslararası kamuoyunda idamlara karşı müca- dele yürüttü. Samuel J. Fielden ve Michael Schwab'ın ölüm cezası bu eylemlerin etkisiyle ömür boyu ha- pis cezasına çevrildi. Ancak devlet,

Haymarket'in intikamını almakta kararlıydı. Katliam gerçekleştirilme- den önce Louis Lingg tutsak edildiği hücrede kendi yaşamına kendisi son verdi, yoldaşları ise bütün tepkilere rağmen idam edildi.

1 Mayıs'ın Antik Kökenleri

1 Mayıs, 8 saatlik iş günü müca- delesiyle sembolleşmeden önce de özellikle Avrupa kültüründe toprak- taki işlere ara verilen, çalışmanın durduğu şenliklerle kutlanan bir gün olarak tarihe geçmişti. Bahar ayıla- rının ilk günü olarak, toprağa ekilen ilk mahsulün kutlandığı Pagan kül- türünün bir parçasıydı. Eski Keltler ve Saksonlar "ateş günü" anlamına gelen "Beltane" olarak geçiriyorlardı 1 Mayıs'ları. Ellerinde meşaleleriyle köylüler patika yolları, tepeleri, dağ- ların eteklerini tepesine kadar sarı- yor ve daha sonra aşağıdaki tarlalara doğru kaydıracakları ahşap tekerlek- leri ateşe veriyordu. Köylülerin elle- rindeki meşaleler zaman içerisinde işçilerin ve köylülerin taşıdıkları bay- raklara, pankartlara dönüştü.

Bugün 1 Mayıs'ların devlet tara- fından yasaklandığı gibi o günlerde de dini otorite, 1 Mayıs yasakları- la halkı baskı altında tutmaya çalış- ıyordu. Katolik Kilisesi tarafından

yasaklanan Beltane'ler ya da Baharı karşılayan günler, 1700'lerin sonla- rına kadar hala köylüler tarafından özgürce organize edilmeye devam ediyordu. Halk, papalık otoritesin- den korunmak için hayvan maskeleri ve çeşitli kostümler giymek gibi yön- temler geliştirmişti. Walpurgisnacht veya cadılar gecesi olarak bilinen bu günün ortaya çıkışında da yasakla- nan 1 Mayıs kutlamaları bulunuyor- du.

1886'da Mayıs kutlamaları, Beltane'ler ve May Fayre'ler yerini 1 Mayıs etkinliklerine bıraktı.

İşçi Patron Kavgasında 1 Mayıs'lar; Katliamlar, Direnişler, Eylemler

1 Mayıs, tarih boyunca ne yalnızca Haymarket Mitingi'yle başlayan ve sonra olaylarla devam eden tarihsel sürecin bir parçası ne de geleneksel- leşmiş bir günden ibaretti. 1 Mayıs tarih boyunca işçilerin mücadelesi- ni sokaklara fabrikalara, atölyelere, meydanlara taşıdığı bir kavga gü- nüydü. Gün geldi bir grevin başla- dığı gün olarak seçildi, gün geldi bu grevde katledilen işçilere karşı öfke- nin sokağa döküldüğü gün. Bazen yasaklanan meydanlar için bir dire- niş günüydü 1 Mayıs, bazen de işçi-



lerin iş bıraktığı ve meydanları doldurduğu bir miting günü. Ama nasıl örgütlenirse örgütlenirse her zaman kavganın, mücadelenin sloganlarının kara bayraklarla sokaklara taşığı bir gün oldu 1 Mayıs.

Haymarket'ten Sonra İlk 1 Mayıs: Mücadele Günü Mü Bayram Mı?

Haymarket'te katledilen anarşistler bütün dünyada işçi mücadelesi veren sendikalar ve farklı eğilimlerden devrimciler arasında büyük bir yankı uyandırmıştı. Farklı tutsak örgütleri tarafından ABD hukuk tarihinin en kanlı cinayetlerinden biri olarak görülen idamlara karşı tepkiler özellikle anarşistler arasında hızla büyüyordu.

Haymarket'ten sonraki ilk 1 Mayıs eylemi, 1890 yılında Arjantin'de örgütlendi. Çeşitli anarşist ve sosyalist örgütlerle sendikaların çağrısıyla Buenos Aires'te bir araya gelen işçiler, sonrasında bu günün emek günü olarak kabul edilmesi noktasındaki ilk somut adımı atmış olacaktı.

Arjantin'de gerçekleştirilen eylemler bir tartışmayı da beraberinde getiriyordu. 1 Mayıs'lar, Haymarket'te ve dünyanın farklı yerlerinde 8 saatlik iş günü mücadelesini yükselten ve bu yüzden devletin şiddetiyle karşılaşan devrimcilerin anısını yaşatma ve onların kavgasını sürdürme günü mü olacaktı yoksa işçi bayramı mı?

İkinci Enternasyonal'le birlikte mücadeleciler özünden uzaklaştırılmaya çalışılan ve devletin ilan ettiği bir bayram haline gelen 1 Mayıs eylemlerinin ideolojik hattıyla ilgili tartışmalar bugün de işçi mücadelesinde tazeliğini koruyor. Öyle ki 1918'de Rusya'da Bolşevikler iktidarı ele geçirdikten sonraki ilk 1 Mayıs, bu tartışmaların bir yansıması olarak anarşistler, menşevikler ve sol sosyalist devrimciler tarafından boykot ediliyor.

1 Mayıs 1891 Emma Goldman'ın Sosyalistlere Karşı Kavgası

Haymarket idamlarından 3 yıl sonra Paris'te toplanan Uluslararası Sosyalist Kongre, 1 Mayıs tarihinin bütün dünyada emek günü olarak kabul edilmesi çağrısını yaptı.

Başta anarşistler olmak üzere işçi mücadelesi içerisindeki bütün devrimciler arasında yankısını bulan bu çağrı, zaman içerisinde 1 Mayıs'ların devletlerin resmi tatil günleri arasına dahi girmesine zemin hazırlayan mücadelenin ilk adımıydı.

1891 yılı ise bu kararın hakkaniyetli olarak ilk kez örgütleneceği tarihi işaret ediyordu. Emma Goldman bu günü "Emekçiler işlerini bırakacak, makinelerini durduracak, fabrikaları ve maden ocaklarını terk edecekti. Devrimci marşlar ve şarkılar eşliğinde bayraklarıyla yürüyecek, gösteriler örgütleyeceklerdi. Her yerde toplantılar yapılacak, emekçilerin talepleri dillendirilecekti." şeklinde anlatıyor.

Özellikle Akdeniz ülkelerindeki etkinlikler anarşistler tarafından örgütleniyordu. Anarşist yayıncılar, bu günün örgütlenmesine dair bildirimleri ve bilgilendirici metinleri okuyucularıyla paylaşıyordu. Amerika'da da bir araya gelen çeşitli örgütlenmelerden devrimciler, 1 Mayıs'ı kendi topraklarında görkemli bir şekilde gerçekleştirme kararı aldılar. Emma Goldman, sendikaların katılımını örgütleyordu. Devletin "radikal unsurların temizlenmesi gerektiği" uyarısı, pek çok ana akım sendikaların sürece çekilmesine yol açacaktı. Ancak Alman, Yahudi ve Rus işçilerin örgütlediği devrimci sendikalar, 1 Mayıs'a katılmakta kararlıydı. New York'taki Union Square'da toplanan eylemin örgütlenmesini sosyalistler gerçekleştiriyordu. Anarşistlerin kendi konuşmalarını yapmaları için bir kürsü verilecekti ancak 1 Mayıs gelip çatığında sosyalistler sözlerini tutmadı.

Bunun üzerine 1 Mayıs'ta katledilen yoldaşlarının mücadelesini anlatmakta kararlı olan yoldaşlar, sosyalistlerin alana getirdiği kürsüyü işgal etti. Bir arabanın tepesine kurulan kürsüye çıkan Emma Goldman burada konuşmasını yapmaya başladı. Arabayı hareket ettiren sosyalistler Goldman'ın konuşmasını engellemediler. Arabanın tepesinde konuşmasını yapan Emma'yla beraber işçiler de kürsüye doğru ilerleyerek konuşmayı dinliyorlardı.

Ertesi gün sosyalistlerin bu işgüzarlığı gazetelerde kapitalistlerin kara propagandasına dönüştü. Mitingi küçük göstermeye çalışan ka-



pitalistlere göre "konuşma yapan kadının tiz sesi yüzünden" arabayı çeken atlar ürkmüş ve hareket etmeye başlamıştı...

1894 Bituminous Taşkömürü Madencileri Grevi

Günde 8 saatlik iş günü mücadelesinin taşıyıcıları, 1894'te maden işçileri olmuştu. 1893-97 yılları arasında ABD'nin içine girdiği ekonomik kriz, en çok maden işçilerini vuruyordu. Açlığa, yoksulluğa ve kötü koşullara karşı ayaklanan işçiler Haymarket ruhuyla madenleri işgal etti. Nisan 1894'te başlayan grevler süreci, kısa sürede Colorado, Illinois, Ohio, Pennsylvania ve Batı Virginia'yı sardı. 180.000 işçi grevdeydi. Yalnızca Illinois'te 25.200 grevci vardı.

Fiziksel kavgalar ve sabotaj eylemleriyle büyüyen eylemlilikler, birçok ilham verici olaya da sahne oldu. Illinois, Duquoin'de 700 madenci bir yük trenini yakaladı ve grevde oldukları madene doğru gitmesini sağladı. Tren içindeki değerli malzemelere el kondu; devlet, kolluk kuvvetleri aracılığıyla işçilere saldırmaya başladı. Madene gelen polis, 88 kişiyi gözaltına aldı.

Takip eden süreçte farklı farklı trenler benzer yöntemlerle durduruldu ve işçiler tarafından sabote edildi. Maden işçilerinin bu eylemleri sadece 8 saat talebindeki ısrar için önemli değildi. Ayrıca bu eylemler grevi bastırma için bir nevi grev kırıcılığı amacıyla kullanılan diğer madenlerden çıkan fazla kömürün, istenilen yerlere ulaşımının kesilmesi amacıyla yapıldığından dolayı önemliydi.

Coğrafyamızda İlk 1 Mayıs'lar

1909 yılı, Osmanlı Devleti yönetimi altında yaşayan coğrafyadaki işçiler için bir ilki simgeliyordu. Eylem için Üsküp'ü seçen işçiler, Yunan, Yahudi, Türk, Bulgar, Makedon ve pek çok Balkan ülkesinden anarşist ve sosyalistler 1 Mayıs'ı örgütlemek için toplanıyordu. Halkın özgürlük mücadelesinin, özgür federasyonlar aracılığıyla örgütlenmesi için verilen mücadelenin yükselen sloganları arasında tüm dünyada olduğu gibi 8 saatlik iş gününün kabulüne dair talepler yer alıyordu.

Bu ilk 1 Mayıs'tan sonra gittik-

çe güç kazanan işçi hareketleri çok zaman geçmeden devlet şiddetiyle karşılaştı. 1909 yılındaki eylemleri, 1910'da Selanik, Veles ve farklı Rumeli şehirlerindeki 1 Mayıs'lar, 1911'de Üsküp, Selanik, İstanbul, Kumanova, Veles, Edirne'deki 1 Mayıs'lar, 1912'de Selanik ve İstanbul'daki 1 Mayıs eylemleri izleyecekti.

Özellikle 1911 yılında 12.000 işçiyi etkisine alan grev dalgası, Osmanlı'da da iktidarın dikkatini ayıramayacağı bir gerçeklik haline gelmişti. Eylemlerden sonra gerçekleştirilen operasyonla sendikacılar gözaltına alınıyor, Sultan'ın hayatının tehlikede olduğu gerekçe gösterilerek devrimci yayıncılar kapatılıyordu.

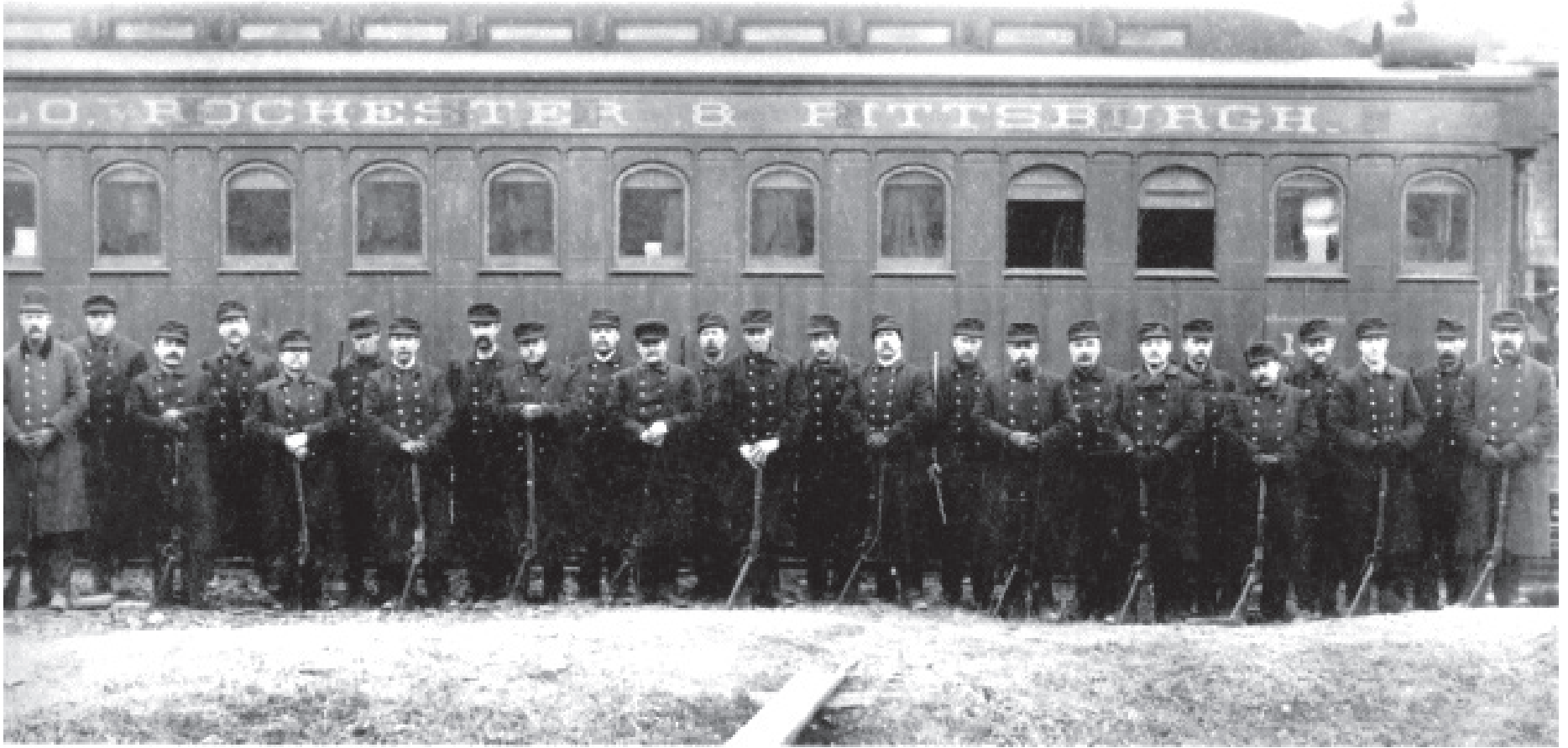
25 Mart 1911 Triangle Shirtwaist Katliamı

ABD'deki 8 saatlik iş günü mücadelesi Haymarket'ten sonra da işçilerin gündemini meşgul eden bir konu olarak konuşulmaya devam ediyordu. Devletin yoğunlaşmış baskı ve şiddetinden güç alan patronlar, kar hırsıyla işçilerin yaşamlarını tehlikeye atmakta çekince yaşamıyordu.

New York'taki Triangle Shirtwaist şirketinde çalışan 146 işçi, işyerlerinde çıkan yangında yanarak yaşamını yitirdi. Çoğunluğu iyi İngilizce konuşamayan göçmen genç kadın işçilerden oluşan işçilerin kurtarılması için devlet güçleri bir çaba sarf etmemiş, yasanın yaptırım gücü ise her zamanki gibi patrona karşı işe yaramamıştı.

Ancak Triangle Shirtwaist Şirketi'nin yöneticileri Max Blanck ve Isaac Harris'in fabrikası, daha önce de bu tip "kazalarla" dolu kirli bir tarihe sahipti. İkisinin daha önce yangın sigortası yaptırılması için patronları teşvik etmek amacıyla bilinçli bir şekilde ateşe verdikleri fabrikaları olmuştu.

1902 yılında The Triangle fabrikası iki kez yanmış, Diamond Waist fabrikası da biri 1907'de bir diğeri ise 1910'da olmak üzere iki kere yakılmıştı. 25 Mart 1911 yangını bu istekle çıkarılmamış gibi lanse edilse de barındırdığı tehlikeler ve yarattığı sonuç göz önünde bulundurulduğunda işçilerin vahşice katledildiği bir katliama sahne olmuştu.



25 Mart günü, bir cumartesi öğleden sonrası, sekizinci kattaki çöp kutusu yanmaya başladığında fabrikada 600 işçi vardı. Yangının üzerine yangın hortumu çevrildi, ancak hortum çürümüşü ve valfi de paslanmıştı. Asansör yalnızca dört seferden sonra yıkıldı ve kadın işçiler canlarını kurtarmak için pencerelerden atlamaya başladı. Yanlış merdivenlerden kaçanlar içeride kaldılar

kaklara dökmüştü.

1977 Taksim Kanlı 1 Mayıs

1976 yılında 50 yıllık yasakların ardından ilk kez toplumsal bir şekilde örgütlenen 1 Mayıs, patronları tedirgin etmeye yetmişti. O yıl Sarayhane, Beşiktaş, Kabataş ve Şişli'de bir araya gelen işçiler Taksim Meydanı'nda toplandı. Yaklaşık

kakları 1977 1 Mayıs'ının hesabını sormak için doldurdu. Devletin adaletsizliğinin yıllar içerisinde faillerini bir türlü "bulamadığı" katliamı kimlerin gerçekleştirdiği hala bilinmemektedir.

1998 Londra Eylemciler Sokakları Geri Alıyor

1998'de çoğu anarşist Class War

ledilen anarşistlerin anısını yaşatan müziklerin çalındığı bir konser gerçekleştirildi.

Yasalara karşı gerçekleşen 1 Mayıs eylemleri devletin tehdidiyle karşı karşıya kalsa da pek çok anarşist örgütlenme ve sendikanın ısrarcı çabası sonucu 1998'den beri 1 Mayıs eylemleri İngiltere genelinde örgütlenmeye devam ediyor.



ve diri diri yandılar. Sekizinci katta sıkışık kalmış diğer işçiler buldukları yerde mahsur kalmıştı. Ayrıca, itfaiyecilerin merdivenleri yalnızca yedinci kata kadar yükseliyordu ve güvenlik ağıları bir kerede üçer kişi atlayan işçileri tutmak için yeterince güçlü değildi.

Blanck ve Harris, yangın çıktığında bazı imtiyazlı işçilerle birlikte binanın en üst katındaydı. Çatıya tırmanıp bitişikteki binaya atlayarak kaçmayı başardılar. Katliam büyük bir öfkeyle karşılandı. Bölgede mücadele eden yoldaşlar kayıplarının ardından onbinlerle sokaklara çıktı. Triangle Shirtwaist kavgası, 1 Mayıs'ta 80.000 işçiyi so-

400.000 işçinin 1 Mayıs etkinliklerine katıldığı söyleniyordu.

Takip eden yıl da örgütlenen ve gücünü artıran işçi örgütlenmeleri, 500.000 kişiyle 1 Mayıs alanındaydı. Yüzbinlerce işçinin doldurduğu alanda konuşmalar devam ederken kalabalığın üzerine faşist çeteler tarafından rastgele ateş açıldı. Tam o sırada polisin panzerler ve ses bombalarıyla başlayan saldırısı sonucu 36 kişi vurularak, sıkıştırmayla ezilerek ya da panzerin altında kalarak yaşamını yitirdi.

Devletin yükselen işçi hareketini bastırmak için kullandığı şiddetin öfkesiyle ilerleyen yıllarda işçiler so-



Federation (Sınıf Savaşı Federasyonu) ve örgütlenmenin yayınladığı gazeteden devrimciler uzun yıllardır yasaklı olan 1 Mayıs'larda sokakları geri almak için örgütlendi. Farklı örgütlerin bir araya gelmesini sağlayan ve bu amaçla bir toplantı örgütleyen Class War Federation'dan anarşistler, eylem alanı olarak Bradford'ü seçmişti.

Burada temeli atılan platform, sonrasında farklı eylem süreçlerini örgütlemek amacıyla bir araya gelişin de ilk adımıydı. Bradford'daki 1 Mayıs, basında "kara bayraklardan oluşan bir deniz" olarak yer aldı. Gerçekleştirilen yürüyüşün ardından konuşmalar ve Haymarket'te kat-

Tarihten Günümüze 1 Mayıs'ta İşçilerin Özgürlüğü İçin Mücadeleye!

Bir asırdan fazla bir süredir mücadeleyle kazandığımız kavganın günü olan 1 Mayıs yaklaşırken ezilenler, alanlarda bir araya gelmeye, birleşmeye hazırlanıyorlar. Patronların sömürüsüne karşı öfkenin sembolü haline gelmiş olan 1 Mayıs gününde, dünyanın her yerinde yürüyüşler ve mitingler hazırlanıyor. "Günde 8 Saat" için meydanları dolduranların mücadelesi, 2019'da da tüm hızıyla her yerde devam ediyor.

Her sene olduğu gibi bu sene de 1 Mayıs'ta sokaklara, meydanlara!

Devletlerin IŞİD Bakiyesi



Emrah Tekin

emrahtekin@meydangazetesi.org

Irak ve Suriye'yi birbirinden ayıran sınır kapısını 2014 Haziranı'nda ele geçiren IŞİD, bu olaya ilişkin yayınladığı videoda dünyaya şöyle meydan okuyordu: "Sykes-Picot Antlaşması burada yırtılmıştır." Yaklaşık 100 yıl önce devletlerin Ortadoğu'daki haritaları kendi iktisadi ve politik çıkarları çerçevesinde belirlediği Sykes-Picot'yu kendi yöntemleriyle hükümsüz kılan IŞİD, sonraki 4 yılı aşkın süreçte gerçekleştirdiği katliamlarla bu meydan okumaya paralel biçimde dünyaya korku salacaktı. Hilafet ilan ettiği Irak ve Suriye'de, Belçika büyüklüğünde bir toprak parçasına hükmeden, dahası bu bölgelerde, petrol gelirleri başta olmak üzere kendi ekonomisi, yargı sistemi, 8 milyonluk nüfusa ulaşan sosyal yapısı, hatta diplomasisi olan ve tüm bu özellikleri nedeniyle BM'de temsil edilmek dışında bir devlete dair tüm özelliklere sahip olan ve zamanla İslam Devleti (İD) olarak ismini değiştiren IŞİD, 2014 yılı ortalarından itibaren ABD'nin öncülüğündeki koalisyonun hedefindeydi.

Bugünlerde Suriye'nin küçük bir kasabası olan Bağuz'a sıkışan ve gelen bilgilere göre "son kalıntıların" buradan da çıkarıldığı söylenen IŞİD'in gelecekteki askeri ve siyasi varlığına dair tartışmalar ve soru

işaretleri ise geçerliliğini koruyor. Hilafet ilan ettiği topraklardaki hakimiyetinin sona ermesi nedeniyle "bitti" denilen IŞİD, Ortadoğu'da halen canlılığını koruyan mezhepsel kırmızı çizgiler nedeniyle -belki de farklı adlarla- geri dönebilir mi? Mensuplarının, "hilafetin" gücünün doruğunda olduğu dönemde sloganlaştırdıkları gibi "devlet" (İD) "baki" kalacak mı?

ABD'nin 2003'te Irak işgali sonrası bölgede harekete geçen mezhepçi fay hatlarının bir sonucu olarak ortaya çıkan cihatçı terör çetelerinden biri olan IŞİD'in kuruluşu 2004'te Irak el Kaidesi adını alan Tevhid ve Cihat Cemaati adlı örgüte dayanıyor. Bu örgütün kurucuları arasındaki Ürdünlü cihatçı Ebu Musab ez Zerkavi'nin önceki yıllarda Afganistan'daki SSCB işgaline karşı ABD destekli cihatçı çetelerin safında savaştığı, IŞİD ve benzeri örgütlerin, devletlerin "birtakım" politikaları sonucu üretildiği gerçeğini gösteriyor. Bu bağlamda, bölgede cihatçı çetelerin "can suyu" bulmasında tarihsel olarak SSCB ve ABD'nin Afganistan ile Irak'ı işgalinin belirleyici dönüm noktaları olduğunun altı çizilmeli. Aynı şekilde, selefi cihatçı çeteleri harekete geçiren bir başka dinamik ise Şiilik-Sünnilik ekseninde 600 yılı aşkındır devam eden iktidar çekişmesini daha

üst boyuta taşıyan 1979'da İran'da Molla rejiminin iktidara gelmesiydi. Ortadoğu'da devletlerin dahil olduğu tüm bu denklemlerin, aradan geçen on yıllara rağmen üç aşağı beş yukarı güncelliğini koruduğunu belirtmek gerek.

Geldiğimiz noktada bir başka ve asıl büyük problem ise direndiği son bölge olan Bağuz'dan çıkarılan IŞİD'in bir dönem onbinlerle ifade edilen üyesinin, nereye gittiği ya da gideceğidir.

Küresel cihat ideolojisini benimsemiş bir örgütün varlığının sonlanmasına dair baştan beri yapılan alan hakimiyetinin bitirilmesi yaklaşımı, bu bağlamda IŞİD hakkındaki temel yanlışlardan birini oluşturuyor. Bu gerçeği görmek için IŞİD'in eski gücünden çok uzakta olduğu 2018'de tam 3670 saldırıyı üstlendiği verisi, açıklayıcı bir veridir. Bu saldırıların, IŞİD'in "küresel cihat" ideolojisini destekler nitelikte Irak ve Suriye dışında Mısır, Afganistan, Yemen, Filipinler gibi çok geniş bir coğrafyada gerçekleştiği belirtilmeli. 2018'deki bu rakamlarda yer alan Fransa, Belçika, Kanada ve Avustralya'daki "küçük çaplı" bıçaklı saldırılar, önceki yıllarda Manchester, Barcelona, Nice, Las Vegas gibi batı metropollerinde katliamlar gerçekleştiren IŞİD'in bu

potansiyel ve motivasyonunun halen mevcut olduğunu gösteriyor.

11 Eylül 2001 İkiz Kuleler saldırıları sonrası dönemin ABD Başkanı George W. Bush "teröre karşı küresel savaş" adlı doktrinini açıklamıştı. Bundan sonra Irak'ı işgal eden ABD'nin, Ortadoğu politikalarındaki "şahin" başkanı, işgal sonrası 1 Mayıs 2003'te ABD Donanması'na bağlı USS Abraham Lincoln uçak gemisinde, arkasında "görev tamamlandı" pankartı dururken bir "zafer konuşması" yapacaktı. Ancak Bush'un tabiriyle "tamamlanan" görevin ne olduğunu anlamak için dünya, IŞİD ve benzerleri gibi birçok cihatçı çete ile "tanışmak" ve bu tanışmanın bedellerini ödemek zorunda kaldı. Aynı şekilde bugünlerde, sığındığı son nokta olan Bağuz'da, ABD tarafından IŞİD'e karşı ilan edilen "zafer" 2003'ten bugüne yaşananlar göz önünde bulundurulduğunda devletlerin benzer politikaları paralelinde tarihin tekerrür etme olasılığını barındırıyor. Daha da ötesinde ise bir başka olasılığın, IŞİD ve benzeri gibi cihatçı çetelerin kullanılabilirliğini her zaman değerlendiren kimi bölgesel devletlerin, alan hakimiyeti ortadan kalkan IŞİD'in, küresel cihada hazırlanan bakiyesini Ortadoğu'da bir süre daha "misafir etmeye" istekli olabileceği unutulmamalı.

Anarşizm ve Sınıf Mücadelesi



1917 - 1918 Brezilya Genel Grevi

Halil Çelik

halilcelik@meydangazetesi.org

Toplumsal işleyişlerin iktidarlı ilişkiler ve iktidar mekanizmaları tarafından kontrolünden günümüze, binlerce yıldır tüm insanlığın, canlı ve cansız tüm varlıkların üzerinde sistematik bir şekilde tahakküm uygulanmaktadır. Toplumsal işleyişin farklı alanlarında farklı ezen-ezilen ilişkileri ortaya çıkmaktadır. Cinslerin ve halkların birbirleriyle kurduğu ilişkide, toplumsal işleyişin nasıl örgütleneceği konusunda, doğaya yönelik gerçekleştirilen gözlemler veya gerçekleştirilen düşünsel faaliyetler sonucunda elde edilen bilginin kim tarafından ve nasıl kullanılacağı

hakkında, üretim ve dağıtımın nasıl gerçekleştirileceği meselesinde adaletsizlikler yaşanmıştır. Toplumsal, siyasal, ekonomik ve ekolojik boyutta ortaya çıkan adaletsizlikler, özgürlüğün kolektif karakterinin önüne geçmiş; parçalanmış ve tutsak edilmiş yaşamları bize dayatmıştır.

Tekrar etmek gerekirse birbiriyle iç içe geçmiş tüm bu adaletsizlikler sisteminin kaynağı, iktidar ilişkileri ve mekanizmalarıdır. Ezen-ezilen çelişmesini sistematikleştiren bu yapıardan biri de ekonomik iktidarların; mülkiyete sahip olanların, üretimin

nasıl olacağından üretim sonucunda elde edilenlerin nasıl paylaşılacağına kadar pek çok ekonomik işleyişe dair karar verenlerin oluşturduğu sınıfsal ayrımlardır.

Sınıfların Temeli İktidarlı Mekanizmalardır

Bir toplumda benzer mülkiyet düzeyi, statü ve iktidara sahip bireylerin oluşturduğu gruplaşmalara sınıf denir. Herhangi bir bireyin ya da bireylerin oluşturdukları grupların/toplulukların diğer birey ya da topluluklardan toplumsal ve ekono-

mik açıdan daha üstün olma hali, toplumların sınıflara ayrılmalarıyla ilgilidir. İktidarlı mekanizmalarının sürdürülebilmesi için sınıflı toplum yapısı önemli bir noktada bulunmaktadır.

Toplum içerisindeki bireyler veya gruplar arasındaki bu hiyerarşik farklılığın nedeni ise doğuştan gelen, etnik ya da cinsel özellikler değildir. Herhangi bir etnisite veya cinsin diğer etnisite veya cinslerden üstün olduğuna dair yaklaşımlar, doğuştan gelen farklılıklar/özellikler gerekçe edilerek oluşturulurken;

sınıfların oluşmasında ise toplumsal yaşam içerisinde sonradan oluşturulmuş farklılıklar etkili olmuştur. Bu farklılıkları yaratan olgular, iktidar ilişkilerinin ortaya çıkardığı iktidarlı mekanizmalardır. Kısacası sınıfsal farklılıklar ezen-ezilen ayrımının bir bölümünü anlatmaktadır.

Sınıf Tek Başına Ekonomik Bir Olgu Değildir

İktidarlı mekanizmaları kontrol eden kesimlerle kontrol edilenler arasında iktidara sahip olup/olmamak üzerinden siyasi, sosyal ve/veya ekonomik ayrımlar oluşmaktadır. Bu mekanizmaları kontrol edenlerden yöneticiler, bürokratlar, din görevlileri, farklı farklı iktidar yapılarının birbirine bağlı olması sebebiyle, sadece toplumsal ve siyasi değil büyük oranda ekonomik de bir üstünlüğe/belirleyici bir konuma sahiptir. Dolayısıyla günümüzde kapitalist sistem içerisinde sermayeye/mülkiyete sahip, ekonomik iktidarı elinde bulunduran kesimlerin önemli toplumsal ve siyasi etkileri de bulunmaktadır.

Ayrıca bilimsel/teknolojik gelişmelerin toplumsal yaşamda büyük etkisi olması sebebiyle, siyasi bir iktidara sahip olsun ya da olmasın, iktidarlı toplumlarda kendilerini bu alanlarda geliştirmiş insanlar da bir sınıf meydana getirirler. "Aydın" olarak adlandırılan bu sınıfın, topluma öncülük ederek toplum adına en doğru olanı düşünme, anlatma ve eyleme gücü bulunduğu varsayılmaktadır.

Kısacası iktidarın bulunduğu her toplumsal örgütlenmede sınıflar bulunmaktadır. Yöneten-yönetilen, subay-halk, aydın-halk, patron-işçi, din görevlisi-inanan vs...

Sınıfsızlık Anarşizmle Mümkündür!

Anarşistler için sınıfsızlık, özgürlük demektir. Anarşistler iktidarlı ilişkileri ve mekanizmaları reddederek düşlediğini eyleyebilen bireylerin oluşturduğu bir toplumsal yaşam örgütlenmeyi savundukları için adaletsizliklere, iktidarın manipülasyonlarına ve sürdürülmesine gerekçe oluşturan, bireysel ve toplumsal özgürlükleri yadsayan sınıfları ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

Ayrıca anarşizm tüm hiyerarşik ve statüye dayalı mekanizmalara karşı olan yegane ideoloji ve hareket olduğu için; bir bireyin diğer bireylerden ya da bir topluluğun diğer topluluklardan daha üstün/değerli/önemli olduğuna dair farklılaştırmalar ve bu sınıfsal farklılıklar üzerinden kurulan toplumsal yapı ancak anarşizmle yok edilecektir.

İşçi Sınıfı Mücadelesi

Şiddet uygulamaları ve çitlemeler yoluyla, herkesin olanın mülkiyet sistemi ile birlikte çalınmasıyla ekonomik sınıflar ortaya çıkmış; endüstrinin gelişimi ve hakim üretim tarzının değişimiyle birlikte ezilen yeni bir toplumsal sınıf belirmeye başlamıştır. Bu yeni üretim sistemiyle bir-

likte de mülksüz, iktidarsız işçi sınıfının üretime katılıp harcadığı emeği ile zamanı ve enerjisi sömürülmüştür. Düşünsel faaliyetleri kısıtlanmış, bir makineye dönüştürülmüş, köyden kente göçmüş, geçinebilmek için zamanını ve enerjisini satmak zorunda bırakılmış, bir köle haline gelmiş, iş cinayetlerinde yaşamını yitirmiş, yaşam şartları oldukça kötü bir hal almış işçi sınıfı ise -doğaldır ki- bu adaletsizliğe isyan etmeye başlamıştır. Büyük ve sistematik sömürü, karşısında büyük ve kalabalık direnişleri de (direnişin şartlarını da) yaratmıştır.

Sanayinin en çok geliştiği İngiltere'de ve Fransa'da da büyük işçi direnişleri ve grevleri ortaya çıkmış; bu direnişler ve işçilerin adaletsizliklere karşı çıkıp özgürlük mücadeleleri de pek çok politik hareketi etkilemiştir. Anarşistler de özellikle sınıf mücadelelerinin başladığı tarihlerde işçilerin yanında onları ezen patronlara karşı yer almış ve mücadele etmişlerdir. Bu mücadele, yaşamını sürdürebilmek için emeğini satmak dışında yapabileceği başka bir şey olmayan anarşistlerin de işçi olmalarından kaynaklanmıştır. Yani bu mücadelelerin büyük kısmında anarşistler özörgütlenme konumunda olurlar. Bu özörgütlü konum, anarşistlerin mücadeleleri şekillendirmelerine oldukça olanak sağlamış; ekonomik sömürüye karşı verilen mücadelelerde anarşizmi toplumsallaştırmıştır.

İlk Anarşistler ve İşçi Mücadelesi

Anarşizmin toplumsallaştırılması yönünde eylemde bulunan pek çok düşünür/devrimci de işçilerin özgürlüğü için sınıf mücadelesinin önemini ortaya koymuşlardır. Örneğin kendisini anarşist olarak tanımlayan ilk kişilerden Proudhon, -sonraları özeleştirisi vererek- parlamentoda mülkiyeti reddedip, onu zilyetlik düzeyine indirgemek istediğini anlatmış ve eski toplumun tasfiyesinin "tarafkların ihtiraslarına ve iyi ya da kötü niyetli olmalarına göre fırtınalı ya da dostça" olacağını söylemişti. Mülk sahiplerinin "kendi paylarına devrimci çalışmaya katkıda bulunmaya" çağrılarını gerektirdiğini ve "bu çağrıyı reddetdikleri takdirde sonuçlardan mülk sahiplerinin sorumlu" olacağını belirttiği konuşmasıyla sistemin savunuculuğunu yapanların ve burjuvazinin tepkisini çekti. Proudhon'un "çağrıyı reddederseniz tasfiyeyi, sizin yardımınızı beklemeden kendi başımıza yürüteceğiz." şeklindeki sözleri üzerine dinleyenler "siz" ve "biz" zamirleriyle kimi kastettiğini sordu. Proudhon'un "Bu iki zamiri kullandığımda, siz ve biz dediğimde, kendimi proletaryayla, sizi de burjuva sınıfıyla özdeşleştirdiğim açıktır." sözleri üzerine de öfkeli dinleyiciler "Bu bir toplumsal savaştır!" diye bağırmağa başlamıştı. Evet, bu bir "toplumsal savaş" ve anarşistler bu savaşta en başından beri işçilerin yanında, o işlerin doğrudan ta kendisiydi. Ayrıca 31 Ağustos'ta Le Representant du peuple yeniden çıkmaya başladığında, ön sayfada büyük harflerle

"Kapitalist nedir? Her şey! Ne olmalıdır? Hiçbir şey!" başlığının yer alması anlamlı olmuştur.

İşçilerin eylemlerinde ya da halkların özgürlük kavgasında nerede bir isyan varsa barikatların arkasında yerini alan devrimci anarşist Bakunin ise barış ve özgürlüğün işçilerin sosyal adalet mücadelesi olmadan güvence altına alınamayacağını söyleyerek Barış ve Özgürlük Kongresi'ndeki devrimcilerle birlikte bu kongreden ayrılıp Enternasyonal İşçi Birliği'ne katılmıştı.

Enternasyonal'in "İşçilerin kurtuluşu ancak kendi ellerindedir." sloganını özgürlükçü bir söylem olarak selamlayan Bakunin pek çok konuşmasında işçilerin devrimci potansiyellerine vurgu yapmıştı: "İşçilerin yoksun olduğu şey, bir gerçeklik anlayışı veya sosyalist* özelemler değildir, sadece sosyalist düşüncedir. Yüreğinin derinliklerinde, her işçi, bir özgürlük ortamında çalışmayı ve yaşamayı isteyen her insan için adalet ve eşitlik temelinde kurulmuş eksiksiz bir yaşamı, maddi refahı ve entellektüel gelişmeyi arzular. Açıkçası böyle bir ideal, işçi sınıfının sindirilerek sömürülmeleri pahasına ayakta duran mevcut toplumsal sistem içinde gerçekleştirilemez. Kurtuluşuna ancak mevcut toplumsal düzenin yıkılmasıyla ulaşılacağı için kararlı her işçi potansiyel devrimci bir sosyalisttir."

İtalya'dan Mısır'a pek çok farklı coğrafyada işçilerin örgütlenmesi için büyük çabalar göstermiş devrimci anarşist Errico Malatesta da "Bizim için önemli olan, sadece işçilerin az ya da çok talepte bulunmaları değil; kendi çabalarıyla, kapitalistlere ve hükümete karşı doğrudan eylemleriyle istediklerini elde etmeye çabalamalarıdır. Bizler, işçi hareketinin yaşamsal önemini ve anarşistlerin bu harekette güçlü ve aktif bir rol almalarına duyulan ihtiyacı her zaman anlamışızdır. Ve bu, çoğunlukla, emekçi gruplara daha canlı ve gelişen bir yapı kazandırmak için yoldaşlarımızın girişimlerinin bir sonucudur. Biz, işçi sendikasının; bugün işçilerin, içinde buldukları kölelik durumunu anlamaya başlayabilecekleri, özgürlüklerine kavuşmayı isteyerek kendilerini baskı altında tutanlara karşı verecekleri mücadelede tüm ezilenlerin dayanışma içinde olmaları gerektiğini anlayabilecekleri bir yol olduğunu -bunun yanında patronlar ve asalaklar olmaksızın üretimin yeniden düzenlenmesi ve sosyal yaşamın devamı için gerekli ilk çekirdek olarak görev yapacağını- düşünmüşüzdür." sözleriyle işçi mücadelesinin önemini anlatmıştır.

Anarşist İşçi Mücadelesi

Mücadele içerisinde pratikte de önemli kazanımlar, başarılar elde etmiş anarşistlerin yanı sıra dünyanın farklı coğrafyalarında da yüzlerce/binlerce işçinin yüzlerce direnişini örgütlemiş anarşist işçiler bulunmuştur.

"8 saat" mücadelesinin kazanımında, 1 Mayıs'ın dünyadaki tüm işçilerin isyan ve dayanışma günü

olmasında katkıları olan ABD'li anarşistlerin; yüzlerce işçiyi kapitalistlerle, patronlara karşı greve ve müca-deleye örgütleyen Güney Amerikalı, İberyalı, Rusyalı, İtalyalı, Ukraynalı, Japonyalı, Çinli anarşistlerin; işçi sınıfının kurtuluşunun tüm iktidarların ortadan kaldırılmasıyla elde edileceği düşüncesini I. Enternasyonal'de de haykırarak anarşistlerin; Rusya'da beyazlara ve otoriter Bolşeviklere karşı işçileri direnişe çağıran anarşistlerin ve İberya'da bir milyonu aşkın üyesi olan ve toplumsal devrimin gerçekleştirilmesi ve özgür İberya'yı FAI ile birlikte örgütleyen CNT'li anarşistlerin etkisi oldukça fazladır.

Ayrıca anarşist hareketler içerisinde yerini alan anarko-sendikalizm de işçi sınıfının mücadelesinde önemli bir konumda bulunmaktadır. Avrupa'da sendikalizmin şekillenmesine katkıda bulunan Fransa'daki anarko-sendikalistler (CGT), Almanya'da FAUM, İberya'da CNT, İsveç'te SAC, işçi hareketlerini derinden etkilemiştir. Bu etki yansımasını ABD'de IWW (Dünya Endüstri İşçileri Örgütü), Arjantin'de FORA (Arjantin Cumhuriyeti İşçi Federasyonu), FORU (Uruguay Bölgesi İşçi Konfederasyonu), Meksika'da CGT (Genel İş Konfederasyonu) içinde göstermiştir.

Anarşizm Mücadelesi İşçi Sınıfının Mücadelesidir

Kısacası anarşistler 1800'lü yıllarda Avrupa'da yaygınlık kazanan işçi hareketlerinin içinde en etkili kesimlerdenidir. 1848 devrimlerinde, 1871 Paris Komünü'nde, 1886'da Haymarket'te, Birinci Enternasyonal'de... Anarşistler, Uzakdoğu'da, Rusya'da, Kuzey ve Güney Amerika'nın birçok farklı bölgesinde, kuzeyinden güneyine tüm Avrupa'da işçi sınıfının sömürüye, baskıya, katliamlara karşı çıkarak özgürlüğü için verdiği mücadelenin en ön safında yerini almışlardır. Sendikalarda örgütlenerek; işçi ayaklanmalarında barikatların en ön safında yer alarak; fabrika işgallerini, grevleri ve genel grevleri örgütleyerek; sokaklarda, fabrikalarda işçi sınıfının kurtuluşu için bildiriler ve gazeteler dağıtarak; işçi sınıfının ihtiyaçlarını gidermek için kolektifleştirmelerde bulunarak sınıf mücadelesi vermişlerdir. Bu tarihi örnekler anarşist mücadelenin işçi sınıfının da mücadelesi olduğunu anlatmaktadır.

İşçilerin 1880'lerdeki "8 saat" mücadelesini büyüten ve 1 Mayıs 1886'da Haymarket'teki patlamadan sonra devlet tarafından katledilen anarşistlerden August Spies'in asılmadan önce mahkemedeki sözleri ise ezilenlerin kurtuluşunda işçi sınıfı mücadelesinin önemini vurgulamamız için son bir örnektir: "Eğer bizi asarak ... haksızlığa uğrayan milyonların, sefalet içinde ölesine çalışan ve kurtuluşu arzulayan, kurtuluşu bekleyen milyonların bu hareketini, işçi hareketini yok edebileceğinizi umuyorsanız; eğer düşünceniz buysa, o zaman asın bizi! Burada bir kıvılcımı ezeceksiniz, ama şurada, burada veya orada, arkanızda ve önünüzde, her yerde alevler yükseliyor. Bu gizli bir ateş. Bunu asla söndüremezsiniz."

Seçimler Üzerine

İki aylık süre boyunca her meselenin yerel seçimlerle beraber değerlendirildiği, siyasete propaganda malzemesi edildiği yerel seçim sürecini geride bıraktık. Bu yerel seçimlerin, yerellikten uzak ve genel seçim gibi geçeceğinin bilindiği bir ortamda belediye seçimleri gerçekleşti. Seçim gündeminin ana figürleri bu iki aylık süre boyunca, belki de genel seçimlerde olmadıkları kadar çok görüldü, konuştu, propaganda yaptı.

31 Mart günü yapılan oylama, 24 Haziran sonrası başlayan başkanlık sisteminde gerçekleşen ilk seçimdi. Bu süre zarfında merkezin siyasal figürü olan ama yerelle bağlarını "muhtarlar toplantısı" gibi toplantılarla besleyen Tayyip Erdoğan, devlet iktidarının yüzü olarak süreç boyunca en çok görünen figürdü. Bu durum, bundan sonraki yerel seçimlerin de benzer bir şekilde genel seçim havasında geçeceğinin açık göstergesiydi.

Bu süreçte bu kadar belirgin aktör olması, yerel seçimleri varolan anlamının çok daha ötesine taşıdı. Bu anlam taşması, yerel seçim sürecinin bir türlü bitmemesinin sebepleri içerisinde yer alıyor.

Bitemeyen Seçimler

Her ne kadar fiili olarak seçim süreci geride bırakılsa da, özellikle İstanbul'da seçim sonuçlarına AKP'nin yaptığı itirazlar ve oyların yeniden sayım aşamasının sonuna gelinmedi. Yerel seçimlerin bir türlü bitememe durumu, seçimin taşıdığı politik anlamlarla ilişkili. AKP daha önce Gezi İsyanı sonrası yapılan ilk seçim olan 30 Mart 2014'te başlattığı, esas olarak ise başkanlık sistemine geçiş için parlamentoda anayasayı değiştirme çoğunluğunu işaret eden "400 vekili verin" söylemiyle 7 Haziran 2015 seçimlerinde belirginleştirdiği, seçimleri iktidarının olandığı/onaylandığı referandumlara dönüştürme fiilini 31 Mart'ta da sürdürdü. Kaldı ki 31 Mart seçimlerinin başkanlık sistemine geçiş sonrası ilk seçim olması, kendi doğasında, bir referandum havası yaratmaya yetti.

AKP-MHP koalisyonuyla oluşan Cumhurbaşkanlığı İttifakı'nın seçim süresince muhalefete yönelik karalama kampanyaları ve devletin bekası vurgusu; seçimler öncesinde özellikle ekonomik krizle ilişkili olmak üzere yaşanan toplumsal rahatsızlığın farkında olunduğunun ve bu rahatsızlığın daha öncelerde olduğu gibi milliyetçi-muhafazakar retorikle aşımla stratejisinin işletildiğinin en açık göstergesiydi. Özellikle "savaş siyaseti"nin

olumlu geri dönüşünü 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra fazlasıyla alan AKP, 7 Haziran seçimlerinden bu yana işlettiği stratejisini bu seçimlerde de sürdürmeye çalıştı.

Tabi ki bu strateji sadece söylemsel düzeyde değildi. Yine aynı şekilde 7 Haziran seçimlerinden bu yana sürdürdüğü OHAL-vari uygulamalar, devlet kurumlarını elinde bulundurmanın avantajından yararlanarak seçim öncesinde tutukladığı, adaylığını iptal ettiği, iptal etmekle tehdit ettiği, itibarsızlaştırmaya çalıştığı muhalefet karşıtı stratejisini bu seçimlerde de işletmekten geri kalmadı. "Düşman" ve "terörist" söylemleriyle, kendisi gibi siyasal gerçekliğin içinde bulunan partileri ve politikacıları siyasal alanın dışına itmeye çalıştı.

Ancak siyasal iktidar, şu ana kadar (seçimden bir hafta sonrasına kadar), İstanbul ve Ankara dahil olmak üzere büyük şehirlerde istediği başarıyı elde edemedi. Adana ve Antalya gibi şehirlerin dışında birçok büyükşehir ve belediye ya ittifak ortağı MHP'ye ya da CHP'ye geçti.

Belediyelerde Başkanlık Sistemi

Seçimlerde kim kazandı sorusuna doğrudan verilebilir bir cevap olmamasına karşın, MHP'nin ittifaktan yana karlı çıktığı sonucu çıkarılabilir. Manisa Büyükşehir, Iğdır, Osmaniye, Bartın, Erzincan, Karaman, Amasya, Çankırı, Kastamonu, Karabük, Kütahya ve Bayburt'ta MHP adayları kazandı. Seçimlerin hemen ertesinde Devlet Bahçeli'nin belediye başkanlığı sistemine yönelik değişiklik önerisiye akılları karıştırdı. Bir önceki yerel seçimlere göre daha fazla şehirde kazanan MHP'nin, bu yeni olumlu tablodan yola çıkarak yerel seçimlerin şeklini değiştirme önerisi çok tartışılmadan gündemden düştü. Devlet Bahçeli, Büyükşehir ve merkezleri kazanan belediye başkanlarının, diğer ilçe belediyelerindeki başkanları belirlediği bir sistem önerdi. İlçe belediyelerinin atanmasına dayanacak bu sistemin, MHP'nin şu anki pozisyonuna yarıyor olduğu düşünülse bile, ittifak ortağı olan AKP'nin -özellikle Ankara ve İstanbul'da içinde bulunduğu durumda- bu öneriyi onaylamayacağı bir gerçek.

Özellikle Tayyip Erdoğan'ın seçim gecesi Ankara'da gerçekleştirmiş olduğu balkon konuşmasında yaptığı "büyükşehir belediyelerinin CHP'nin elinde olmasına rağmen ilçelerin AKP'nin olduğu" vurgusu aslında bu öneriyle taban tabana zitti. Bahçeli'nin

ve MHP'nin bu önerisinin ne anlama geldiği şimdilik meçhul!

Olmadı Baştan Say!

Seçim sonuçlarının açıklandığı süre içerisinde CHP'nin adayı Ekrem İmamoğlu'na verilen oylarla AKP adayı Binalı Yıldırım'a verilen oylar arasındaki farkın kapandığı anlarda Anadolu Ajansı'nda veri girişinin olmasının gündem edilmesiyle başladı aslında İstanbul'daki başkanlık tartışmaları.

Seçimin ertesi günü sabahına kadar, alınan veriler noktasında belirsizlik sürdü. Bu belirsizliğin kaynağı Anadolu Ajansı'ndan bir süre sonra Yüksek Seçim Kurulu'na geçti. YSK açıklamalarının öncesinde önce Binalı Yıldırım bir teşekkür konuşması yaptı.

Muhalefetin adayı İmamoğlu, her 2-3 saatte bir basın toplantısı düzenledi, elindeki verilerin kendi lehine olduğunu açıkladı. Bu açıklamalar sırasında AKP İl Başkanı'nın açıklamaları ve Tayyip Erdoğan'ın balkon konuşması gerçekleşti. Erdoğan'ın balkon konuşmasında açık açık "kazandık" vurgusu yapmaması, İmamoğlu'nun verilerini daha inanılabilir kıldı. Keza YSK ertesi gün İmamoğlu lehine bir oy tablosu açıkladı.

Bütün bunlara rağmen, seçim sonuçlarına ilişkin olumsuz bir durum olduğunun iddiasıyla oyların tekrar sayımı meselesi gündeme geldi. AKP İstanbul'daki 15 ilçede geçersiz oyların, 1 ilçede de tüm oyların sayılması talebiyle Yüksek Seçim Kurulu'na başvurdu.

Geçersiz oyların tamamının baştan sayılması sonrası aradaki farkın İmamoğlu lehine 14-15 bin bandında kalması, AKP'yi yeni bir hamle yapmaya itti. İstanbul genelinde kullanılan tüm oyların yeniden sayılması yönündeki bu itiraz hamlesinin YSK'den dönmesi üzerine ise AKP şapkasından -"Osmanlı'da oyun bitmez" sözüne uygun- yeni bir tavşan çıkardı: "Olağanüstü İtiraz". 15 Temmuz 2016- 19 Temmuz 2018 arası "resmi olarak" yürürlükte olan ancak fiiliyatta halen devam eden ve bu süreçte muhalefetin itirazlarına karşın bir referandum ile bir seçim yapıldığı OHAL'i de çağrıştıran "olağanüstü itiraz" için, adayın seçimi kazandığı ilan edilerek mazbatasını almasından sonra 7 gün içinde başvuruda bulunulması gerekiyor. Olağanüstü itiraza da olumsuz yanıt alması halinde ise AKP'nin önünde tek seçenek olarak İstanbul seçimini iptal ettirmek kalıyor.

AKP içinde AKP

Ancak gelinen aşamada süreç, İstanbul'daki seçimlere itirazdan -giderek 7 Haziran 2015'e benzeyen bir şekilde- sonuçları tanımama ve iktidarın sayısal çoğunluğu elde ettiği 1 Kasım'da olduğu gibi tekrar ettirme aşamasına doğru ilerledi. Erdoğan'ın 31 Mart gecesi yaptığı ve sonuçları, il/ilçe oranlarının lehlerine olduğu vurgusuyla "filen" tanıyan açıklamasına tezat olarak, 1 Nisan günü itibarıyla AKP cenahından itiraz sesleri yükselmeye başladı. İlk emaresinin, daha önce AKP güdümündeki STK'lardan SETA'da yöneticilik yapmış, şimdi de Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı olan Fahrettin Altun'un paylaştığı sosyal medya mesajı ile görülmeye başlandığı itiraz/sonuçları tanımama sürecinin yürütücülüğünü AKP içindeki "Pelikan Grubu" olarak bilinen klik yapıyor. Arkasında Berat Albayrak ile grubun "merkez yayın organı" Sabah gazetesinin de içinde bulunduğu Turkuvaz Medya'nın sahibi Serhat Albayrak'ın olduğu bilinen Pelikan, kamuoyunda adını ilk kez Mayıs 2016'da internette paylaştıkları ve dönemin başbakanı Ahmet Davutoğlu'nu sert sözlerle hedef alan dosya ile duyurmuştu.

ABD'li yazar John Grisham'ın iki yüksek yargıcın öldürüldüğü ve cinayetlerde hükümete uzanan ilişkileri konu alan romanına atıfla Pelikan Dosyası adıyla yapılan paylaşım sonrası Ahmet Davutoğlu'nun başbakanlıktan azledilmesi, söz konusu kliğin siyasi gücünün nelere kadir olduğunu gösterdi. Ancak kendilerini "Erdoğan için canını feda edecek reisçiler" şeklinde tanımlayan Pelikancıların, bu siyasi gücünün yanı sıra iktidarın çeşitli "devasa projeleriyle" bağlantılı, son derece güçlü ekonomik ilişkilere de sahip olduğu biliniyor.

Bosphorus Global adlı STK görünümündeki iktidar aparatı üzerinden sosyal medyada manipülasyon kanalları bulunan Pelikancıların iktisadi rant ilişkilerinin merkezinde ise Turkuvaz Medya ile paydaş olan Kalyon İnşaat yer alıyor. Kalyon İnşaat'ın yüklenici olduğu ve iktidarın da propagandasını yapmaktan geri durmadığı projeler arasında Mahmutbey- Mecidiyeköy metro hattı, Başakşehir Stadyumu inşaatı, Kartal Eğitim Araştırma Hastanesi inşaatı, Hasköy Tüneli, İstanbul- Şile/Ağva yolu inşaatı var. Şirketin bu iktidar projeleri dışında 3. Havalimanı inşaatı üzerinden İBB'ye bağlı şirketlerle geliştirdiği ilişkiler de İstanbul'daki seçimlere itiraz/sonuçları tanımama sürecini Pelikancıların tarafından niçin bu yükseltildiği noktasında önemli bir veri sunuyor.

AKP içinde "yeni paralel devlet" olarak adlandırılan Pelikancılar, İstanbul seçimlerine itiraz ve başlarda temkinli yaklaşıldığı gözlenen bu söylemin sahiplenilmesi üzerinden AKP-MHP iktidar bloku cenahında giderek bir "konsolidasyon" sağlamış görünüyor. Ancak medyadaki "tartışma programlarına" kimin katılacağından AKP teşkilatlarındaki yönetim değişikliklerine kadar her şeye müdahil olduğu ve bu nedenle parti içinde "homurdanmalara" neden olduğu bilinen Pelikancıların, daha önce aynı şekilde adlandırılan ve sonrasında "darbe girişimi sorumlusu, terör

örgütü" nitelemesi şeklinde bir akibete uğrayan benzerleriyle aynı sonu yaşayıp yaşamayacağını, iktidar sarmalındaki diğer kliklerin gelecekte gerçekleşmesi muhtemel hamleleriyle görecekiz.

Yeni Bir Lider Doğuyor

Seçimin hemen ertesinde Anıtkabir ziyareti gerçekleştiren Ekrem İmamoğlu'nun ziyaret defterini İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı sıfatıyla imzalaması kadar, siyasi iktidar kanadının gündeminde İmamoğlu'nun BBC röportajı da yer alıyordu. Gelecek cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olacak mısınız sorusuna "Allah bilir." cevabını veren İmamoğlu'nun, CHP'lilerin "kazanılan lider" boşluğunu doldurduğu farklı kesimler tarafından dillendirilmeye şimdiden başlandı.

Kısa süre içerisinde elde ettiği başarı, özellikle seçim süresince takındığı tavır ve süreç yönetimi İmamoğlu'nu CHP'nin özlem duyduğu lider olarak yükseltti. O kadar yükseltti ki toplumsal muhalefet içerisinde yer alıp İmamoğlu'nu eleştirenler, eleştirilerini özeleştiriyeye dönüştürdü ve İmamoğlu'nu geleceğin lideri ilan etti.

İmamoğlu'nu yerel seçimlerin yıldızı yapan neydi? Aslında İmamoğlu'nun böyle ön plana çıkmasına neden olan şey, ne üç ayda kendini iyi tanıtmayı ve sevdirmesiydi ne de seçim gecesi takındığı kararlı tutumuydu. İmamoğlu bir "anti" adaydı. AKP'nin belirlediği adayın karşısına çıkacak herhangi bir adayın, İmamoğlu kadar bir şansı vardı. İmamoğlu'na oy verenler, İmamoğlu geleceğin lideri olduğu için değil AKP adayının başkanı olmaması için oy vermişti.

İmamoğlu'nun yükseltilmesinin gizlediği bazı durumları açıkça ifade etmek gerekiyor. Öncelikle, İmamoğlu sadece CHP tabanına hitap eden bir aday değildi, İP'nin de desteklediği aday milliyetçi kesimin hoşuna gidecek açıklamalardan kaçınmadı, tersine özellikle milliyetçi-muhafazakar seçmenlere hoş gelecek açıklamalar ve eylemler içine girdi. Kılınan namazlar, okunan dualar, milliyetçi ve muhafazakar siyasetlerle özdeşleşmiş Necmettin Erbakan ve Alparslan Türkeş paylaşımları...

Tabi ki popülist bir siyasi partinin kendini sol değerlerle özdeşleştirdiği iddiasına rağmen buna benzer "açılımları" çok şaşırtıcı değil. Şaşırtıcı olan, kendine devrimci diyen siyasi parti ve grupların, bu yükselen "yıldızın" kuyruğuna sorgusuz sualsiz takılmasıdır.

Gizlenen başka bir durum ise HDP'nin verdiği destektir. Sanki İmamoğlu HDP seçmenlerinin etkisi olmadan bu kadar oy almış gibi gösterilerek sevimli gözükülmeye çalışılan milliyetçi-muhafazakar çevrelerin lanetlemelerinden uzak duruluyor. Bu anti-adayın, havuzunda farklı çevrelerden gelen destek eritilerek Millet İttifakı'nın (yoğun olarak CHP'nin) başarısıymış gibi pazarlanıyor.

Bu gerçekliğe ısrarla gözünü yumanlar, kendi "tek adam"larını bulduklarını ilan edip başarılı politika izlediklerine kendilerini inandırıyorlar; kendilerini kandırıyorlar. Oysa ki

"tek adam" zihniyeti ve işleyişinden dem vuranlar, anti-adaylarıyla başka bir "tek adam" yaratmayı hedeflediklerini ve bununla siyasi iktidarın anlayışına eklemlediklerini idrak edemiyorlar.

Çoğunluk Değil Çoğulculuk Kazandı!

Seçimin hemen ertesinde, çoğunluğu esas alan anlayışın yerine çoğulculuğu esas alan anlayışın kazandığını; çoğunluk yaratmak ve gücü ele geçirmenin artık ülkedeki siyaset anlayışını belirlemedeki etkisini yitirdiğinin; toplumun farklı kesimleriyle uzlaşmanın önemli olduğunun altını çizen bir dizi yorum yapıldı. Yorum yapanlar, kuşkusuz ki İmamoğlu'nun "açıklanamayan galibiyetini" AKP-MHP bloğuna geri adım attırmada önemli bir adım olarak görmekte.

Toplumsal algıda değişim olduğunu düşünenler, yeni bir siyaset biçiminin doğduğunu tespit edenler tüm bunları söylemekte -AKP'nin İstanbul'daki Belediye Seçimleri'ne yönelik YSK'ya yaptığı itirazla- aceleci davranmış oldu.

Siyasette güçlü olmanın parayla, devlet imkanlarıyla, medya gücüyle oluşan bir şey olmadığını propagandasını yapan parlamenter demokrasi sevdalıları, iktidarın esas kaynağının ne olduğunu görmemekte ısrar ediyor.

Sonun Başlangıcı mı?

Her ne olursa olsun, seçimler tekrarlanıp Binalı Yıldırım seçilse dahi AKP'nin siyasi bir karizma yitimi yaşadığı gerçeği önümüzde olgusal bir gerçeklik olarak duruyor. Aslında meselenin her geçen gün dallanıp budaklanıyor oluşu (Büyükçekmece'de orada ikamet etmediği düşünülen seçmenlerin evlerine polis baskınları; gün içerisinde bakanlarından il başkanlarına, Binalı Yıldırım'dan Tayyip Erdoğan'a sonu gelmeyen açıklamalar; CHP kanadının karşı açıklamaları...) AKP kanadının söylem ve iddialarının meşruluğunu yitirmesine neden oluyor. Benzer bir şekilde seçim sonuçlarına yönelik itirazlarda yaşanan adaletsizlik, demokrasicilik oyunuyla kazanılamayacağı en açık göstergesi.

AKP'yi geriletmek için farklı koalisyon kombinasyonlarından imtina etmeyenlerin açıkça görmesi gereken, temsili demokratik alternatiflerle işlerin yoluna koyulamayacağıdır. Seçim süreçlerinde kendi başına AKP karşıtlığını bile "ilerici" tayin edenler, "ilerici" ittifaklarıyla içinde bulunulan genel sömürü ve baskı durumuna kestirme yollardan çözüm aramaktadır. Tekrar edelim; çözüm, yakınılan sisteme türlü manevralarla eklemlemek değildir.

Bitemeyen bir seçim sürecinin içerisindeyiz. Oyunu hazırlayanların kendi kurallarına uymadığını anlamak için bir başka genel ya da yerel seçime ihtiyaç yok. Hileli seçim potansiyeliyle karşılaşıldığı, seçimleri organize eden siyasi yapının meşruiyetini yitirdiği, siyasi temsilcilerin temsilci olma durumlarını yitirdikleri noktalarda boykot siyasi bir alternatif olarak belirir!

AVM'ler Yükseliyor Semtler Dönüşüyor



İlyas Seyrek

ilyasseyre@meydangazetesi.org

A sıl olarak devletin iç/dış politikalarının konuşulduğu genel seçimlerin aksine yerel seçimlerde -her ne kadar şimdilerde devletin bir "beka sorunu" olduğu gündem edilmiş olsa da- adaylar yerel, "mahalli" konular üzerinden yarışmaktadır. Bundan dolayı da geçtiğimiz seçim sürecinde "Beyoğlu'nda zaman geçiren/yaşayan profil değişti, Kadıköy doldu taştı, Bakırköy ve Kartal boşaldı" şeklindeki sorunlar, adaylara duyurulması için daha çok gündem edilmiştir. Kısacası İstanbul'un bu ilçelerinin "o eski halinden eser

yok şimdi". Bunların yanı sıra gerek tüketime ve inşaata odaklı neoliberal ekonomik politikaların gerekse muhafazakar milliyetçi politikaların ilçelere ve İstanbul'un tamamına yönelik büyük etkilerini yaşıyoruz. Kentsel dönüşümlerle değişen yaşamalar, inşaatı tamamlanmamış binalar ve yıkılmayı bekleyen yıkık dökük yapılarla hayalet mahallelere dönüşen mekanlar ve diğer pek çok kentsel sorun... Seçim döneminde adayların vaatleri de ilçelerin yaşadığı sorunlara konu olmuştu. Örneğin CHP'nin Kadıköy adayı Şerdil

Dara Odabaşı'nın Beyoğlu adayı Alper Taş'a "Beyoğlu'nda seçimi kazan da Kadıköy'ü kurtar. AKP belediyesi İstanbul'un vitrini Beyoğlu'nda eğlence, kültür, sanat hayatını bitirdiği için herkes Kadıköy'e geliyor, seçmenler aşırı yoğunluktan şikayetçi" söylemleri de bu yönde bir açıklamadır.

Peki gerçekten ilçelerde yaşanan bu değişikliklerin nedenleri nelerdir? Beşiktaş'ın/Kadıköy'ün dolup taşmasının, belirli ilçelerin boşalmasının ve nitelik değiştirmesinin nedenleri nedir?

Kadıköy/Beşiktaş Doldu Taştı!

Beşiktaş'ın ve Kadıköy'ün ziyaretçilerle dolup taşmasıyla ilişkili olarak insanların, ekonomik ve daha çok siyasi baskılar sonucunda büyük bir dönüşüm geçiren Beyoğlu'ndan veya "çevre" diye nitelendirilecek mahalle ve ilçelerden vakit geçirmek, eğlenmek, alışveriş yapmak amaçlı buralara gelmelerine odaklanmak eksiklik olacaktır.

Evet, Kadıköy'ün "Kadıköylülük" kimliği üzerinden belirli bir nüfus gru-

bunun ekonomik, sosyal, politik ve/veya kültürel gelişimlerini korumak ve sürdürmek için mekânsal olarak kümelendiği yerlere yönelik tanımlanan bir tür "enklav" (enclave) gibi lanse edilmeye/düşünülmeye başlandığı ve bu haliyle -Louis Wirth'in tanımıyla- bir tür "gönüllü getto" havasına bürünmeye başladığını söyleyebiliriz. İşte bu algıyla ilişkili olarak gelişimin neden ve nasıl olduğuna da bakmak gerekmektedir. Bu gelişimin temelinde Kadıköy'e metrosundan metrobüsüne, treninden vapuruna pek çok farklı yolla ulaşımın kolaylaşmasının etkisi olduğu gibi Kadıköy'ün çizdiği "muhalif ve özgür bir ortam" betimlemesinin de etkisi bulunmaktadır. Ama bunlar resmin tamamı değil; işin tuzu biberi, cilasıdır.

Genetiği Değiştirilmiş Beyoğlu

Her ne kadar bugün, siyasi iktidarın karşısında bir mücadele alanı olarak kullanılan ve toplumsal muhalefet için değerli olan pek çok siyasi değeri yitirmeye başlasa da Beyoğlu, özellikle Gezi Parkı Direnişi ile önemli bir simgesel mekandı. Direnişin sonucunda Topçu Kışlası yapılamamış olsa da AKM'nin yıkılması, Taksim Meydan Camii ve Taksim Meydanı Yayalaştırma Projesi mekanın fizikselliğinde, hafızasında ve kültürel kodlarında önemli değişiklikler meydana getirdi, getirmeye devam ediyor. Tarlabası gibi mahallelerde devam etmekte olan soylulaştırma ve yerinden etme uygulamaları, İstiklal Caddesi üzerindeki restorasyon çalışmaları ve kültür sanat merkezlerine yönelik politikalar da dönüşümün sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik ayaklarından birkaçıydı. Ayrıca Arap nüfus ağırlıklı turistlere göre ekonomisinin yeniden düzenlenmesinin önünün açılması yoluyla da Beyoğlu'nun hızla cazibe merkezi olmaktan çıkarılmaya çalışıldığını; başta üniversiteliler olmak üzere kentli orta sınıfın mekânla arasına mesafe koymasına yönelik hamleler yapıldığını görmek gerekmektedir.

Bakırköy ve Kartal'da Yaşanan Dönüşüm

Neoliberal ekonomi politikalarının getirdiği rant gelirinin değişimi, ulaşım yatırımları, ekonomik ve siyasi etkenler nedeniyle bazı alanların yükselişe geçip belirli mahalle ve semtlerin eski değerini yitirmesi neticesinde geniş boyutlarda dönüşümler yaşanmaktadır. Tüketim odaklı ekonomi ve rant gelirinin önemli bir kaynak olarak görüldüğü ekonomik yaklaşımın bazı ilçelerde kentsel dönüşümü ve yerinden edilmeyi etkilediği gibi zaman geçirmek, eğlenmek veya alışveriş yapmak için orada yaşayanları da başka merkezlere yönlendirdiğini de görmek gerekmektedir. Bakırköy ve Kartal'da yaşanacak geniş çaplı bir dönüşüm öncesinde "kuzuların sessizliği" boyutunda artan boş, kiralık/satılık daire ve işyerleri de bu durumu kanıtlamaktadır.

AVM'ler Yükseliyor Semtler Düşüyor

1988 yılında Bakırköy'de, Türkiye'nin ilk AVM'si (Galleria) açılmıştı. O günden bugüne artan

AVM'ler modern ve farklı ihtiyaçların giderilmesini sağlamalarının yanı sıra alışverişin ötesinde bir olgu haline gelmiştir. Teknolojinin internet üzerinden alışverişe birçok olanak sağlaması, insanların telefonları ile alışveriş yapabilme durumu, AVM'lerin giderek daha çok sosyal ve eğlence amaçlı vakit geçirebileceği rekreasyonel açık ve kapalı mekânlar haline dönüşmesinde bir etken olmuştur. Ayrıca son 20 yıl içinde kapalı, kontrollü ve içe dönük bir tipoloji de sunan alışveriş merkezleri, 1993'ten sonra karma kullanımlı ofis, konut vb. işlevleri de barındırmıştır. Alışveriş mekanı kentten kopuk fakat kendi içinde kent parçalarını barındıran yapılara dönüşmüştür. Bu değişim ile birlikte büyük alışveriş merkezlerinde alışveriş, tüketici için kolay, rahat, çeşitli, zevkli ve daha ekonomik hale gelmiştir. Bu AVM'ler, en yüksek gelir seviyesinden en düşük gelir seviyesine kadar toplumun her kesimine hitap ettiği için geniş bir kesimin ilgisini çekmektedir.

Bu durumda hem alışveriş hem rekreasyon alanı olarak AVM'ler, küçük/çevre semtler üzerinde ciddi sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik ve yerleşimsel etkilere sahiptir. Bu etkilerin en başında insanların bulunduğu ve bulunmak istediği mekanları değiştirmek istemesi ve eğlence, giyim ve yemek alışkanlıklarındaki değişim gelmektedir. Kent mekanı, alışveriş merkezi içinde yeniden yapılanmakta ve AVM'ler de kent merkezine alternatif oluşturmaktadır. Kısacası yaşam alanı ve toplumsal mekan olmaları nedeniyle AVM'ler çekici özelliğe sahiptir. AVM'lerin sayısında artış yaşandığı gibi AVM'lerde zaman geçiren insanların sayısında da artış söz konusudur. 2019'un ilk aylarında açıklanan sayısal verilere bakarsak da İstanbul'da toplam 123 aktif, 15 inşaat halinde olmak üzere toplam 138 AVM bulunmaktadır.

AVM'ler halihazırda düşüşte olan semtlerdeki/ilçelerdeki insanları çekse de doğal yeşil alanlara, sahillere sahip olmamaları ve genellikle alkol kullanımına uygun olmamaları nedeniyle belirli bir kesimin de alternatif merkezlere doğru gitmesinin önüne geçememiştir. İşte tam da bu noktada, gittikçe artan tüketim mekanları ve muhalif havası nedeniyle Beşiktaş ve özellikle Kadıköy bu alternatifini oluşturmaktadır.

Çare ?

Kentsel problemler temel olarak mekânsal problemlerdir. En başta belirtmek gerekir ki mekan sadece bir konum belirtmemektedir. Toplumsal ilişkilerin gerçekleştiği alan olması nedeniyle toplumsal dönüşüme de zemin hazırlamaktadır ve mekana en ufak müdahale büyük toplumsal sonuçları beraberinde getirmektedir. Bu ilişkisellik hali geniş pek çok yapı ile iç içe geçmiş olduğu için de bu tür kentsel sorunların birden çok "çare"si bulunmaktadır. Bu sorunların merkezi yerleşim anlayışıyla/yöntemiyle ilişkisi olduğu gibi rant ve tüketime dayalı ekonomi anlayışıyla da ilişkisi bulunmaktadır. Bu sorunlardan kurtulmanın çaresi de burada yatmaktadır!

Kentler Değil Şirketler Akıllı!

Gürşat Özdamar

gozdamar@meydangazetesi.org

Akıllı tahtadan akıllı saatlere kadar çevremiz bu tarz teknoloji nesnelere doldu da taşıyor. Bunların ne kadar akıllı oldukları ya da akıllarının yaşamımıza ne gibi olumlu katkıları olduğu değerlendirilmesi yapılmadan şimdi akıllı kentlerden söz eder hale geldik. Akıllı kentler, içerisinde yer alan konutlarda, binalarda, yollarda; temizlik, aydınlatma, sulama, park ve trafik gibi sorunları çözmede "yapay zeka"yı öne çıkarıyor ve bunun kullanıcıya zaman ve para tasarrufu sağladığı söylemiyle pazarlanıyor.

Yerel seçimlerin, belli bazı şehirlerdeki sonuçlarıyla ilgili tartışmalarının ardında kalan bir başka yönü adayların seçilmeleri halinde yapmayı vaat ettikleri projeler. Hemen her aday kentlerdeki belediye hizmetlerinin dijitalleşmesi ve "akıllı" hale gelmesi ile ilgili düşüncelerini paylaştılar. Bazısı da doğrudan eko-kent ya da "akıllı kent"leri yaşama geçireceklerini söyledi. Peki belediye başkan adaylarının bu yoğun ilgisi neden?

Londra, New York, Seul, Kopenhag, Chicago gibi şehirler dijitalleşmede oldukça iddialılar ve bu noktada otomasyon sistemleri oldukça gelişmiş durumda. Karekodlar, sensörler, kameralar, bilgisayarlar, otomatik algılayıcılar şehrin her yerine yayılmış durumda. Örneğin, Kopenhag'da bisiklet yollarını organize etmek için veri toplanıyor. New York'ta araç sürücülerinin sık fren yaptıkları yerler belirlenerek trafik akışı ona göre ayarlanıyor. Londra gibi birçok şehirde insanların davranışlarının tümü kaydediliyor ve işleniyor. Ne var ki bu büyük akıllı şehirler aynı zamanda sokaklarında pek çok evsiz, karınlarını çöplerden doyuran insanların yaşadığı yerler. Demek ki kentin ve kentte yaşayanların sorunlarına ve ihtiyaçlarına odaklanan başka bir düşünce sistematiğine ihtiyacımız var.

Kentte yaşayan insanları yalnızca birer dijital veri haline dönüştüren teknolojileri kullanarak insanların duygularını ve düşüncelerini görmeyen bir yerel yönetim anlayışı elbette çözüm değil sorunun kendisi olacaktır. Teknoloji, kentin her sorununu çözmeye yeterli olmaz, kaldı ki teknolojinin kendisi de bir sorun olabilir. Günümüzde birçok problem teknolojiden kaynaklanıyor iken teknolojiye bu kadar bel bağlamak da tuhaf bir çelişki. Sistemde bir aksaklık olduğunda ve işlediği verileri doğru değerlendirmede kentte yaşayanlarda telafisi olmayacak maddi ve manevi zararların oluşturması kuvvetle muhtemel.

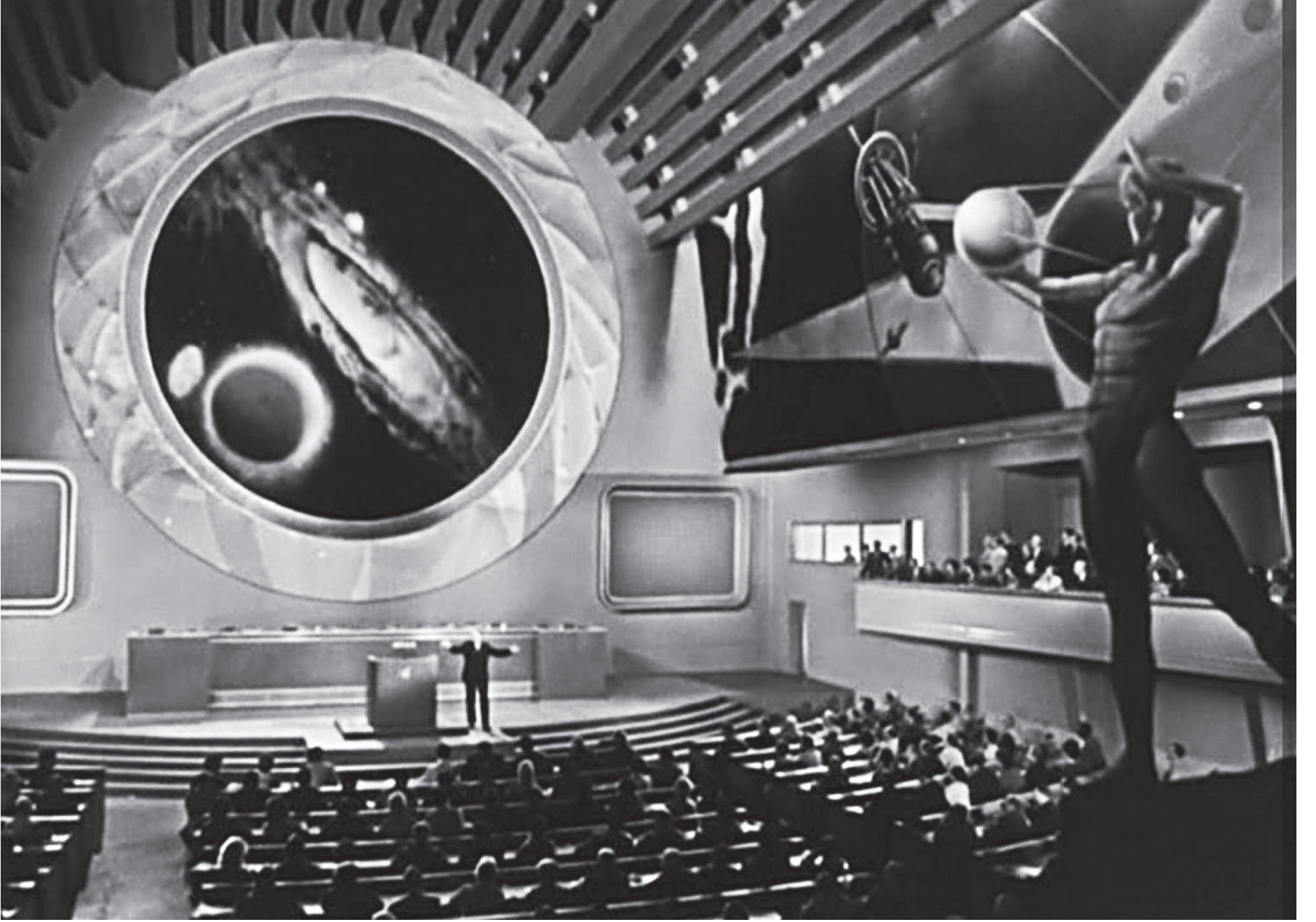
Teknoloji neticede belli bir maliyeti de beraberinde getiriyor. Belediyelerin eşitlik anlayışı, bu hizmetlerin herkes tarafından karşılanması oluyor genelde. Ama bu bedelin zenginlere yansıtıldığı oranda yoksullardan da istenmesi adaletsiz bir tutum.

Ve elbette en tartışmalı konu, bireysel verilerin başka kullanımlara açılması. Teknoloji şirketlerinin sicilleri bu konuda pek masum değil. Hatta mahkemelere yansıyan ve tazminatla sonuçlanan pek çok örnek olmasına karşın şirketler bu tutumlarından vazgeçmiyorlar.

Öyleyse bu ısrar neden? Yoksa akıllı kentler soylulaştırma projelerinin yeni bir arayüzü mü? Çünkü pek çok dönüşüm projesi akıllı kent teknolojisiyle uyumlu olduğunu reklam ediyor, bunun propagandasını yükseltiyor ve müşterisini buradan arıyor.

Teknolojik akıllı kentler bize daha güvenilir ve huzurlu bir yaşam sunabilir mi? Yoksa bunlar uğruna özgürlüklerimizden, standartlaşma yüzünden özgünlüklerimizden mi vazgeçiyoruz?

Yerel yönetimler, seçim vaatlerinde söyledikleri gibi ve dünyada yükselen trendin de bir getirisi olarak kent hizmetlerini dijitalleştirmek uğruna bu işleri şirketlerin eline bıraktığında, göstermelik de olsa var olan katılımcılığın da çanına ot tıkamış oluyorlar. Ama çoğunun hesabı akıllı kentlerin aldıkları yatırımlardan paylarını yükseltebilmek ve iş-ticaret hacimlerini genişletebilmek. Kısaca amaç belediyenin kasasına giren parayı yükseltmek. Dijital eko-sistem diye de tanımlanan akıllı kentlerden bizim belediye başkanlarının anladığı ekonomik-sistem! Bu da tabii en çok dijitalleşme ihalesini alan şirketlerin işine geliyor. Kentleri bilemeyiz ama bu şirketler çok akıllı!



Tarihsel İlerlemecilik ve Marksizm

Gökhan Soysal

gokhan@meydangazetesi.org

Tarih boyunca her dönemde gelecek üzerine kaygı duyulmuş ve bu kaygılar nedeniyle geleceği değiştirmenin yolları aranmıştır. Ancak bu arayış hiçbir zaman "Aydınlanma" altyapısıyla kendini oluşturan pozitivistlerden etkilenen kişiler kadar öne çıkarılmamış, bu konuda bir yol haritası çizilmemiştir. Son raddesine bilimsel sosyalizmde ulaşan bu düşünce akımları masa başında oluşturulduğu kadar kolay hayata geçirilememiş, milyonlarca insanın hayatında doğrudan etkilere yol açmıştır.

Pozitivistler, Saint-Simon'dan oldukça etkilenen en ünlü pozitivistlerden Auguste Comte'un da belirttiği gibi, insanlık tarihini uygarlığın aşamalı olarak ilerleyişi olarak görmüştür. İçinde yer aldığı Batı uygarlığını baz alarak görüşlerini oluşturduğu açık olan pozitivistler, tarih boyunca dini baskılardan uzaklaşarak bilimsel dünya görüşüne göre ilerlenildiğini iddia etmişler ve bilimi sürekli ön plana çıkarmışlardır. Çoğunlukla toplumsal farklılıklar görmezden gelinmiş ve bilimsel ilerleme bir inanç haline gelmiştir. Örneğin pozitivistizmin kurucusu olarak da kabul edilen Saint-Simon insanın toplumsal tarihinin üç ayrı aşamadan, yani sırasıyla çok-

tanrıcılık/kölelik, teizm/feodalizm ve pozitivistizm/endüstriyalizm evrelerinden geçtiğini öne sürmüştür. Bilimsel düşünceye dayanan bir toplum bilimi kurmanın zamanının geldiğini söyleyen Saint-Simon'un öğrencisi Auguste Comte da sosyolojinin diğer bilim dalları arasında yerini almasını amaçlamış ve çalışmalarını buna göre şekillendirmiştir. Saint-Simon ve Auguste Comte'un bu görüşleri zaman içinde birçok ismi etkilemiştir. Toplumsal değişimlerin hızını yeterli görmeyenler, iktidarlarını korumak için bilimi kullanarak kendi ideolojilerindeki dünyanın hızlıca oluşturulabileceğini iddia etmekten de geri durmamışlardır. Bu düşünceleri takip etmek için Aydınlanma düşüncesine kadar gitmemiz gerekir.

Aydınlanma Düşüncesi ve İlerleme Fikri

Aydınlanma düşüncesi, tarihsel süreç içinde aklın hiç olmadığı kadar öne çıkarıldığı, aklını kullanmanın en yüksek değer olarak görüldüğü bir düşünce biçimidir. Aynı zamanda "Akıl Çağı" olarak adlandırılan Aydınlanma düşüncesinin tarihsel arka planına baktığımızda Rönesans'ı, bilimdeki ilerlemeler ve Reformasyon'u, matematik ve felse-

fedeki gelişmelerin doğrudan etkisini görmekteyiz. Fransız Devrimi ile birlikte "kitlelerin", büyük insan topluluklarının tarih sahnesine çıkmasıyla özgürlük için verilen mücadeleler de Aydınlanma düşüncesini etkileyen büyük tarihsel gelişmelerdir. Ancak özgürlük uğruna despot yönetimlerden kurtulmak adına başlayan mücadele, akılcılık ve ilerleme söylemleri içinde başka bir despotluk biçimine dönüştürülmüştür. Bu dönüşümde kendilerini "aydın" olarak konumlandıranlar, dünyayı ileriye doğru yönlendirmeyi amaçlamışlardır. Aydınlanma düşüncesi dönemin sanatçıları, bilim insanları, hukukçuları ile filozoflar tarafından hep birlikte yaratılmıştır; bu nedenle farklı görünümle edinmiştir.

Tipik aydınlanmacı tarih görüşü, her aşamanın "kendiliğinden" daha ileri olarak değerlendirilen aşamaya ulaşacağını ve sonuç olarak ilerleme diye tanımlanan bütünlüğü oluşturacağı yönündeydi. İlerleme fikri, toplumsal yaşamda ve felsefi düşünce tarihinde en uç noktasına Aydınlanma yüzyılında kavuşmuştur. İlerleme fikri Aydınlanma için bilginin birikimselliği ve insanın etrafındaki tabiatın maddi zenginlikler üretmesine yardım edecek araçların

(teknoloji) gelişmesiyle mümkün ve kaçınılmaz olan bir süreci işaret etmiştir. İlerleme, aklın kullanımının yaygınlık kazanmasıyla birlikte insanlara daha mutlu, daha ahlaki ve medeni bir hayatı vaat etmiştir. Bu fikir kendinde, tarihsel süreç içerisinde "kötü" olarak görülen şeylerin tedricen ortadan kalkarak yerlerini "iyi" olarak nitelendirilen şeylere bırakacağı inancını ve bu eğilimin yine tarihsel süreç içerisinde sonsuza kadar devam edeceği ümidini taşımıştır.

Bunda önemli tarihsel gelişmelerin oldukça büyük payı olmuştur. 16. ve 17. yüzyıllarda doğa bilimleri büyük gelişmeler göstermiş ve bu bilimlerin teknik buluşlar yoluyla toplumsal yaşama sağladığı katkılar, özellikle 18. yüzyılda Avrupa'daki aydın çevrelerde bir ilerleme inancı doğurmuştu. Ancak bu düşünce sadece aydın çevrelerle sınırlı kalmayıp tarihte "Aydınlanmış Despotlar" olarak bilinen çeşitli devletlerden hükümdarları dahi etkisi altına almıştır. Teknik buluşlar ve bilimdeki ilerleme Avrupa'nın hemen her yerinde aynı düzeyde ilerlememiş, bazı devletler diğerlerine göre geri kalmıştır. Bu nedenle bir an önce bu "geri kalmış devletler", "modern devletler"le

yarışabilmek için bir şeyler yapmak zorunda kalmışlardı ki bu durum karşımıza aydınlanmış despotları çıkarmıştır.

Aydınlanmış Despotizm

"Aydınlanmış despotizm" kavramı ile Prusya, Rusya, İspanya ve Avusturya gibi Avrupa ülkelerinde iktidarı elinde bulunduranların toplumsal düzeni geliştirmeye yönelik eylemleri anlatılmaktadır. Aydınlanmış despotların belirleyici özelliği "aydınlanma" felsefesinin ilkelerini paylaşan bir zemine yaslanmış olmalarıdır. Böylelikle kurumsal olarak kiliseye, toplumsal tabaka olarak da ruhban sınıfına karşı, ticaret ve mübadelenin geliştirilmesi ve eğitimde reformlara gidilmesi (örneğin zorunlu eğitimin sanayide ihtiyaç duyulan nitelikli insanın yetiştirilmesi için kurulması) sağlanmış olmaktadır.

Bu "Aydınlanmış Despotlar" reformlarını otoriter biçimde dayatan ve uygulayan yöneticilerdi. "Aydınlanmış Despotizm" in çok önemli bir yönü de çeşitli reformlar gerçekleştirilerek başkaldırının önüne geçmek için giderek artan bir otoriterleşmeyi de temsil etmeleridir.

Bu otoriterleşme sadece devletlerin topluma karşı uyguladıkları baskıda değil fikirsiz ayrılıklarda da kendisini göstermiştir. Aydınlanma olarak adlandırılan dönemlerde en önemli tartışmalarını toplum sözleşmesinde bulan ve modern devletin şekli şemali üzerine dönen tartışmalar otoriter bir biçim almıştır. Buna karşın özgürlüğü en yüksek değer olarak gören sesler de yükselmiştir.

Demokrasiyle Kol Kola Yürüyen Millî Devletler Doğuyor

Hemen hemen her yeni gelişimin bir ilerleme olarak görüldüğü bu dönemde aydınlar tarafından örneğin milliyetçi devletlerin oluşumuyla birlikte ekonomi ve teknikte gelişmelerin yavaşladığı gözden kaçırılmış veyahut görmezden gelinmiştir. 18. yüzyılın sonlarından başlayarak daha sonra topyekun savaşa kadar uzanacak olan savaşlar özellikle 19. yüzyılı oldukça etkisi altına almıştır. Fransız Devrimi de bu anlamıyla kraliyet fermanlarının genel irade tarafından yırtılıp atılmasını simgelemektedir.

Eşitlik, özgürlük ve adalet ilkeleleriyle bilinen Fransız Devrimi, cumhuriyetçiler için tarihteki en büyük ilerlemelerden biri olarak kabul edilirken aslında zayıflamakta olan iktidar fikrini yeniden güçlendirmiştir. Özellikle dini baskılara karşı olduğu söylenen devrimin getirdiği tarihsel koşullar devleti kilisenin yerine koyarak milliyetçiliği -deyim yerindeyse- yeni bir din olarak tarih sahnesine çıkarmıştır. Ve bunu da bilimsellik iddiasıyla yapmıştır.

Bilimsel Tarih Anlayışı

19. yüzyılda, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da, Sanayi Devrimi'yle birlikte bilimsel gelişmelerin ekonomiye ve günlük hayata yansımaya başlaması, insanlarda "bilimsel bilgi

ve yöntemlerin evrenin tüm sırlarını çözeceği" ve "insanlığı daima ileriye götüreceği" yönünde büyük bir inanç oluşturdu.

Tarihçiler de aynı bakış açısıyla, tarih yazıcılığını bilimsel ilke ve kurallara oturtarak, bilimsel nesnelliğe sahip bir tarihsel bilgi üretimi arayışına girdiler. 19. yüzyıldaki bu "bilimsel tarih" arayışı, iki farklı yaklaşım üretti. Bunlardan biri, doğa bilimleri yöntemlerinin tarihyazımı alanında uygulanmasını; diğeri de tarihin kendine özgü bilimsel yöntemleri olan bağımsız bir beşeri bilim dalı olması gerektiğini savunuyordu.

Auguste Comte, öncülüğünde gelişen Pozitivizm yaklaşımı, doğa bilimlerinde uygulanan ilke ve yöntemlerin tarih gibi beşeri ve sosyal bilimlere de uygulanmasını savunuyordu. Buna göre her türlü bilgi, doğrudan gözlemlenebilen olgulara dayanmalı ve bilimsel çalışmaların temelinde yatan genel kanunların keşfine yönelik olmalıdır.

Doğa bilimlerinin doğanın kanunları bilimsel bir şekilde açıklaması gibi, sosyal alanlarda da bilimsel metodların kullanılmasıyla insanlık ve toplum yapısını belirleyen kanunlar bilimsel ve kesin bir şekilde ortaya konulabilirdi. Böylelikle tarihsel gelişimin değişmez kanunları keşfedilebilirdi.

Bilimsel Tarihin Bir Uzantısı: Bilimsel Sosyalizm

Saint-Simon'dan etkilenen tek isim Auguste Comte değildi. Auguste Comte'un düşüncelerinin de oldukça etkisinde kalan bu isimlerden biri de Karl Marx'tır.

Marx, Engels ile birlikte yazmış olduğu Alman İdeolojisi adlı kitabında "Doğa için doğru olan, bu yüzden de tarihsel bir gelişme süreci olarak kabul edilen şey, bütün dalları içinde toplum tarihi ve insansal şeyleri işleyen bilimlerin tümü için de doğrudur." demektedir. Karl Marx, yaşamış olduğu 19. yüzyılda sosyalizmin otoriter niteliğini ön plana çıkaran çalışmalarda bulunmuş bir isim olarak her zaman bilime başvurmuştur. Hatta bununla kalmayan Marx ve Engels "Biz yalnızca bir bilim tanırız. O da tarihtir." diyerek geleceğe dair görüşlerini "aksi ispatlanamaz" hale getirmeye çalışmışlar ve bir o kadar da bunda başarısız kalmışlardır. Bunun ilk akla gelen örneklerinden biri, Komünist Manifesto'da burjuvazinin, ticaret özgürlüğünün, dünya pazarının, sanayi üretimindeki tek biçimliliğin ve ona uyan yaşam koşullarının gelişmesiyle milletlerin de zaten kaybolduğunu iddia etmiş olmalarıdır. Ancak 1. ve 2. Dünya Savaşları'nda da görüldüğü üzere milliyetçilik hiç olmadığı kadar yükselmiş ve özellikle faşizm adı altında milyonlarca insanın ölümüne yol açmıştır.

Bu bilimsellik iddialarına rağmen yaşamış oldukları trajedileri, kendi düşüncelerinde kalmamış; bilimsel sosyalizmi dilinden düşürmeyen Lenin'in yazılarında komedi olarak tekerrür etmiştir. Marksizme göre

tarihte devrimci bir rol oynayan burjuvazi, iktidara geldiği her yerde tüm feodal ilişkileri darmadağın etmiş ve tarihi ilerleten en büyük güç olmuştur. O kadar ki marksizme göre burjuvazinin Hindistan özelinde sömürgecilik uygulamaları dahi "ilerici" olarak değerlendirilmiştir. Ancak tarih böyle durmayacaktır. Burjuvazinin ilerici özellikleri bunlarla kalmıyor; burjuvazi, kendi mezar kazıcılarını da üretiyor. Bu nedenle tarihsel süreçte burjuvazinin yıkılması, komünizme giden yolda bir durak oluyor. Yani komünizme varmak için en azından feodalizmden kapitalizme, kapitalizmden de sosyalizme geçmek gerekiyor. Hiç kuşku yok ki tarihsel ilerlemeci bu görüşün komedisi, Lenin'in 1917'yi takip eden yıllarda tarihin tekerlerini hızlandırma çalışmalarında ortaya çıkıyor. Çünkü Marx ve Engels devrimin Avrupa'nın en gelişmiş kapitalist ülkelerden başlayıp yayılacağını iddia etmişlerdi ancak Rusya'da toplumsal bir devrim söz konusuydu.

Rus Devrimi'nin Krizi: "Gerçekleşmeyen" Burjuva Devrimi

Rusya'da Şubat Devrimi gerçekleşmiş ve Çarlık devrilmişti. Ardından Çarlık iktidarı yerine Kurucu Meclis toplanana kadar Geçici Hükümet denilen bir hükümet oluşturuldu. Bu hükümet aslında toplumsal devrim sürecinde halk tarafından özörgütlülük sonucunda elde edilen kazanımları kararnamelere bağlamaktan öte birşey yapmıyordu. Ancak devletler tarafından aynı ay içerisinde resmi olarak tanınması dahil birçok yönden meşru olarak kabul edilmekteydi. Toplumsal devrim sürecinde bir başka etkin güç olarak Petrograd Sovyeti ortaya çıkmıştı. Belirtmek gerek Petrograd Sovyeti, tek bir siyasi partinin elinde değildi. Petrograd Sovyeti, devrimin başlarında toplumsal devrimin en önemli göstergelerinden biriydi.

Var olan politik tartışmalardan faydalanmaya çalışan Lenin'in gözü -Bolşevikler sayısal olarak çok düşük olmasına rağmen- iktidardaydı. Lenin'in önündeki en büyük sorunsal politik konjonktürden öte tarihsel ilerlemeci marksist öğretiydi. Marksist öğretiye göre feodalizmden burjuvaya geçiş yapılmadığı için doğal olarak "kapitalizm kendi mezar kazıcılarını üretmediği için" sosyalist bir aşamaya da geçilemeyecekti. Yani öncelikle burjuva devrimi yapılmalıydı. Ekim Devrimi'ne giden süreçte yazmış olduğu Nisan Tezleri'nde Lenin, devrimin birinci aşamasının gerçekleştiğini yani devlet iktidarının burjuvaziye geçtiğini belirtti. Ancak bu durum marksist Lenin'e yetmiyordu. Lenin'in tarihsel süreci bekleyecek ne zamanı ne sabrı vardı. Ona göre bir an önce iktidar ele geçirilmeliydi. İktidarın sosyalist bir iktidara geçmesi için burjuva devriminin de tamamlanması gerekiyordu.

Diğer marksist isimlerle tartışmalar yaşayan Lenin, bütün tartışmaların önüne geçebilmek, dolayısıyla bir marksist olarak iktidarı ele geçirebilmek için burjuva devriminin dolayısıyla burjuva demokratik

devriminin tamamlandığını da iddia ediverdi! O'na göre bolşeviklerin fikirleri tarih tarafından tamamıyla doğrulanmışlardı! Ama bir farkla: Somut gerçek olaylar, onların önceden görebildiğimizden başka şekilde olmuştur (!).

Lenin, kendisinin bu iddialarının marksizmle uyumunu iddia eden bolşevikler de eski-bolşevikler olarak adlandırarak onları tarihsel gelişmeleri marksist formüllere uydurmaya çalışan kendisi değilmiş gibi "yeni ve canlı gerçeğin özgünlüğünü incelemek yerine, ezberlenmiş bir formülü ahmakça yinlemekle" suçluyordu. Bu formüle göre doğal olarak "proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü"nden başka bir söz eden kimse de proletaryaya karşı küçük-burjuva safına geçmiş oluyordu. Bunun anlamı da o yıllarda oldukça açıktır: Tasfiye ve yok edilme. Marksizme göre yüzlerce yılda tarihin zorunlu olarak geçireceği evreler leninizmle birlikte oldukça hızlanıyor ve aylarla tarif ediliyordu.

Stalin de marksizmin bu ilerlemeciliğinden vazgeçmemiştir. Stalin, 1930'ların sonunda hızlı bir şekilde ilerlediklerini ve komünizme doğru gidildiğini iddia ediyordu. Stalin'den sonra iktidara gelen ve "Stalin'in günahlarından arınmaya çalışan" Kruşçev, komünizmin 20 yılı sloganıyla sosyalizmden komünizme geçileceğini söylemekten geri durmamıştır. Bunun için de 20 yıllık süreyi yeterli gören Kruşçev, iktidarını kaybetmek için tarihi iyice hızlandırmış ve 1980'de SSBC'de sosyalizmden komünizme geçişin tamamlanacağını iddia etmiştir.

Sonuç Olarak

Yüzlerce yıllık gelişmelerin, dine karşı verilen mücadelelerin ve daha birçok şeyin sonunda gerektiği gibi aklın ve bilimin zaferi ilan edilmişti. Kralların, rahiplerin baskılarından kurtulmaya başlayan insanlık nihayet özgürlük yolunda ilerleyebilir, yaşamını kendi kararlarına göre şekillendirebileceği şekilde örgütlenirebilirdi. Ancak akıl ve bilim, insanlığın yolunu "aydınlatmak" yerine insanlık üzerinde yeni despotluğun görünümü şekline sokuldu. Yolun sonu özgürlük denilerek hızlı hızlı o özgürlük anına doğru "ilerlemeye" çalışıldı. Geliştirilen tarihsel ilerlemeci fikirler, her zaman bilimin otoritesini en yüksek otorite olarak görerek insanlara bu fikirlere karş çıkabilecekleri alanlar bırakmamaya çalıştı.

Tarihsel ilerlemeci isimlerin peşinde tarihsel gelişmeler belli formüllere sıkıştırılmaya çalışıldı. Ezilenlerin devrimi bu formüllerin altında 1917'de ellerinden alınarak otoritenin, diktatörlüğün savunucularının iktidarı için meşrulaştırılmaya çalışıldı. Üstelik bu formüllerin hızı yeterli görülmedi. Tarihsel gelişmelerin, fikirleri etkilemesi gerçeği tersine çevrilerek fikirler, tarihsel gelişmeleri bilimsellik adı altında bir düzene sokmaya çalıştı. Bütün bunların sonunda kazanan özgürlük mücadelesi değil iktidarlar oldu.

"Sosyal Devlet'in" Çöküşü

Adaletin ve Özgürlüğün Karşısında Macron



Romain Dubier
Çeviri: Özgür Oktay

2006'dan beri Fransa'nın deneyimlediği en büyük toplumsal hareketle karşı karşıya kalan Macron Paris'teki birçok kamu binasını koruması için orduyu gönderdi. Böylece altı aydır her hafta Sarı Yelekliler ve Kara Blok'la girdiği çatışmalarda "yıpranan" polisi ve jandarmayı rahatlatmayı amaçlıyor. Kolluk kuvvetleri, politikacılar ve köşe yazarları televizyon ve radyoda günlerdir askeri bir dilden konuşuyorlar. "Askerlere vur izni verilecek" dedi birisi, "insanlar ölebilir" diye ekledi bir başkası. Ezen sınıfların temsilcileri savaşın retoriğini yaymaya başladı.

Devlet ağızyla konuşacaksa "yabancı" bir orduya ya da "terörist" bir örgüte karşı verilen bir savaş değil bu iktidarın ezilenlere karşı, sözde kendi insanlarına karşı savaşı. Sürecin başından beri çeşitli imalı sözlerle Sarı Yelekliler'i ve burjuva dükkanlarını, restoranlarını yakmaya cesaret edenleri "iç düşman" olarak adlandırdılar.

Fransa devletinin kendi düzenini sağlamak için orduyu çağırması en son 1948'de yaşanmıştı. O yıl yükselen işçi hareketiyle toplumsallaşan grevler Fransa'yı sarsmıştı. Dönemin sosyalist işçileri bakanı, madencileri işlerinin başına dönmeye zorlamak için askerleri yollamıştı. O zamandan beri, kolonyal savaşlar dönemi hariç, ordu hiçbir zaman polis operasyonu yürütmemişti.

Sınıf Mücadelesini Sözde Refah Devletiyle Yatıştırarak

2. Dünya Savaşı'nın ardından Paris, işçi ve patron temsilcilerinin katıldığı birleşme görüşmeleri etrafında örgütlenen güçlü bir refah devleti inşasını başlatarak varlığını sürdüren ekonomik adaletsizliklere karşı sınıf mücadelesini yatıştırmaya çalıştı. Patron ve işçi ilişkileri, her iki tarafın katkıda bulunduğu bu "toplumsal güvenliği" tartışmak ve yönetmekle

sınırlandırıldı. Sınıf mücadelesi tamamen ortadan kaybolmadıysa da yeni doğan "Sosyal Devlet" geniş ölçüde kabul gördü.

Bunun sonucu olarak korunması gereken düzen, sadece tek bir sınıfın düzeni olmaktan çıktı. "İç düşman" ortadan kayboldu. Fransız Çevik Polisi CRS, 1944'te askerlerin yerine kullanılmak için oluşturuldu. O zamandan beri düzeni sağlamak için ordu hiç çağırılmamıştı. Polis, askeri teçhizatla donatılmıştı ve yüksek oranda şiddet kullanarak baskıyı artırıyor ama askerler kışlalarından hiç çıkmadı. Değişen hükümetler, uyuşmazlıkları sandıkta ve toplumsal müzakerelerle çözmeye devam etti.

İşler her zaman böyle "yolunda" gitmiyordu tabii. 1795'te Robespierre'in düşüşünden beri, öyle ya da böyle burjuvazinin yönetimdeydi ve zaman zaman çıkan ayaklanmaları ezmesi için orduya güveniyordu. 1871'de muhafazakar iktidarlar orduyu Paris Komün'ünün bastırılması için kullandı, binlerce komünar katledildi. Söylentilere göre katliamın sona ermesinin nedeni kanalizasyonun daha fazla insanın kanını kaldıramaması olmuştu.

1870'lerde Cumhuriyet bunun son olduğu ilan etse de, devlet birçok kez grevleri ve toplumsal hareketleri bastırmak için askerleri harekete geçirdi. 1906'da merkezîyetçi bir burjuva olan İşçileri Bakanı George Clemenceau, 1099 işçiyi katleden Avrupa'da meydana gelmiş en büyük maden katliamını yönetti. Courrière madencilerini işbaşı yapmaya zorlamak için 20.000 asker gönderdi. Bu kuralın bir istisnası 1907'de gerçekleşti. 17E hattındaki askerlerin Fransa'nın güneybatısında köylülere ateş etmeyi reddetmesi ve köylülere katılması özgürlük mücadelesinin bir sembolü haline gelmiştir.

Ne zaman ki askerler, işçiler ve köylüler I. Dünya Savaşı'nda aynı siperlerde beraber savaştılar, bu yana gelişin yarattığı risk nedeniyle düzeni sağlaması için orduya başvurmak zorlaşmaya başladı. 1936 Devrimi ve toplumsallaşmış genel grevin ardından alınan çeşitli kazanımlara rağmen 1944'e gelindiğinde Fransa hala pek çok yönden "geri kalmış" bir ülkeydi.

1940'larda "Sosyal Devlet"ün inşası, toplumsal şiddetin ve polis baskısının bittiği anlamına gelmiyordu tabii ki. Fakat bütün sınıflara ait bir devlet kavramı iç düşman kavramını etkisiz hale getirdi. Ordu, toplumsal mücadelelerde hakem olamazdı çünkü bu durum varlığını borçlu olduğu devletin yok olması riskini taşıyordu. Bu yüzden düzeni koruma işi 60 yıldır "askersizleştirilmişti".

İsyan Eden "Halk" mı Yoksa "Vahşi Kitleler" miyiz?

1871'de Komün'ün bastırılmasını planlayan Adolphe Thiers, 1850'lerde devleti destekleyen iyi "halk" ve "sarayları ve heykelleri yakan, Paris'e saldırıp kan dökenler" ayrımını yapıyordu. Bir yanda devlete teslim edilmiş bir "halk", diğer yanda etkisiz hale getirilmesi gereken "vahşi bir kitle". Yabancı bir istilacı gibi zaptedilmesi gereken bir düşman, barbar. Onu kontrol etmek ordunun işiydi.

Polis eylemlerle çatışırken Macron'un bazı kamu binalarını koruması için orduyu göndermesi, bu mantalitenin geri döndüğünü ve "Sosyal Devlet"ün başarısızlığını gösteriyor.

Macron seçildiğinden beri özelleştirmeye, toplumsal yaşamı zayıflatmakla, emekli maaşlarını azaltmakla, tren hatlarını kapatmakla, kamu harcamalarını kısmakla ve kamu hizmetlerini azaltmakla meşgul. Kuşkusuz bunları başlatan Macron değildi.

Ondan önceki Nicolas Sarkozy ve François Hollande'ın ikisi de canavarın derisini yüzmeye başlamıştı zaten. Fakat "Sosyal Devlet"ün mezarını kazanan Macron oldu.

Devlet ezelden beridir sadece tek bir sınıfa hizmet ediyor. Macron'un neo-liberal politikaları, sınıf mücadelesinin yeniden güçlenmesini sağladı. Yeni ezenler; onların "halkına" karşı "düşmanlar" olarak karakterize edilen muhalefet arasındaki, yeni toplumsal mücadelelerin yolunu açtı.

Eğer Sarı Yelekliler hareketinden öğrenilecek bir şey varsa o da toplumun kendini örgütlemesi için hiçbir parti ya da iktidarlı yapıya ihtiyacı olmadığıdır. Bu ayaklanma, halkın yönetim sürecine katılma isteğini göstermesiyle, temsiliyet konusunda devletin sorunlar yaşamasına yol açtı. Sokağa çıkanların iş yerlerinde ki sömürüye ve iktidarların devletin olabileceğini düşündükleri şekliyle yok olmasına ilişkin talepleri vardı.

Hükümetin bu taleplerin hiçbirine hiçbir cevap vermemesi, ideolojisinin çöktüğü gerçeğini gösteriyor. Devlet iktidarlara aittir, onlara hizmet eder ve sistemlerini sürdürmek için ezilen sınıfların örgütlenmesini engellemeye çalışır.

Devletin sınıfların işbirliği ile örgütlenip herkese hizmet edebileceğine inanmak bir illüzyondan ibarettir. İktidarlar yeterince güçlendikleri anda ya da muhalefet yeterince zayıfladığı anda kendi gücünü yeniden geri alır. Kolluk kuvvetlerinin yani ordunun ve polisin şiddetiyle karşılaştığımızda, Elysée Reclus'nün 1905'te yazdığı gibi; "taviz vermeyeceğiz".

"Ya adalet insanlığın idealidir ve bu durumda onu herkes için isteriz ya da sadece iktidar toplumları yönetir, o zaman düşmanlarımıza karşı güç kullanırız. Ya eşitlerin özgürlüğü ya da kısasa kısas."

Ötutahi/Christchurch Trajedisinden Yansıyanlar



Anarşist Aotearoa İşçi Dayanışma Hareketi'nin 15 Mart'ta Yeni Zelanda'da yaşanan ırkçı katliam üzerine bildirisini yayımlıyoruz.

Çeviri: Betül Taylan

Yeni Zelada'daki iki cami, dört adet ateşli silah taşıyan bir "beyaz üstünlükçü" tarafından saldırıya uğrayalı bir haftayı biraz geçti. 50 kişi öldü, 50 kişi de yaralandı. Saldırgan internette canlı yayın yaptı ve bu video hızla paylaşıldı. Ayrıca kendi düşünce yapısı ve yaptıklarını neden yaptığı konusunda ipuçları veren 78 sayfalık bir bildiri yayınladı.

O zamandan beri Yeni Zelanda'nın sömürgeci geçmişi, Yeni Zelanda toplumundaki aşırı sağ gruplar ve ırkçılığın varlığı hakkında pek çok tartışma yapıldı ama bu olayın ne olduğunu ve nedenini gerçekten açıklayamıyor.

İrkçilik ve beyaz üstünlüğü oluşumunu gerçekten anlamak için, içinde yaşadığımız sistemin, kapitalizmin kendi çıkarları doğrultusunda işçileri kontrol etmek ve bölmek için ırkçılığı nasıl kullandığının anlaşılması gerekir. İrkçi baskıdan kimin yararlandığına dair de dikkatli bir analiz gerekir. Son faşist saldırıları kolayca "olağandışı bir şey" olarak veya "şeytani" bir bireyin eylemi olarak etiketlemek yeterli değildir.

Kapitalizm ırkçılıkla iç içedir. İrkçilik fikir olarak, sömürgeciliği ve köleliği meşrulaştırmak için geliştirildi ve kullanıldı. Bir ayrımcılık ve baskı biçimi olarak yüksek düzeyde sömürü yaratmak ve bunu meşrulaştırmak için kullanıldı ve kapitalizmin gelişiminde önemli bir faktör oldu. İmparatorlukların ve köleliğin, ırkçı yapılarının bitmesi ırkçılığı tarihe gömmüdü.

İrkçilik hem fikir olarak hem de uygulamada sürerken iki önemli işleviyle kapitalizme hizmet ediyor. Birincisi, kapitalistlerin göçmenler ve azınlıklar gibi ucuz, örgütsüz ve son derece sömürülebilir emek kaynaklarını kullanmasına olanak veriyor. İkincisi, ırkçılık işçi sınıfının ülke bağlamında genellikle göçmenleri ve mültecileri "iş ve konutları alan" gü-

nah keçisi olarak göstererek, uluslararası bağlamda ulus-devlet imajını yüceltip diğer ulusların işçilerine göre bir üstünlük duygusu yaratarak bölünmesine; aynı ırkın ya da ulusun işçi ve kapitalistleri arasında -gerçekten hiçbir ortak yanları olmasa da- ortak çıkar görüntüsü yaratarak kapitalist egemen sınıfın işçi sınıfını bölmesine ve yönetmesine olanak sağlar.

Bu fikirlere karşı mücadele etmemiz gerektiğini söylemeye gerek yok. İrkçilik hiç bir işçiye fayda sağlamaz. Doğrudan ırkçılıkla ezilmeyen işçiler bile işçi sınıfı bölündüğü için ırkçılık yüzünden kaybediyorlar.

Buna rağmen işçi sınıfının çoğu fikirler üzerindeki kapitalist kontrol nedeniyle ırkçılığı sıklıkla destekler. Kapitalistler sadece güç aracılığıyla değil, aynı zamanda kapitalist bir dünya görüşünü teşvik ederek yönetirler. İşçi sınıfını eğitim sistemi, medya ve edebiyat aracılığıyla ulusal ve ırksal üstünlük fikirleriyle ve gururuyla beslerler. Bu propagandanın yaşam boyunca damla damla verilmesinin etkisi azımsanamaz.

Bir diğer etmen de işçi sınıfının maddi koşullarıdır. Yoksulluk insanların bir başkasından üstün olmaktan gurur duyma fikirlerine açık bırakır. İşçi sınıfı sınırlı olan iş, ev ve diğer ihtiyaçlar için rekabetin içinde sıkışmış durumda ve herhangi bir ayrıcalıktan faydalanma olanağını gördüğün anda ondan faydalanırsın.

Beyaz işçi sınıfının çoğu üyesi, teknolojiyle yok olan işler, işlerin süreksiz hale gelmesi, ücretlerin azalması nedeniyle bir zamanlar doğal karşılıkları güvenceleri kaybettiler. Beyaz üstünlüğünün hortlaması, beyazların daha önce kapitalizmin ve ırkçılığın onları muaf tuttuğu şartlara düşme endişesini temsil ediyor.

Eğer iddia ettiğimiz gibi ırkçı baskı

ve ideoloji koşullarını sürekli olarak üreten kapitalizm ise, ırkçılığa karşı mücadele ancak kapitalist sistemi devirerek tutarlı bir şekilde gerçekleştirilebilir. Bu, ırkçılığa karşı mücadelenin devrim sonrasına kadar ertelenmesini savunmak değildir. Sadece birleşik bir işçi sınıfının ırkçılığı ve kapitalizmi yenebileceğini, bunun da sadece her türlü baskı ve önyargıya karşı çıkarak, işçi sınıfının tüm üyelerinin desteğini kazanmak temelinde inşa edilebileceğini savunuyoruz.

Saldırı silahlarını yasaklamak, internet sağlayıcılardan belirli sitelere erişimi engellemesini istemek, casuslardan sağda casusluk talep etmek ırkçılığa son vermeyecek. Çözüm için, sıklıkla saldırının temellerinin atılmasına yardımcı olan siyasetçilere yönelmek de. Bu, Yeni Zelanda halklarının işi olmalıdır.

İrkçilik karşıtlığı, tüm anarşistlerin faaliyetlerinde ön planda tutulmalıdır. Bu, yalnızca her zaman her baskıya karşı çıktığımız için değil, aynı zamanda ne ırkçılığı ne de kapitalizmi işçi sınıfını birleştirmeksizin yok edemeyeceğimiz için önemlidir. Yaratmamız gereken dünya, sınıflandırmaya dayalı olmayan, "beyazlığın" ve kapitalizmin olmadığı bir dünya.

Beyaz üyelere kendi topluluklarında ve işyerlerinde beyaz kimlik siyasetinin tehlikeleri açıklanmalıdır. "Belki de çok fazla göç var" ya da "müslümanlar farklı" diyenlere meydan okumalıyız. Politikacıların ve medya yorumcularının politik puan kazanmak için, platformlarını kullanarak müslümanları ve göçmenleri istismar etmelerini durdurmamız gerekiyor. Aşırı sağ, bu tür eylemler olmadığı sürece, kendilerini insanların aradığı alternatif ve çevrelerindeki değişen dünyaya verilen cevap gibi sundukları için, beyaz işçi sınıfı arasında zemin bulmaya devam edecektir.

Herhangi bir istisna olmaksızın, toplumda her türlü faşist örgütlenmeyle mücadele etmek durumundayız. Faşistler örgütlenmekte özgür hissettiklerinde söylemleri normalleşir ve taraftarlar bundan güç ve güven kazanabilirler. Dahası, faşist örgütlenme, günah keçisi yaptıkları insanların yaşamları için bir tehdittir. Konuşma özgürlüğü argümanlarından etkilenmeyin, bu insanlar tartışmakla ilgilenmiyor, fikirlerinin doğruluğuna zaten ikna olmuşlar ve sadece güç istiyorlar.

Bununla birlikte, ırkçılık karşıtlığının ırkçılıkla tek başına mücadele edemeyeceği her zaman hatırlanmalıdır. Kapitalizmle mücadele ile ırkçılıkla mücadele aynı madalyonun iki tarafıdır. Hiçbiri diğeri olmadan başarılı olamaz. Sağ, hoşnutsuzluğa alternatif bir vizyon sunmada başarılı oldu, biz de aynı şeyi yapmalıyız ve daha iyi yapmamız gerekiyor, çünkü ne de olsa, her şey dâhil eşitlikçi bir gelecek vizyonumuz daha çok ümit veriyor.

Üzerinde düşünülmesi gereken bir şey daha silahlı saldırıdan beri "bu biz değiliz" ağlaşması, ancak bu bizim Yeni Zelanda'nın tüm insanlarını kapsayan bir "biz" olmadığını hatırlamak zorundayız. Bu ülke, dünyadaki her ülke gibi, çatışan sınıf çıkarları ile karşıt sınıflardan oluşan, sınıflara bölünmüş bir toplumdur ve bu sınıflardan sadece biri yönetiyor, o da kapitalist sınıf. Jacinda Ardern'in temsil ettiği sınıf da budur ve başbana yapılan tüm övgüler içinde bunun hatırlanması gerekir. Sömürülen işçiler olarak bizi temsil eden ortak değerleri arayabilirken, tepki olarak Yeni Zelanda halkının bir araya gelmiş olması iç açıcı olmuşsa da, yönetici sınıf ile bizim aramızda hiçbir ortak değer yoktur. Trajediye ele alma biçimine rağmen Jacinda Ardern, yönetici sınıfın ve bu saldırıyı gerçekleştiren beyaz üstünlükçüye önderlik eden kurumların bir temsilcisi olarak çözüm değil, sorunun bir parçasıdır.

8 MART İSYANDIR



Şeyma Çopur

seyma@meydangazetesi.org

8 Mart 1857'de, kendisinden yüz yıl sonra bile 8 Mart gününü anlamlı kılacak bir katliam yaşandı. New York'un büyük tekstil fabrikalarından birinde çalışan kadınlar çalışma koşullarına, eşitsiz çalışma ücretlerine karşı isyan başlatmış ve aylarca süren çabayla yaklaşık 40.000 kadın işçi büyük greve çıkmıştı. Giderek büyüyen bu isyanı tüm dünya merakla izliyordu.

Devlet, isyanı bastırmak; patronlar ise üretimi sekteye uğratmamak için anlaşmıştı. Fabrikanın önünde bekleyen artık yalnızca kadınlar değil; aynı zamanda saldırı hazırlığındaki polislerdi. Çok geçmeden polisler grevdeki kadınlara saldırdı. Saldırının ardından fabrikanın içine kilitlenen kadınların çığlıkları duyuluyordu. Kadınlar fabrikanın içindeyken yangın çıkmış ve kapılar kilitli olduğu için birçok kişi dışarı çıkamamıştı. İşte o gün, 1857'nin 8 Mart'ında; orada, 120 kadın devlet ve patronlar tarafından katledildi.

İsyan bitti sananlar, yanıldılar. Aradan geçen 8 Mart'larda daha da büyüdü isyan. Sadece kadın olduğu için yok sayılan, şiddete uğrayan; sadece kadın olduğu için tacize, tecavüze uğrayan, katledilen; sadece kadın olduğu için aynı iş yerinde erkeklerden daha az maaş alan, daha zor koşullarda çalıştırılan... Yani tüm kadınların, hepimizin isyanı oldu. Hapsedildiğimiz mekanlardan çıkıp birbirimize koştuğumuz gün oldu. Her şeyi arkasında bırakıp "özgürlük" sloganlarıyla el ele tutuşanlar birbirine cesaret oldu. Her coğraf-

yaya, her dile yayıldı isyanımız.

8 Mart Bizimdir! Her Gün Bizimdir!

Devletler, defalarca 8 Mart'ı yasaklasa da kadınlar defalarca yasaklanan sokaklara çıktı. Çünkü erkeklerin kurduğu bu sistemde zaten her şey biz kadınlara yasaktı. Ve biz her gün tüm yasaklara rağmen özgürlük mücadelemizi büyüttük.

Devletin yasakladığı 1 gün değildir aslında. Devletin yasakladığı bizim sokağa çıkıp mücadele ettiğimiz her bir günde yarattığımız özörgütlülüktür. Devlet 8 Mart'ın "kutlanma"sından rahatsız olmaz. 8 Mart günü devlet erkinin kelimandan çokça duyarız: "Tüm kadınlarımızın 8 Mart'ı kutlu olsun" cümlesini. Çokça duyarız devletin makamlarında gerçekleşen kutlama planlarını. Sanki aynı hafta özgürlük için sokağa çıkan kadınlara meydanları yasaklayan devlet değilmiş gibi. Sanki kadını aile kurumuna hapseden, bedenimiz üzerinden politikalar üreten, yasalarıyla tacizciyi, katili, tecavüzçüyü koruyan devlet değilmiş gibi... Perde açılır, 8 Mart kutlanır.

Kapitalistler de hiç karşı değildir aslında 8 Mart'ın "kutlanması"na. Aynı hafta tüm markaların reklamlarında "kadınlara özel" kampanyalar yer alır. "Kadınlarımızın 8 Mart'ı Kutlu Olsun" sözü tüm vitrinleri boydan boya kaplar, kadınlar gününe özel indirimler de eksik olmaz tabi. Sanki her reklamda bir pazarlama aracı olarak kullanılan kadınlar değilmiş;

sanki kadınlar reklamlarda bir arzu nesnesi haline getirilmemiş gibi... Sanki kapitalizm "güzel kadın, bakımlı kadın, fit kadın.." imajlarıyla bizi bizden uzaklaştırmıyormuş gibi... Perde açılır, 8 Mart kutlanır.

Erkekler 8 Mart'ın "kutlanması"na karşı değildir. Birçok erkek o gün eve giderken elinde bir hediyeyle çalar kapıyı. Karşısındaki kadının 8 Mart'ını kutlamak için, yukarıda saydığımız reklamlardaki bir ürünü beğenip satın alır bu kutlama için. Sanki gece evden çıkmayı yasaklayan, namus diyen, töre diyen; kıskanan, döven, katleden... erkek değilmiş gibi. Perde açılır 8 Mart kutlanır.

Ancak 8 Mart'ta eylem yasaklanır, devlet eylemi yasaklar çünkü. Kapitalistler 8 Mart günü fabrikada, mağazada kadınları da sömürmeyi sürdürür, kadınlara imaj biçmeyi de... Bu sistemin devam etmesi için, karına kar katmak için patronlar durak vermez sömürüye... Ve erkekler, kadınlar gününü kutladığı kadına bir nebze olsun değiştirmez davranışını. Yeri gelince kıskanır, yeri gelince kurtarır, yeri gelince döver bile... Çünkü erkek, kadın üzerinde hak sahibidir bu sistemde. Onlar yalnızca "kutlar" 8 Mart'ımızı.

Oysa bizim 8 Mart'ımız başkadır. Hediyelerle, kutlamalarla kazanılamaz. Bizim 8 Mart'ımız tam da 8 Mart'ımızı "kutlayan"ların üzerimizde kurduğu egemenliğe karşıdır, isyandır. Ve bizim 8 Mart'ımız "kutlayan"lar için tehlikelidir. Çünkü bir günün değil, her günün kadınlara

rın olması içindir. Bir gün sürececek bir isyan değil; her gün dalga dalga yayılacak özgürlüktür.

Bu yıl ise, çokça gördük 8 Mart'ımızın kimi nasıl korkuttuğunu. Kadınlar sokağa çıkınca suratı asılanları, sokakları yasaklamaya çalışanları. 8 Mart 2019'a yaklaşırken kadınların örgütlenmemesi için elinden geleni yapanlar da bizi gördü haliyle: Susmadığımızı.

Kadınlar Artık Susmayacaklar! Susmayacaklar!

Kayda geçen rakamlara göre 2018 yılında 440 kadın en yakınındaki erkekler tarafından katledildi. 2017'de 404, 2016'da ise 328 idi katledilen kadınların sayısı. Kayıt altına alınmayan, bir şekilde duyamadığımız kadın katliamları ise gerçek rakamı tüm çıplaklığıyla karşımıza koyuyor. Kadın katliamının sayısı giderek artıyor. Katil erkekler iyi hal indirimiyle, tahrik indirimiyle "kıl payı" kurtuluyorlar ceza almaktan, hatta bazen yargılanmaktan. Aynı devletin adaleti kendisine şiddetin ve tecavüzün tüm biçimlerini uygulayan erkeği öldürdüğü için Name'yi müebbet hapse mahkum ediyor.

Kürtaj yasası, cinsel istismar af yasası, müftülük yasası derken kadınların bedenini ve yaşamını doğrudan etkileyecek birçok yasa meclisten geçirilmeye, bizim hakkımızda kararlar verilmeye çalışılıyor.

Tüm bunlar karşısında elbette kadınlar artık susmuyor! Her katliam-



da, her tecavüzde, devletin bizim üzerimizde yürüttüğü her politikaya karşı kendi bedenimizi, kimliğimizi, emeğimizi savunmak için sokaklara çıkıyoruz.

Özellikle devletin ideolojisinde büyük değişimlerin olduğu, toplumsal yaşamın bütününe yönelik devlet saldırısının yükseldiği böylesi bir dönemde kadınlar ilk sokağa çıkanlardan oldu. Yeni kadın platformları kuruldu, yeni kampanyalar düzenlendi ve kadınlar devlet ideolojisinin bir parçası olmayı, bu stratejide yer almayı, yaşamlarına yapılan tüm müdahalelere reddetti.

Eylemlere, etkinliklere toplumun farklı birçok kesiminden kadınlar katılım gösterdi. Devletin de kadınlara yönelik stratejisinin büyük bir bölümünü eylemlere katılan kadınların her ne olursa olsun bir arada durabilmesi belirledi.

Devlet biraz korkmuş olacak ki bu örgütlülüğün, meclisten geçirmek istediği birçok yasayı mücadelemiz sonucunda geçiremedi. Üstelik kendi ideolojisine, anlayışına yakın kadınlar bile az önce söylediğimiz gibi kadınların karşı koyuşunun bir parçasıydı.

Hemen, iktidarın eliyle yeni bir kadın örgütü inşaa edildi. İktidarın "kendi kadınlarına" "Sizin onların yanında ne işiniz var, gelin buraya" dercesine ve bütün bir topluma "öyle değil böyle kadın olunur" mesajını ilettiği yeni kadın örgütü stratejisi bile devleti kurtaramadı. Kadınlar ne

olursa olsun susmadı! Ayrılmadı!

8 Mart 2019

2018'de hızla artan kadına yönelik şiddet ve devletin yukarıda da anlatmaya çalıştığımız üzere kendi ideolojisini ve yaşam tarzını kadınlara doğrudan kabul ettirme çabası kadın mücadelesine duyduğumuz ihtiyacı bizlere bir kez daha hatırlattı. 2018'de mücadelenin önemli bir kısmını kadın dayanışması adına örgütlenen kampanyalar, eylemler ve etkinlikler oluşturdu. 2019'a ise yine kadın dayanışmasının önemli pratiklerinden biri olan Kadınlar Birlikte Güçlü'nün Türkiye Kadın Buluşması çağrısıyla girmiş olduk. Ocak ayında farklı illerden kadınların İstanbul'da bir araya gelmesiyle gerçekleşen buluşmada hem 8 Mart'ta nasıl bir süreç örgütleneceği hem de 2019'da, artan ataerki ve erkek egemenliğine karşı kadınların nasıl örgütleneceğine dair tartışmalar yürütüldü.

Buluşmada, 8 Mart'ta bir kadın grevi örgütlemek çokça tartışılmıştı. 8 Mart sürecinde ise gerçekleşmesi büyük bir çabayı ve uzun bir süreci gerektiren grev için ilk adımlar atıldı, Kadınlar Birlikte Güçlü farklı çalışmalarla grevin önemini de anlatan çağrılarda bulundu. Aynı zamanda dünyanın pek çok yerinde gerçekleşen 8 Mart Kadın Grevleri selamlanmış, dayanışma coğrafyalar arası düzeyde tekrar güçlenmiş oldu.

Diğer yandan bu sene 17.si düzenlenen 8 Mart Gece Yürüyüşü yine on binlerce kadının İstanbul'da İstik-

lal Caddesi'nde bir araya gelmesiyle gerçekleşti. Polisin yolları kapatması ve ardından orada bulunan on binlerce kadına saldırmasıyla Beyoğlu'nun tüm sokakları eyleme dönüştü. Devlet uzun zamandır İstiklal Caddesi'ni eylem yapanlara yasaklasa da onur yürüyüşünde ve 25 Kasım'da yasaklama planları tutmadı. 8 Mart'ta ise alandaki polisler, kurulmuş bariyerlere ve İstiklal Caddesi'nin yürüyüşüne yasak olduğunun bilinmesine rağmen kadınlar aynı inanç ve ısrarla caddeyi kaplamıştı. Ancak devlet de bu sefer, hem de seçim öncesi kendisini riske atarak, kadınlara saldırdı.

Minareyi çalan kılıfını hazırlar demişler, devlet de kadınlara saldırdı görüntüsünü vermemek için minareyi çalarken kılıfını hazırlamıştı. Eylem günü kadınlara saldırıldığını duyan pek çok kişi sosyal medya üzerinden bu haberi paylaşıp yaygınlaştırdı. Ertesi gün ise devlet kanallarından ve hatta bizzat iktidar tarafından alanda bulunan kadınların ezan okunurken ısıklık çaldığı, ezanı protesto ettikleri söylendi. Bu iddia öylesine keskin bir şekilde ifade edildi ki herkes kulaktan kulağa bu iddianın gerçek olup olmadığı tartışmasının içinde buldu kendini. Eylemde ezana ısıklık çalmak/çalmamak üzerine yoğunlaşan tartışmalar çalınabilir mi/çalışmaz mı tartışmalarına evrildi. Ancak bu tartışmaların da farkında olmaksızın manipüle ettiği bir nokta var. Devlet kendi eliyle kurduğu kadın yapısıyla kıramadığı kadın dayanışmasını bu kez "o yürüyüşteki kadınların amacı başka" diyerek, yürüyüşe katılan binlerce kadını mar-

jinalleştirerek kırmaya çalıştı. Bu marjinalleştirmeyle uzun zamandır yaratmaya çalıştığı makbul kadın prototipini kuvvetlendirmek istedi. Bu istek, şüphesiz tüm kesimlerden kadınların bir araya gelip aynı sözü söylemesiyle doğru orantılı olarak artıyor. Öyle ki, makbul kadın prototipini 8 Mart için kendi organizasyonlarını yaparak, 8 Mart'a yeni ve dini içerikler üreterek yaratmaya çalıştı. Böylelikle gece yürüyüşüne katılan sayısız kadını gece yürüyüşünden de orada tüm kadınların beraber ürettiği anlam ve anlayıştan da koparmayı amaçladı. Üstelik amaçlanan yalnızca 8 Mart'ı anlamından koparmak değil, toplumsal yaşamın her yerinde makbul kadın ve marjinal kadın ayrımını yaratmak.

Dolayısıyla gece yürüyüşünde -ki onbinlerce kadından bahsediyoruz- ezana ısıklık çalınıp çalınmadığı tartışılmaz. Devletin saldırısının üstünü örtmek, kendi ideolojisine yakın gördüğü kadınlara saldırıyı gerekçelendirmek için ortaya attığı bu iddia üzerine öyle bir şeyin olmadığı kanıtlanamaz bile kadın mücadelesi açısından sıkıntılı bir durum yaratılmaktadır.

Biz kadınları bir araya getiren, devletin herhangi bir politika ve stratejisi olamaz. Biz sadece ve sadece kadın olduğumuz için ezilen, yok sayılan, ötekileştirilenleriz. O yüzden ki bizi birleştiren şeylerin ortadan kalkması ancak bizi birbirimizden ayırabilir. Hiçbir iktidarın stratejisi 8 Martı, kadınların isyanını yok etmeye yetmez.



İlyas Seyrek

ilyasseyre@meydangazetesi.org

Hız hayatımızın her alanında önemli bir olgu haline gelmiş durumda. Hızlı hızlı üretmek, tüketmek, alışveriş yapmak, sorumluluklarımızı yerine getirmek, hep bir yerlere ulaşmak zorundayız. İnsanlar bir şeylere yetişmek ve hızlı olmak uğruna trafikte birbirine bağırıp çağırarak; kalabalık sokaklardan geçerken birbirlerine çarpmakta; bir yerden bir yere giderken metroda, metrobüste yer kapabilmek için itişmekte; işyerlerinde yaralanmakta ve yaşamlarını yitirmektedir. Vurgulamak gerekirse de bu olayların gerçekleştiği mekansal birimse kentlerdir.

Özellikle kapitalizmin, kitlesel üretim tarzıyla ve yeniden üretim için tüketime yönelik politikalarıyla birlikte hız ile ilişkisi ortadadır. Kapitalist toplumda yaşayan insanlar hızla gerçekleştirilen her eylemde sağlıklı düşünememekte ya da yeterince yaratıcı eylemlerde bulunamamaktadır. Bookchin'in Kentsiz Kentleşme'de bahsettiği gibi, "bu insanlar mevsimler ya da güneşin doğuşu ve batışı tarafından belirlenen tarımsal zaman devirlerini değil, -sabah dokuzdan akşam beşe modeli gibi- mekanik olarak belirlenmiş zaman aralıklarını izleyen hızlı tempolu uygar yaşamlarını sürerler." Bu anlamda hızla yakın ilişkide olan kentsel mekanın doğal değil yapay bir karakteri vardır.

Hız ve Politika kitabının yazarı Paul Virilio'ya göre de "günümüzde içinde yaşadığımız toplumun bütün yapıları hareketin, hücumun, çarpışmanın, hızla ilerleme ve sızmanın egemenliği altındadır." Bu egemenliğin mekanı da iktidarların belirleyip

çıkarları uğruna dönüştürdüğü kentlerdir. Kapitalizm sermaye biriktirme motivasyonu, ilerleme mantığı ve bilim ideolojisi araçlarıyla hızla gelişip hemen her şehirde büyük ve yaygın bir biçimde endüstriyel üretim alanlarını oluşturmuştur. Hızlı endüstriyel gelişim hızlı bir köyden kente göç ve hızlı bir işçileşme oranı yaratmıştır. Bu sürecin sonunda şehirleşme olgusu politik, toplumsal ve ekolojik anlamda büyük bir soruna dönüşmüştür.

Milyonlarca insanın yaşayabildiği mega kentleri düşündüğümüzde kentler için hız hayati bir önem taşımaktadır. Kapitalizmin ihtiyaç duyduğu hız artışını olanaklı kılan gelişmiş teknoloji kent ile kapitalizm arasındaki ilişkinin belirleyici unsurlarındandır. Gelişmiş teknoloji için büyük ekolojik katliamlar ve insan sömürsü gerekir. Hareketin kolaylığı ve hızlı gerçekleşmesi hem iktidarın mekanları kontrolünü hem de sermayenin birikimini ve dolaşımını arttırmaktadır.

Ayrıca kapitalizmin çıkarları için kullanışlı bir mekan olan kenti ve onun geçerliliğini sorgulamaya başlamak için Virilio'nun deneyimlerinin de önemli bir anlatıcılığı vardır: "Radyonun uzaklarda olduğunu anons ettiği Alman birliklerini, birkaç saniye sonra pencereden görmek, beni hız, zaman ve mekân kavramları üzerine çok düşündürdü... Savaş sırasında oturduğum Nantes şehri, birkaç saniye içinde yerle bir olurken, pencereden görünen yoğun kent dokusu yerini uzak tepelere bıraktı... Çocuk dünyamda, zaman içinde sürekliliği, istikrarı, 'değiş-

mezliği' simgeleyen koskoca şehir yok olunca, tüm mutlak doğruları sorgulamaya başladım."

Hız ve Yalnız Bireyler

Kentler genel olarak ormanlar, bataklıklar, bozkırlar, sarp tepeler ya da çalı çırpı gibi hareket etmeyi zorlaştıran alanlar tarafından çevrelenmiştir. Hızı kısıtlayan bu engellere karşın kent mekanı düzleştirilmiştir.

İnsanlar bugün geçmişteki insanların hayal bile edemeyeceği hızlarda seyahat etmektedir. Otomobiller, kesintisiz uzayıp giden dökme beton otoyollar, yeraltından ve dağların arasından ilerlemeye fırsat veren tüneller, metrolar, yüksek hızlı trenler ve nice raylı sistemler... Hareket ve hız teknolojileri insan yerleşimlerinin merkezlerden çevre mekanlara kadar genişlemesinin yolunu açmıştır. Ayrıca kent mekanı salt hareketin bir aracı, bir işlevi haline geldikçe kendi içindeki uyarım kapasitesini de yitirir; sürücü mekanın içinden geçip gitmeyi ister, onun tarafından uyarılmayı değil.

Ten ve Taş kitabının yazarı Sennett'in dediği gibi "modern toplumun coğrafyası içinde seyretmek çok az fiziksel çaba ve dolayısıyla kendini verme gerektirmektedir." Yani yollar düzleştirilip düzenli bir hale sokuldukça, dromomanlar yani hızın iktidarları tarafından kontrol edildikçe, yolcunun hareket etmek için sokaktaki insanları ve binaları hesaba katma gereği de azalır, karmaşıklığı gittikçe azalan bir ortamda ufak hareketler yeterlidir.

Sennett'e göre, ulaşımdaki teknik yenilikler sayesinde hız 19. yüzyılda farklı bir karaktere sahip olmuştur. Bu teknolojik yenilikler gezen bedeni rahatlatmıştır. Rahatlık dinlenme ve pasiflikle birlikte konuştuğumuz bir durumdur. Yani 19. yüzyıl teknolojisi hareketi tedricen bu tür pasif bir bedensel deneyim haline getirmiştir. Hareket eden beden ne kadar rahatlarsa toplumsal olarak da o kadar geri çekilip yalnız başına ve sessizce hareket etmeye başlamıştır.

Hız ve Mekan

Bireylerin ve toplumların düşüncüklerini eyleyebilmeleri için somut ve fiziksel mekana da ihtiyacı vardır. İktidarlı ilişkilerin veya liberal temsili demokrasinin belirlediği bir siyasi ortamda kent, özgürleştirici bir mekansallık olmadığı gibi hız olgusuyla kurduğu ilişkiyle de özgürleştirici değildir. Daha çok tüketmek, daha hızlı ulaşım toplumun kendi ihtiyaçlarını karşılamak için değil şirketlerin daha çok kar etmesi içindir. Hızlı ulaşım ilerlemeci ideolojinin ya da kapitalist medyanın sunduğu gibi bir özgürlük değil mekanları daraltan ve monotonlaştıran bir baskı aracıdır.

Gerek içinde yaşadığı mekanın farkında olmayan gerekse bu mekan içinde sömürüle ve yaşamına yönelik saldırılarla karşılaşan bireyler ve toplumlar, mekandan ürettikleri hafızalarını ve o mekanda deneyimledikleri özgürlüklerini yitirmektedir. Hızın bireye ve topluma yönelik böylesi etkilerini düşündüğümüzde iktidarların kentte en çok istediği olgulardan biri olması şaşırtıcı değildir.

Hızla Tüketilen Gerçekler, Yalanla Karışan Kafalar Medya'da Dezenformasyon



Hızla değişen gündemler, birbirini izleyen olaylar ardından hızla yapılan açıklamalar, hızla akıp giden alt yazılar, hızla değişen görüntüler, yüzleri hızla değişen ama birbirlerinin kopyası olmaktan öteye gitmeyen politikacılar... Hızın medyadaki kullanımı hangi örnekte ne şekilde kullanıldığına göre değişiyor. Ancak televizyon ya da bilgisayar ekranının bizden sakladıkları çoğu zaman aynı kalıyor.

Zeynel Çuhadar

zeynelcuhadar@meydangazetesi.org

"Bir savaşın ilk kurbanı her zaman hakikattir."

Rudyard Kipling

Yaşadığımız coğrafyada, özellikle siyaset yapmanın bir aracı olarak medyanın kullanımına ilişkin çeşitli yazılara daha önceki sayılarımızda da yer vermiştik. Üç yıl önce gazetemizde yayınladığımız "Tekrar, Tekrar, Tekrar" adlı yazıda, OHAL süreciyle birlikte gittikçe belirginleşen tekrarlarla; birbirinin aynı köşe yazıları, manşetler, sloganlarla itaatkarlaştırılan toplumun, medyada dezenformasyonla devletin propagandasını içselleştirmesi için sürekli bir saldırıya maruz bırakıldığından bahsetmiştik. Şok ediciliği ve haber değerinin yükseltilmesi açısından sunulmuş şekli, bu saldırının pekiştirilmesini güçlendiriyordu.

Toplumsal mücadeleler, savaşlar ve etkisini her geçen gün arttıran şiddet sarmalı içerisinde gözden kaybolan gerçekler, yalnızca tekrarlarla silinmeye başlamadı tabii ki zihnimizden. Hız ve hızın stratejik kullanımıyla ilgili uygulamalar gerek medyada gerekse kamuoyunda, gündelik sohbetlerimize uzanan ölçekte uzun yıllardır iktidarın ezilenler üzerinde kullandığı en etkili araçlardan birisi olarak karşımızda duruyor. Hızlı yemeye, hızlı konuşmaya, hızlı hizmete ve bir bütün olarak hızlı yaşamaya uyarlanmış günlerimiz; manipülasyonun, yalanın, dezenformasyonun da hızlısıyla şekillendirilmeye çalışılıyor.

Yalnızca seçim gündemiyle alakalı onlarca açıklamanın ardı arkasına yapıldığı, sürekli yeni bir bilginin açığa çıktığı bu döngünün içinde debelenip dururken gözümüzden ya da

kulaklarımızdan (biraz da farkında olarak) kaçırduğumuz bir şeyler olabilir mi diye sormak düşüyor bize. Acaba bu aktarımın alıcı tarafında olan bizler, bilgiyi yeniden üretmek dahi sessizliğimizle şiddete ortak oluyor olabilir miyiz? Kipling'in başarılı bir şekilde tespit ettiği gibi, gerçeğin savaşla yitirildiği bir süreçte, gözlerimizdeki perdeyi kaldıracak olan tek yol olarak savaşın meşruiyetini sorgulamaktan başka bir seçenek kalıyor mu?

Bütün Bu Kirlilik Nasıl Başladı, Nasıl Büyüdü?

"Sadece 48 saat acemisin/ Önce tanır sonra kaybedersin/ Her şey kaybolur, ardından yalnız kalırsın/ Dikkat,/ Beğenenlere dikkatli edin!"

Stromae, Carmen

Medya enformasyonda kirliliğin, hızla manipüle edilen gerçeklik ve bunun gözümüzün önündeki alışılmış formuna ulaştığı haline nasıl geldiği üzerine geçmiş ve güncel örneklerden yola çıkarak bir yorum yapmadan önce, biraz başa gidelim isterseniz.

Enformasyon Bombası adlı kitabında Paul Virilio, "hear it now" (anında duy) ve "see it now" (anında gör) şeklinde kavramsallaştırdığı kitle iletişim araçlarındaki değişimden bahsederken tüm bu sürecin bir şiddete dönüştüğünü anlatıyordu. Canlı yayınların aslında o kadar da "canlı" olmadığı, film yıldızlarının yerine geçen top modellerin de yalnızca bir teşhirin nesnesi olduklarını gösteren "sessizliğinden" dem vurarak, haber ya da bilgi alışverişinin bu modern yolunu şiddete ortak olmak olarak tanımlıyordu. 2019'da, yaşadığımız Ortadoğu ülkesinde savaşın, kanın,

gözyaşının gerçekliği yanibaşımızda bütün çıplaklığıyla duruyorken, Twitter gibi sosyal platformlarda en çok konuşulan konuların dizi/filmler ya da magazinsel bir gelişme olabilirdiği bir durumda, meselenin sadece dezenformasyonla değil iradi seçimlerle de bu hale gelebileceğini anlamamız için Virilio'ya tekrar kulak barmak gerekiyor.

Medyada hızın dezenformasyon üreticisi ve bir siyaset yapma biçimi olarak kökeni kitle iletişim araçlarına dayanıyorsa, yaşadığı sıçramanın büyük bir adımını da sosyal medya kullanımının artışında görmek hakkaniyetli olacak. Zira sesin ve görüntünün bilgi-bilgi-bilgi sürekliliğinde devamlı güncellenen ve bu sürece müdahale eden yan bilgiler, yanlış güncellemelerle bilginin gerçekliğinin sorgulanışı üzerinden yaratılan muammaların yapısı, artan sosyal medya kullanımıyla beraber katlanarak devam ediyor.

Sosyal medya kullanımının, yarattığı alternatif medya kanallarıyla devrimciler için kullanışlı bir araç olduğu yıllar boyunca sıkça dillendirildi. Ancak bu kullanımın toplumsal mücadelelere olan besleyici etkisinden söz ederken meselenin devletin manipülasyon aracı haline geldiği kısmını da akılda tutarak bir yorum geliştirmek gerekiyor. Kitle iletişim araçlarının hiçbirine, özü itibarıyla bir olumlama yapmamak gerekiyor.

Peki Ya Hakikat Ne Kadar Hakiki?

1950 yılında çektiği Rashomon adlı filmde Akira Kurosawa, ormanda çıktıkları gezinti sırasında saldırıya uğrayan bir kadın ve samuray eşinin hikayesi üzerinden gerçekliği,

hakikati sorguluyordu. Sırayla kameranın karşısına geçen ve yüzünü görmediğimiz bir adalet koyucuya olayın nasıl gerçekleştiğini kendi gözlerinden anlatan bütün failer ve tanıklar kendilerine göre, bambaşka hikayeler anlatıyordu. Gerçekleşmiş bir olayın fiziksel bir tasviri noktasında dahi farklılıkların açığa çıkabilmesi ve filmin sonunda da gerçeğin ne olduğuna ilişkin soru işaretlerinin fazlalığı gerçeğin ne olduğuna ilişkin önemli sorular sormamıza olanak sağlıyordu. Yorumcular tarafından "objektivitenin reddi" olarak da okunan Rashomon'u gözümüzün önünde tutarak gündemdeki haberleri, dolaşan tartışmaları düşünürsek akıllara şu soru gelecektir: Peki ya hakikat ne kadar hakiki?

Yanılsamaların Ötesine Geçmek, Gerçekliği Kendi Ellerimizle Yaratmak Mümkün

Hızla, tekrarlarla, yalanla ya da yaratılan muammalarla, zaten hakikiliği kuşkulu olan bilgileri bir kenara bırakmalı. Dokunabildiğimiz, izleyebildiğimiz, dinleyebildiğimiz dünya ölçeğinde, kendi yargılarımızla kendi yarattığımız gerçekliğin kurallarına göre yaşamak mümkün. Bize sunulan seçeneklerin hepsi, tıpkı bizim ürettiğimiz seçeneklerde olduğu gibi, yukarıda belirttiğimiz yöntemlerle manipüle edilmeye çalışılabilir (ki buna da müsait görünüyor). O halde saldırının karşısında durmanın tek etkili yolunun, kendi gerçekliğimizi yaratmanın peşine düşmekte olduğunu kavramalıyız. Kendi gerçekliğimizi yarattıktan sonrasının ise bu gerçekliğin kabulü noktasında inat etmekten geçtiğinin bilinciyle. Devletin, şirketin, medyanın dezenformasyonuna karşı kendi gerçeklerimiz için mücadeleye!

Kapitalizmin Hızına Yo

Paradokslarıyla ünlü Eleali Zenon'un en ünlü paradokslarından biri, mitolojik kahraman Aşil(Akhilleus) ve bir kaplumbağa arasında geçtiği varsayılan yarışa ilişkindir. Aşil, Yunan mitolojisinin en önemli kahramanlarından biri olup Aşil'den daha hızlı bir isim olmadığı kabul edilir. Aşil henüz bir çocukken bile bir ceylanı yakalayabilecek kadar hızlıdır. Zenon'un varsayımında kaplumbağa Aşil'le girdiği koşu yarışını kazanacaktır. Kendisinden bir yüzyıl önce yaşamış olan Ezop'un masalında kaplumbağanın rakibi olan tavşanı paradoksu için yeterli görmediği bellidir Zenon'un. Onun için paradoksunu iyiden iyiye ilgi çekici kılmak için Aşil'i kullanmaya karar verdiği açıktır.

Bu varsayımında Aşil, kendisinden katbekat yavaş ilerleyen kaplumbağayla eğlenmek için ona yarışa biraz önde başlaması olanağı verir. Veyahut hikayenin başka bir anlatımına göre kaplumbağayı umutsuz görerek onu aşağılayan Aşil'in hirsından yararlanan kaplumbağa, yarışa Aşil'e göre biraz daha önde başlamak için onu ikna eder.

Yarış başlar. Aşil kaplumbağadan çok daha hızlı koşacağını düşündüğü için kaplumbağaya avans verir. Yarış başlar: Zenon der ki, "Akhilleus kaplumbağanın başlama noktasına vardığında, kaplumbağa önde başlamış olduğu için bir miktar daha yol almış olacaktır. Akhilleus kaplumbağanın aldığı yolu tamamlamak için her zaman bu yolun önce yarısını koşturmak zorunda değil midir? Her yarı yolu tamamladığında, kaplumbağa daha da ilerlemiş olacağından bu sonsuza kadar devam eder ve Akhilleus asla kaplumbağaya yetişemez."

Bu böyle sonsuza dek süreceği için Aşil kaplumbağaya hiçbir zaman yetişemeyecek, dolayısıyla kaplumbağanın onu geçtiğini kabul etmek zorunda kalacaktır.

Yani Aşil'in hatası, kaplumbağaya belli bir avans vermesi miydi?

Biz Kapitalizmin Hızına Yetişebilir Miyiz?

Aslında biz Aşil'den şanssızız. Biz, bizim ha-

yatımız hakkında istediği kuralları koyup bu kurallara rağmen yine kendi istediği gibi oynayacak olan kapitalizme kendi rızamızla hiçbir avans vermedik. Ancak kapitalizm, kendisini var etme sebebi olarak ezilenden her zaman yaşamını almış ve bu nedenle her zaman biz ezilenlerden her zaman önde olmuştur. Biz hayatımızı sürdürürebilmek için çalıştığımız işe yetişmek amacıyla vapura yetişmek zorundayızdır. Vapura yetişmek için de otobüse. Zenon'un paradoksu aklımıza gelirse vay halimize! Çünkü bu paradoksa göre her zaman peşinden koşturduğumuz otobüs bizden önde olduğu için ona yetişmemiz dolayısıyla işe yetişmemiz her zaman imkansızdır. Buna rağmen gözlerimizde sağımızı solumuzu görmemize engel olan at gözlüğüyle yola devam etmek zorunda bırakılıyor. Hem de sırtımızdan kırbaç eksiltmeden.

Kapitalizmin kendisini yeni yeni açık ettiği zamanlarda kırbaçlar göze görünür, sırtımızda hissedilirdi. Ancak içinden geçtiğimiz modern zamanlarda kırbaç sırtımıza zaman zaman elektrik, su, doğalgaz faturası olarak zaman zaman kira

Yetişmek Mümkün mü?

olarak zaman zaman da krediler olarak inmektedir. Sirtımızda değil belki ama cüzdanımızda hissederiz acısını.

1 yıl önce son modelini aldığımız telefonun bu sene yeni bir son modeli çıkmıştır. Kapitalizmin beraberinde getirdiği tüketim kültürü hemen "eski" telefonu bırakıp yeni telefonu almamızı emreder. Reklam panolarında, televizyonlarda, internette her yerde karşımıza çıkan reklamlar, en çok ihtiyacımız olan şeyin son model telefon olduğu yanılsamasını yaratır. Parmak izi okutarak açılan telefonlar eskimiştir artık, yeni olan yüz tanıma sistemiyle açılan telefonlardır.

Kapitalizm hızlıdır. Telefonu yenilemese bile içindekileri hemen her an yeniler. Devletlerin kontrol hırsıyla belli bir oranda internette gezinmelerimiz yavaşlatılsa da hemen şu sosyal medyadan çıkıp diğer sosyal medya uygulamasına girmemiz, yanından yöresinden geçmediğimiz gelişmeleri ilk bizim öğrenmemiz, hayatımızla ilgisi olmayan insanların paylaşımlarını ilk bizim görmemiz gereklidir. Keza yeni çıkan oyunları

da ilk biz oynamalı, şarjımız ve priz kenarlarından ayrılmayan aklımıza sabrımız dayanıyorsa bu oyunu da ilk bizim bitirmemiz gerekir. Oyunu satmakla yetinemez kapitalizm, her şeyden kar etmek zorundadır. Başladığınız oyunda diğer oyuncuların önüne geçmek yani hiçbir zaman onların size yetişemeyeceğini garantilemek için oyun içinde çeşitli araçlar satın almalısınız. Kapitalizm için zaman önemli değil hız önemlidir. Saatlerce uğraşmış kazandığınız parayı oyuna yatırıp hemen zaman kazanmanız gerekir. Parayla birlikte hız da sizindir, oyunda emeğin bir önemi yoktur. Kapitalizm için oyunu kazanmak önemlidir. Biz oyunu kazandığımızı zannederken aslında kapitalizme karşı içinde olduğumuz oyunu kaybediyoruzdur.

Yeni bir metro inşaatına sevinir hale getirmişlerdir bizi. Metro demek hız demektir, hiç trafikte takılmadan işe gitmemiz gerekir ki yaşamak için kendimizi daha hızlı ezdirebilelim. İçinden geçtiğimiz zamanlarda hiçbir metro istasyonu sahile çıkmaz. Aksine polis bariyerleri ile kapatılmış meydanlara, işgücünün yoğunlaştığı yerlere çı-

kar. Gezilecek yerlerde yok mu peki kolaylıkla ulaşacağınız toplu taşıma alanları? Vardır, tabii eğer turistseniz. Kapitalizm hiç değilse insanların uyumasına izin verir. Gece, yavaşlık demektir. Gece hızla gerek yoktur, metrolar gece çalıştırılmaz. Taşınacak işgücü yoktur çünkü.

Paradoksa dönecek olursak, matematik aklımızı karıştıran bu paradoksa bir çözüm üretmiştir. Yani Aşıl gönül rahatlığıyla yarışa devam edebilir. Ama biz içinde yaşadığımız bu paradoksa henüz çözüm üretmedik. Evet çalışmak zorundayız. Evet şehrin kira olarak pahalı yerlerinden ev tutamayız, bunun için "varoş" denilen yerlerden ev tutmamız gerekir. Evet bunun için metro bizim için avantaj gibi görünebilir. Hayatımızı devam ettirebilmek için kapitalizmin hızına yaklaşmak zorunda olduğumuz defalarca aklımıza, bedenimize ezberletilebilir. Ama bu paradoksu eninde sonunda çözmemiz gerekir. Kapitalizmin hızına yetişmek zorunda olduğumuz bu paradokstan kurtulmanın yolu, paradoksu yok etmekten geçiyor; onun içinde kendimizi "hızlı" bir şekilde kaybetmekten değil.

Devletlerin Anarşistlere Karşı İşbirliği Roma Konferansı ve Interpol

Hüseyin Civan

hcivan@meydangazetesi.org

bir lahza-i teahhur

*bir darbe... bir duman... ve bütün bir gürûh-ı sûr,
bir ma'şer-i vaz'ı temâşâ, haşin, akuur
tırnaklarıyla bir yed-i kahrın, didik didik,
yüselde gavr-ı cevve bacak, kelle, kan, kemik...*

*ey darbe-i mübeccele, ey dût-i müntakim,
kimsin? nesin? bu salvete sâik, sebep ne? kim?
arkanda bin nigâh-ı teccessüs, ve sen nihân,
bir dest-i gaybı andırıyorsun, rehâ-feşân.*

*mâlik sensin o servet-i ra'dîn-i gayza ki
her yerde hiss-i hakk u halâsın muharriki.
sadmenle pâ-yı kaahiri titrer tegallübün,
en gırca tâc-ı haşmeti sarsar takarrübün.*

*silkip ukuud-u rikba-i a'sârı, en çetin
bir uykudan uyandırır akvâmı dehşetin.
ey şanlı avcı, dâmını bîhûde kurmadın!
atdın... fakat yazık ki, yazıklar ki vuramadın!*

*dursaydı bir dakıkacağız devr-i bî-sükûn,
yâhud o durmasaydı, o iklîl-i ser-nigûn,
kanlarla bir cinâyete pek benzeyen bu iş
bir hayr olurdu, misli asırlarca geçmemiş.*

*lâkin tesâdüf...âh o kavîler münâdimi,
âcizlerin, zavallıların hasm-ı dâimi,
birden yetişdi mahve bu tedbîr-i hâriki,
söndürdü bir nefeste bu ümmîd-i bâriki;*

*nakş etdi bir tehekküm için baht-ı bî-şuûr
târih-i zulme bir yeni dîbâce-i gurûr.
kurtuldu; hakkıdır, alacak şimdi intikaam;
lâkin unutmasın şunu tarih-i siflekâm:*

*bir kavmi çiğnemekle bu gün eğlenen...(denî)
bir lâhza-i teahhura medyun bu keyfini!*

bir anlık gecikme

*bir patlama...bir duman...ve bütün bir şenlik alayı,
sahnelediği oyunu seyreden kalabalık; haşin, azgın
tırnaklarıyla bir kahredici elin, didik didik,
yükseldi havaya bacak, kelle, kan, kemik...*

*ey yüce patlama, ey ök alıcı duman,
kimsin? nesin? bu saldırıya iten ne, sebep ne? kim?
arkanda bin meraklı bakış ve sen yoksun,
görünmeyen bir eli andırıyorsun, kurtarıcı.*

*sesinde o öfkenin o korkunç yıldırımı var ki
her yerde hak ve kurtuluş duygusunu tetikler.
vuruşunla kahredici ayağı titrer zorbalığın,
en gururlu, görkemli tâci sarsar yaklaşışın.*

*silkip yüzyılların boyunlarındaki ilmiklerini, en çetin
bir uykudan uyandırır milleti dehşetin.
ey şanlı avcı, tuzağını boşuna kurmadın!
attın...ama yazık ki, yazıklar ki vuramadın!*

*dursaydı bir dakıkacık (bu hep) geçen zaman,
ya da o durmasaydı o tâlihsiz* taç,
kanlarla bir cinâyete pek benzeyen bu iş
bir iyilik olurdu, benzeri yüzyıllarca geçmemiş.*

*ancak, rastlantı... âh o güçlülerin dostu,
güçsüzlerin, zavallıların değişmez düşmanı,
birden yetişti etkisiz kılmaya, bu yakıcı planı,
söndürdü bir nefeste bu parlak umudu;*

*yazdı, alay etmek için bilinçsiz yazgı,
zulüm tarihine bir övünme önsözünü.
kurtuldu; hakkıdır, alacak şimdi öcünü;
ancak; unutmasın şunu (ki) alçaklığın tarihi:*

*bir milleti çiğnemekle bugün eğlenen (alçak)
bir anlık gecikmeye borçlu bu keyfini*

-18 temmuz 1906-

Toplumun Anarşistlere Karşı Korunması Konferansı (1898)

10 Eylül 1898'de, Avusturya İmparatoru Elizabeth'e bir suikast düzenlenmişti. Elizabeth, suikaste uğrayan tek soylu değildi. 1860'lardan beri Rus Çarları, İtalya Kralları, İspanyol bakanlar, hanedan üyeleri; birçok patron, banker suikaste uğramış 1930'lara kadarki bu dönem Eylemle Propaganda Dönemi olarak anılmıştır.

1898 yılında, Roma'da, anarşistlere karşı ortak bir tavır belirlemek; polisiye tedbirleri yaygınlaştırmak amacıyla farklı devletlerin katılımının gerçekleştiği gizli bir konferans gerçekleşti. Konferans bu amaca yönelik ilk adımdı. 21 devletin katıldığı bu konferans, anarşistlere karşı devletlerarası işbirliği oluşturmak amacıyla gerçekleştirilmişti. Sonraki işbirlikleri düşünüldüğünde bu konferans bir başlangıçtı. Bu 21 devletten birisi de Osmanlı Devleti'yd.

Anti-anarşist konferans... Konferans kısaca böyle anılıyordu. Yani aradaki rejim farklılıklarına rağmen, çıkar çatışmaları, hatta ezeli düşmanlıklara rağmen devletler, anarşistlere karşı birlikte hareket etme temennisinde kalmamış, bu işbirliğini konferansla birlikte kurumsallaştırmıştı.

24 Kasım 1898'de, 21 devletin katıldığı Roma'da gizli olarak toplanan konferans, 21 Aralık'a kadar sürdü. Konferansın üst başlığı "Anarşistlere Karşı Toplumun Korunması"ydı. Halbuki korunması gerekenler, soylular, zenginler, krallar ve başkanlardı!

Konferans, Almanya, Avusturya-Macaristan, Belçika, Bulgaristan, Danimarka, İspanya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, İtalya, Lüksemburg, Monako, Karadağ, Portekiz, Romanya, Rusya, Hollanda, Sırbistan, İsveç-Norveç, İsviçre, Osmanlı Devleti gibi farklı siyasal rejimi olan devletleri bile bir araya getirdi.

Konferansın çağrıcılığını İtalya üstlenmişti. Bunda Avusturya-Macaristan imparatoru suikast gerçekleştiren Luigi Lucheni'nin İtalyan olmasının payı vardı. Bu kötü şöhret, dünyanın farklı yerlerinde İtalyanlara karşı bir dizi linç kampanyasına neden olmuştu. İtalya, konferansı geniş tutmak istiyordu. Bu nedenler devletlerin egemenlik haklarına saygılı bir politika izledi. Örneğin, Bulgaristan Prensiği'ne çağrı yapılırken Osmanlı Devleti bilgilendirilmiş; olası bir sıkıntı oluşmasının önü alınmıştı.

Osmanlı Devleti'nin Konferanstaki Varlığı

Aslında, Osmanlı Devleti'nin II.Abdülhamit'e 21 Temmuz 1905'te

II. Abdülhamit'e suikast girişimi sonrasında Tevfik Fikret'in kaleme aldığı bu dizeler, Osmanlı politik gündemine anarşizmi ve anarşistleri sokmuş, Avrupa'da soylu, zengin, kral ve başkanların korkulu dönemi haline gelmiş Eylemle Propaganda döneminin sınırlarını genişletmişti.

Tevfik Fikret'e bu dizeleri yazdıran eylemden (21 Temmuz 1905 Yıldız Suikasti) yedi sene önce, Osmanlı Devleti anarşizm karşıtı uluslararası bir işbirliği konferansına katılmış, sonrasında devlet güvenliği başlığında bir dizi kurumsal hamleler ger-

çekleştirmişti. Bu hamleler, özellikle devletin niteliğindeki değişimi gözlemlemek açısından önemli bir yerde durur; Osmanlı modernleşmesinin "güvenlik politikalarıyla" ilişkisini gözler önüne serer.

1898'de Roma'da, "Anarşistlere Karşı Toplumun Korunması" başlığıyla gerçekleşen konferans, bir yandan tüm devletlerin güvenliğini alacak Uluslararası Polis Teşkilatı'nın kurulmasına diğer yandan da eski devlet tarzı yapılanmanın sonuna geldiğinin açığa çıkmasına yol açmıştır. Güvenlik, suç, ceza, hukuk gibi kavramla-

rının anlamının ve uygulamalarının değiştiğinin açık bir göstergesidir bu konferans.

Modern devletin varlığının nedenini (raison d'état/hikmet-i hükümet) oluşturduğu konferansın anarşistlere karşı yapıyor oluşu ayrıca önem taşır. Diğer iktidar ilişkileri ve yapılanmaları gibi devletin de, varlığına karşı olan anarşistlere karşı düzenlenen konferansla, dost/düşman, imparatorluk/cumhuriyet tüm devletlerin varlıklarına bir neden yaratma çabasında anarşistlere karşı tüm devletler kardeş olmuştur.



düzenlenen suikaste kadar anarşistlerle ilgili doğrudan bir gündemi yoktu. Abdülhamit rejimi nezdinde öncelikli tehlike Jöntürklerdi. Onların da anarşistlerle ilişkisi yoktu ve yakınlık duymuyorlardı. Bu durum, anarşistleri öncelikli tehlike olmaktan çıkarsa da durum birkaç yıl içerisinde değişmişti. Dönemin diplomatik yazışmalarında, Avrupa'daki konsoloslara önemli bir kısmı (özellikle İtalya konsolosu) Bab-ı Ali'yi anarşistlere karşı dikkatli olması yönün-

de uyarıyordu. Osmanlı Devleti'nde inşa edilmekte olan demiryollarında genelde İtalya'dan gelen işçiler çalışıyordu. Ve birçoğu politik nedenlerle Osmanlı'da çalışmayı tercih etmişti. Roma Konferansı, anarşistlere ve benzeri "sunuf-u eşirra"ya (eşkiyalık yapan sınıf) karşı mücadelenin ilk adımındı.

1898'deki bu konferans, Osmanlı Devleti'ne Avrupa'da büyük bir avantaj sağlamıştı. Avrupa'daki ima-

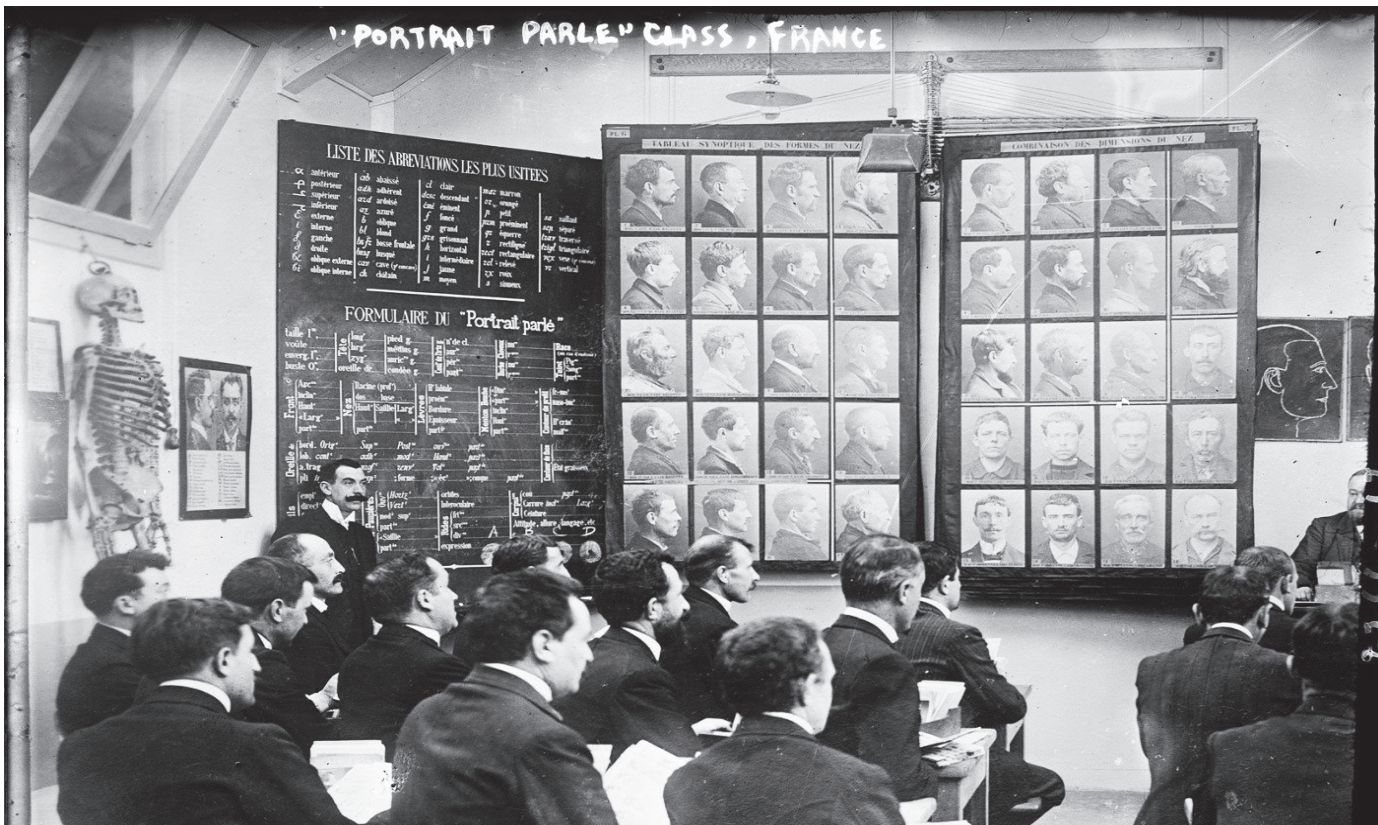
ji sıkıntı içerisinde olan Osmanlı'nın imajını kurtarmak için iyi bir fırsattı. Konferans, Osmanlı'ya bir avantaj daha sağlamıştı. Ermeni Özgürlük Hareketine karşı mücadelede uluslararası bir destek sağlanabilme ihtimali... Bu noktada, önemli araçlar oluşturulabilir, Avrupa devletlerinin desteği sağlanabilirdi. Konferans, yabancıların Osmanlı Devleti sınırlarına girişlerindeki kapitülasyonlar kaynaklı haklarını sınırlamak için de iyi bir fırsattı. Alınan kararlar, yapı-

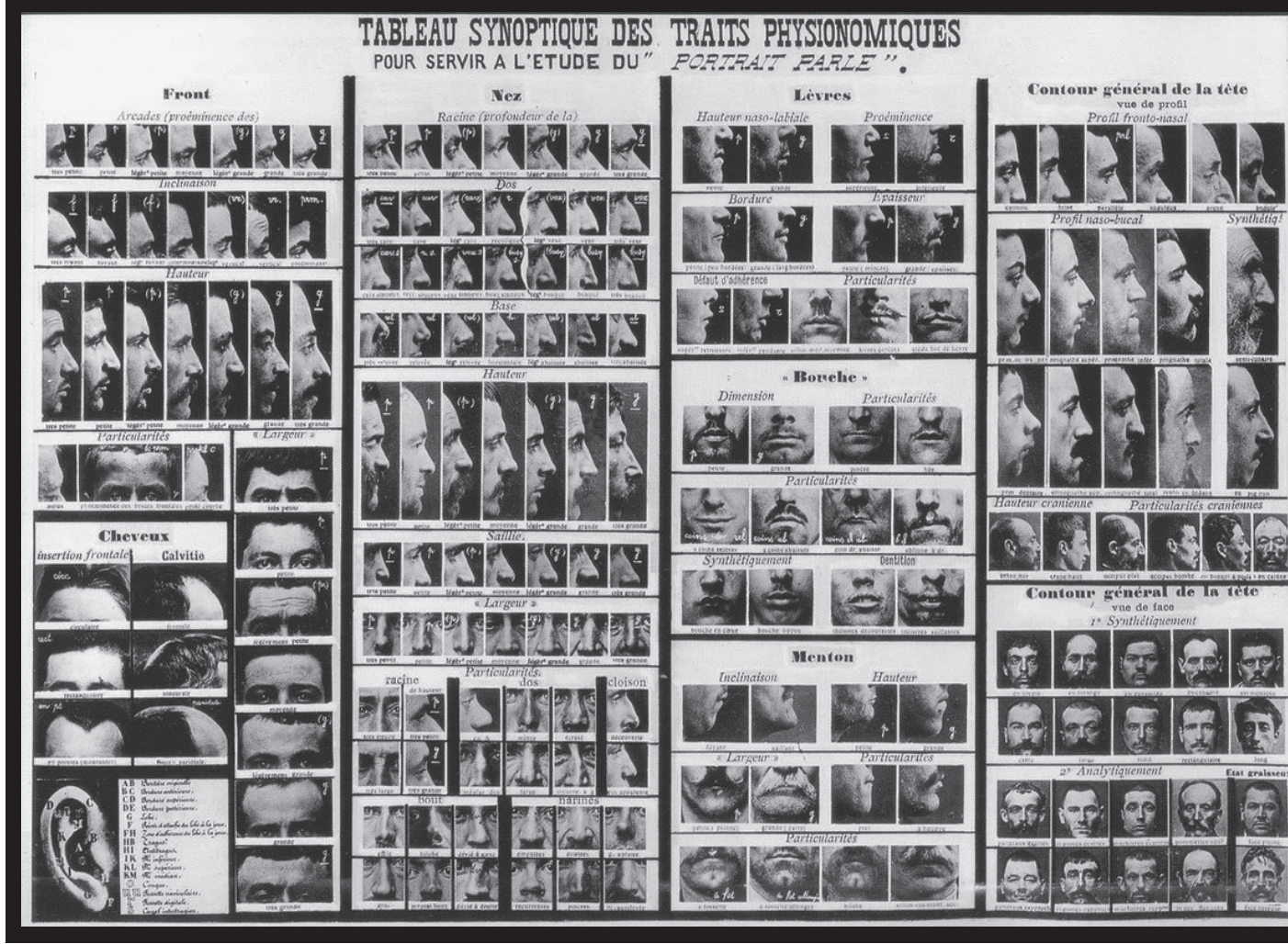
lan anlaşmalar Osmanlı Devleti'ne hukuki bir dayanak oluşturacaktı.

İçerik ve Kararlar

Konferansın öncesinde, konferansın içeriği ve programı katılımcılara bildirilmişti. Anarşistlerin sınır dışı edilmesi, iade ve teslimi; anarşist yayınların yasaklanması; anarşist eylemin ve anarşistin tanımlanması; her hükümetin kendi kanunlarına göre davranma hakkı saklı kalmak üzere anarşist eylem ve yayınların önlenmesine ilişkin en uygun araçların teklifi; anarşistleri polis gözetiminde bulundurmak ve sınır dışı etmek için gerekli araçları oluşturmak; anarşist görüşleri yayınlama ve yaymaya hizmet eden basılı evrakların dolaşımını engellemek için uygun araçların incelenmesi gibi konular bu program içerisindeydi.

Önceden bildirilen bu program konferansın sonunda karara dönüşmüştü. Toplam beş bölümden oluşan kararların ilki anarşist eylemin, siyasi eylem sayılmamasını içeriyordu. Anarşist eylem ve anarşistlerin siyasal alanın dışına itilmesi, neyin siyasala dahil olup olmayacağına devletler tarafından belirlenmesine ilişkin önemli bir adımdı. Böylelikle anarşistler, sadece suçlu iadeleri anlaşmalarının dışında tutulmuyordu aynı zamanda modern siyasal alanın sınırları da oluşmuş oluyordu ve bu alanda anarşistlere yer yoktu. Birbirine düşman iki devlet bile anarşist-





Portrait Parle

Konferansta alınan kararların önemli bir kısmı, suçlu teşhisinde eşkal tanımlama yöntemine ilişkin kararlardır. Fransa'da kullanılan "portrait parle" denilen yöntemin tüm devletlerde uygulanması talep edildi. Antropometri de denilen bu işlem, parmak izinin gördüğü işlevi gören bir yöntemdi. "Suçluların" ve şüphelilerin baş ve gövdelerinin çeşitli ölçülerine saç, göz ve ten rengi vb. ayırt edici özellikleriyle cepheden ve profilden bir fotoğrafın yer aldığı bir bilgi toplama sistemiydi. Katılımcı devletlerin çoğu, bu yöntemi kullanacaklarını beyan etti. Osmanlı Devleti de bu yöntemi öğrenmesi için bir heyet oluşturdu.

Bundan kısa süre sonra, İngiltere kendi parmak izi sistemini geliştirdi. Fransa, Almanya, İspanya gibi devletler 1930'lara kadar antropometriyi kullandı. Bugün bu yöntem sadece INTERPOL tarafından kullanılmaktadır.

lerin iadesi noktasında uzlaşıyordu. Yani söz konusu anarşistlerse, her devlet birbiriyle dosttu.

Kararların ilk iki bölümü, temel ilkelere ilgili sonraki bölümler ise idari ve polisiye önlemleri içeriyordu. Anarşistlerin yakından takibi, bunun için bir yönetim merkezinin oluşturulması, devletlerin bu yönetim merkezlerinin birbiriyle doğrudan haberleşmesi ve bilgi alışverişinin kolaylaşmasına yarayacak kurumların oluşturulması alınan kararlardan- dı. Sınırdışı ilan edilen anarşistlerin, bağlı buldukları devlete geri gönderileceğinin kararı alındı. Eğer bu işlemi yapacak devletler, sınır komşusu değilse yol üstündeki devletler bu işleme yardımcı olacaktı. Yani anarşistlere karşı büyük devlet işbirliği!

Konferanstaki kararların bir kısmı yasal önlemleri içeriyordu. Anarşist eylemlere yardımcı ya da teşvik edici davranışlarda bulunmak; anarşist örgütlere üye olmak; anarşist propaganda yapmak; anarşist tutsakların mahkemelerini duyurmak; anarşistlere toplantı yeri ve ikametgah sağlamak yasaklandı. Hapishane dışındaki anarşistlerin hareketlerini kısıtlama ve hapishanedekilerin tecrit edilmesi noktasında konferansta uzlaşıldı.

Avusturya, Almanya, Rusya ordu içerisinde anarşist propaganda ve eylem gerçekleştirilmesi ve buna yardım edilmesinin cezalandırılmasını diğer devletlere kabul ettirdiler. Anarşist eylemlerle ilgili haberlerin denetimi ve sansürü yine benzer şekilde kabul edildi. Kabul edilen bir başka öneri de suikastçilerin idam edilmesi önerisiydi.

Bu Konferansın Önemi Nedir?

Anarşistlere karşı bir dizi kararın alındığı ve işbirliği için yeni kurumların oluşturulduğu bu konferans, devletin değişiminde ve dönüşümünde de önemli bir yer tutar. Çünkü alınan kararlar sadece anarşistlere karşı alınmış değildir. Kapsamı sınırlamak ve genişletmek, devletlerin inisiyatifindedir. Keza, güvenliğe ilişkin bu denli kökten bir değişim, devlet varlığının toplumsal kabulünde de önem taşır.

Güvenlik kalkanına dönüşen devletin, olmadığı durumda güvensizlik tehdidi açığa çıkacağı, meşru güç kullanımına bunun için ihtiyaç belireceği ve böylelikle, devlet varlığının nedeninin (raison d'état) güvenlik sorunsalıyla ilişkili hale geldiği bir durum oluşur.

Birbirine bağlı kavramlar olarak, devlet varlığının nedeni, devlet çıkarı, devlet güvenliği gibi kavramlar, özellikle mesele devletin güvenliği ve bekası olduğunda iki problem odağına işaret eder. İlki dış politikaya dayalı tehditler ve iç düzensizlikler, ayaklanmalar.. Bu durum devletin, güvenliği sebep göstererek her türlü eylemini meşrulaştırmasının önün açar.

Modern devlete geçiş, iktidarın geleneksel değerlerden bağımsızlaşmasına sebep olmuş ve bu da devletin eylemlerini farklı şekillerde gerekçelendirme zorunluluğunu doğurmuştur. Bu noktada devletin iyiliği, devletin bekası, devletin çıkarları en önemli gerekçeler olarak devletin varlığının nedeni çerçevesinde karşımızda çıkar. Toplumdan kopuk, kendi çıkarları olan, toplumdansoyutlanmış bir devlet anlayışı oluşur. Devlet, kendine has bir varlık olarak

kendine has çıkarları olan, aynı zamanda kendi eylemlerine dair kendi nedenleri olan bir özne olarak inşa edilmiş olur. Böylelikle devlet eylemlerinde asıl vurgu devletin bekasını sağlamaya yönelik biçimde şekillenir. Bununla birlikte kanun üstünlüğünden ziyade devletin güvenliği her şeyin üzerinde bir yasa olarak ele alınır.

Anti-anarşist konferans güvenlikle ilgili bir dizi kararın çıktığı bir toplantı olmasının ötesinde, geleneksel değerlerin yerine yeni bir değer

güce karşı güç anlayışıyla şekillenir. Bu anlayış yalnızca dış politikada kullanılmaz. Gücü güç ile dengeleme stratejisi nüfusun bir kısmını gözden çıkarabilmeyi gerektirir. Güvenlik paradigması, riski tamamen ortadan kaldırmaya çalışmaz, zamansal ve değişken öğeleri hesaplayarak, var olanı veri olarak "düzenleme"ye çalışır.

Denetlemenin sürdürüldüğü alanlar ile denetim yoğunluğu yani itaati sağlamak için başvuru cezalar arasındaki ilişki yönetmeye ilişkin



sistematığının uluslararası ölçekte oluştuğu yeni bir mecradır.

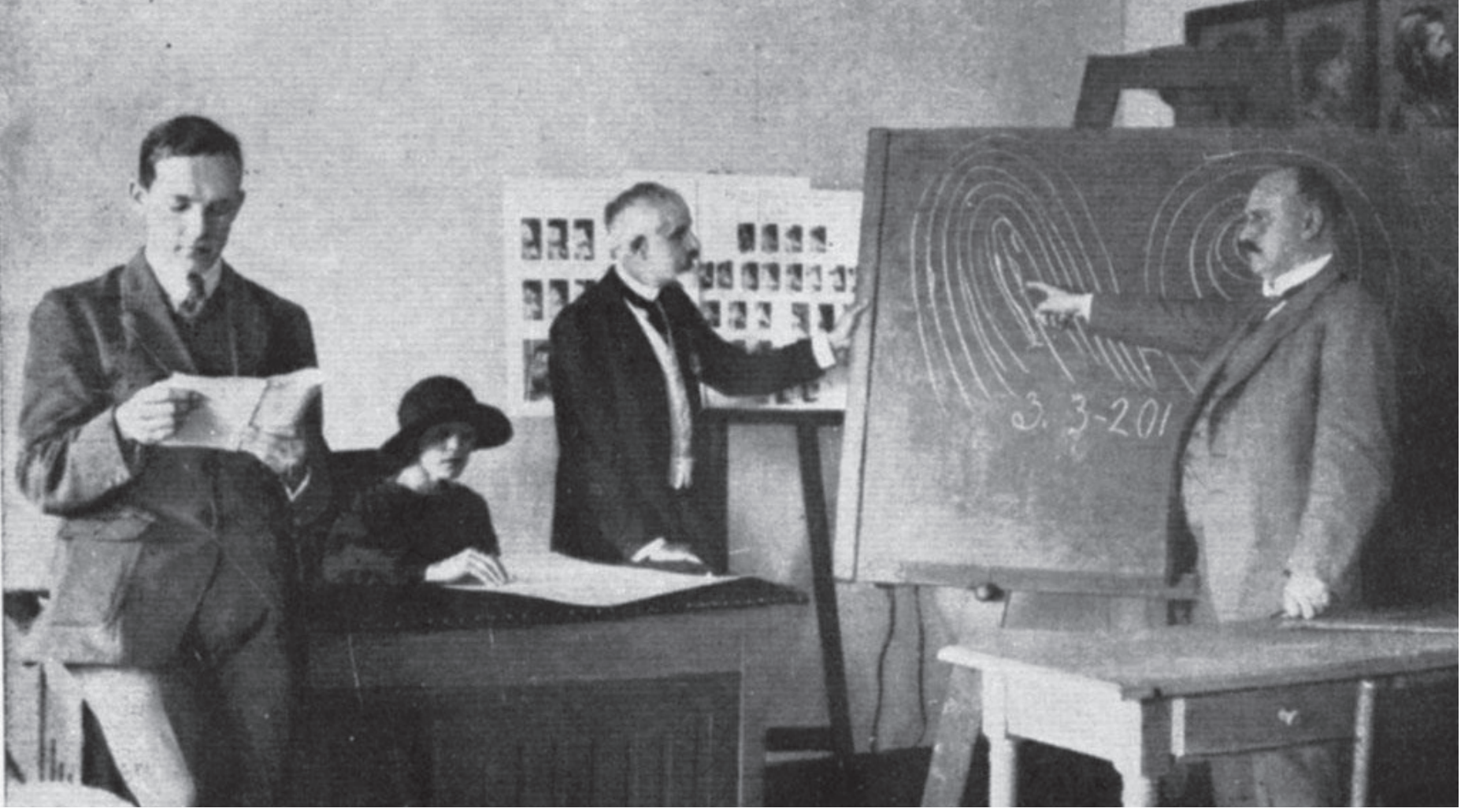
Geleneksel devletten modern devlete geçişin en temel şartı toplumsal kontroldür. Konferansta alınan kararlar, toplumsal kontrol ile doğrudan ilintilidir.

Konferansa ihtiyaç duyulmasının temel sebebi, geleneksel devlet yönetimi tekniklerinin artık işe yaramıyor oluşudur. Güvenlik paradigması,

önemli bir anlam ortaya çıkaracaktır. Geleneksel devlet yapılarında hükümdarın hükmettiği alan coğrafi olarak geniştir. Cezalar daha fazla şiddet içerir. Ancak, yönetici halkın gündelik hayatının çok sınırlı bir kısmına nüfuz edebilmektedir.

Modern Güvenlik Algısı

İktidar, modern anlamıyla yeniden kurulurken geleneksel olarak güç kullanarak cezalandırmanın yerine,



islaha dayalı cezalandırmaya başlamıştır. Bu süreçte de kurumsallaşmış pratiklerin tekrarlanması yoluyla öncekinden daha güçlü ve yaygın hale gelmiştir. Devletin, geleneksel adalet yerine yeni yargı kurumları, yeni bir suç teorisi, yeni bir hukuk ve bu hukukun uygulanmasını kolaylaştıracak yeni bir polis teşkilatı ve hapishaneler gibi yeni kurumlar

ve mekanizmalar oluşturmaya başladığı görülür. Tüm bunlar cezalandırma hakkının siyasal ve ahlaki açıdan meşrulaştırılması, eskinin iptali, modern hukuk sistemlerinin devreye sokulması gibi reformlar çerçevesinde karşımıza çıkmaktadır. Eskiden sıradan davranış biçimleri sayılanlar bu yeni sistemde suç haline gelebilmektedir.

Modern devlet, polislik gibi araçları kullanarak toplumsal yaşamın farklı alanlarına girme olanağı elde eder. Gözetleme ve şiddet araçlarının merkezi denetiminin pekiştirilmesi modern devletin ayırıcı özelliklerindedir. Konferansta kabul edilen Portrait Parle yöntemi bu noktada ayrıca önem taşımaktadır. Yeni kurum ve yeni yöntemlerle toplumsal kontrol sağlanmaya çalışılır. Profesyonelleşme ve merkezileşme bu kontrolde önem taşır.

Devletin sınırları içinde merkezi kontrolü sağlama sorunsalı, en belirgin şekliyle gözetleme, müdahale etme ve cezalandırma mekanizmalarıyla modern devlet yapısına içkindir. Öyle ki sınırları içine nüfuz etmek, bireylerin davranışlarını kontrol etmek, denetlemek ve cezalandırmak yeni ceza sistemine göre yasadışı oldukları yok etmekten çok onları yönetmek için yeni mekanizmaları kullanmaktır.

Kent nüfusunun artması ve çalışma disiplininin değişmesi kamu düzenine ilişkin yeni normların ve uygulamaların oluşturulmasına neden olmuştur.

SONUÇ

Modern devlet bir kurumlar bütünüdür. Konferans, modern devlet otoritesini sağlayan idari gücün

merkezileşmesi ve genişlemesi, yeni hukuk mekanizmalarının gelişmesi, devletin merkezileşmesi ve koordinasyonu açısından değişimlerin ortaya çıktığı bir zamanda gerçekleşmiştir. Modern devletin güvenlikle kurduğu yeni ilişkinin kurumsallaştığı bir yerdir.

Uluslararası güvenlik ve işbirliğinin tarihi açısından önem taşımaktadır. Modern devletin, bireyler üzerindeki gözetim ve denetimi ile bu konuda devletler arasında gösterilen işbirliğinin altını çizmek ve polis işbirliğinin geçmişi hakkında önemlidir. Bu konferans Uluslararası Polis Teşkilatı'nın kökeni oluşturmaktadır.

Roma Konferansı sonrasında, 1904'te Petersburg'ta toplanan konferans başta olmak üzere, buna benzer konferanslar oluşturulmuştur. Osmanlı Devleti de bu konferanslardan geride kalmamış, bir dizi güvenlik anlaşması imzalamıştır. Yasal düzenlemeleri ve idari uygulamaları Avrupa'daki devletlerden oldukça farklı olan Osmanlı, Avrupa'daki yasal düzenlemeler ve uygulamalarla kendi düzenlemelerini uyumlulaştırmaya çalışmıştır.

1876-1908 dönemini kapsayan bu uyumlulaştırma süreci, II. Abdülhamid dönemi güvenlik politikaları ve uygulamalarıyla devletin, nasıl bir modernleşme içerisine girdiğini göstermektedir. Bu süreç, Osmanlı için modern devlet aygıtının oluşmasına yönelik reformların gerçekleştirildiği bir süreçtir. Dünyevi otoritenin, devletin merkezileşme politikalarıyla kendi yansımalarını, siyasal kurumların farklılaşmaları ile gösterdiği dolayısıyla toplumun kontrol altına alınma sürecinin başladığı bir tarihtir.

Konferansa katılan birbirine düşman; imparatorluklardan cumhuriyetlere rejimleri birbirinden farklı devletler olmasına rağmen, uluslararası bir birliğin kurulmasında dönüm noktası oldu. Bilerek yaratılan korku ve katı güvenlik uygulamaları için uluslararası bir meşruiyet yaratıldı. Bütün polis teşkilatları arasında bir iletişim kurulmuş oldu. İlk kez bu konferansla beraber güvenlik konusunda uluslararası kurumsallaşmaya doğru adımlar atıldı.

Bu konferansı, 1904 yılında Petersburg'da gerçekleşen konferans izledi. Bu konferansta, 10 Avrupa devleti ile Osmanlı'nın da imzacısı olduğu; "anarşizme karşı uluslararası savaş için gizli protokol" imzalandı. Bu iki konferans bugün Interpol olarak bilinen uluslararası polis örgütünün kökenleri olarak görülebilir.

Eski devlet tarzı yapılanmanın sonuna gelindiğinin, yeni bir siyasi meşruiyet ve yeni bir hukuk inşasının önemli bir uğrağıdır Roma Konferansı. İçinde bulunduğumuz modern devletin kökenlerinin anlaşılmasında da, bu devletin rejim ve sistem değişikliğine neden ihtiyaç duyduğunun anlamlandırılmasında da önem taşır. Her şeyden öte, tüm bunların hepsi anarşistlere karşı yapılır. Bu manidardır. Çünkü devletin varlığının nedeni de, devlet ve kapitalistler eliyle gerçekleşen adaletsizliklere bulunan nedenler de anarşistler tarafından sorgulanmış ve hesabı sorulmuştur. Bugün devlet, hukuk, adalet, meşruluk gibi kavramları sorgulamaya girenlerin görmezden gelemeceği bir noktada durur anarşizmin tarihi. Bu tarih, şüphesiz ki anlamsızlığını anlamlandırmaya çalışan iktidar mekanizmalarına karşı mücadelede yükselir.

(Suçluların iadesi tarzı anlaşmalarda Osmanlı'nın yükümlülüğünün az olması, Avrupa'yla ilişkilerinin belli bir düzeyin ötesine geçmemesi, birçok devrimci için olduğu gibi anarşistler için de Osmanlı'yı cazip kılıyordu. Özellikle 1882'de İngiltere işgali altında olan ve saraydan bağımsız davranma olanağına sahip Mısır, İtalyalı anarşistler başta olmak üzere tüm devrimciler için çekim merkeziydi. Malatesta yakın tarihlerde, anarşistlerin örgütlediği Enternasyonal'e hem Mısır hem de İstanbul'daki işçilerin delegesi olarak katılmıştı.)

Anarşistler, Osmanlı'da hareketsiz kalmamış, imparatorluğa karşı özgürlük hareketlerinin içinde yer almışlardı. Özellikle 1866 ve 1897'de Girit'teki hareketlerde olduğu gibi. Tüm bunların dışında Bulgar, Yunan, Ermeni özgürlük mücadeleleriyle hep ilişkili olmuş; özellikle Bakunin'in imparatorluklardaki ezilen halkların özgürlük mücadelesine yönelik çağrı ve eylemleri; anarşist ideoloji ve hareketi bu mücadelelerde önemli bir yere koymuştu.)

Şırnak Devlet İçin Beka Halk İçin Cefa Seçimidir

ŞIRNAK DEVLET İÇİN BEKA HALK İÇİN CEFA SEÇİMİDİR

Son seçimlerin İstanbul tartışmaları sürüyor. Bugün ya da yarın iki taraftan biri başkanlık olacak. Aşktan, sevgiden, saygıdan bahseden AKP'nin her söyleminde, her eyleminde nasıl nefret bildiğimiz gibi ve haktan bahseden CHP'nin oyları için kullandığı "hak yemeyiz, hakkımızı yedirmeyiz" söylemini, bir gün bile CHP belediyesindeki işçiler için söylemediğini biliyoruz. Bir başka bildiğimiz de kim kazanırsa kazansın bizim kazanımımızın seçimlerle olmayacağıdır.

İstanbul tartışmaları tüm seviyesizliği ile sürecektir. Çünkü oy oranları arasındaki farkın tartışmaları sürdürecektir. Daha dün kadar her zaman her yerde her şeye muktedir AKP her seçimde yapamamış olacak ki Ankara, İstanbul gibi kritik kentler tartışılıyor. Ama aynı AKP bir kent olan Şırnak'ta tartışmasız bir strateji ile seçimleri kazanmıştır. Kürt Özgürlük Hareketi hiç kaybetmeyen Şırnak yaklaşık dört senedir insansızlaştırma stratejisi ile boşaltılmıştır. Saldırıda kent abluka altına alınmış, su ve elektrik sistemleri tahrip edilmiştir. Yaşamsal ihtiyaçlar karşılanamaz hale gelmiştir. Boşaltılan kentte seçim öncesi asker, polis ve yandaşlarla bir yığın yaratılmıştır. Boşaltılan kentte seçim öncesi asker, polis ve yandaşlarla bir yığın yaratılmıştır. Boşaltılan kentte seçim öncesi asker, polis ve yandaşlarla bir yığın yaratılmıştır. Boşaltılan kentte seçim öncesi asker, polis ve yandaşlarla bir yığın yaratılmıştır.

İstanbul tartışmalarının sakladığı, Şırnak'ta açık açık yapılan darbe, TC'nin başta Rojava, Başur ve Bakur stratejileri için çok önemli bir beka hamlesidir. Bu hamle, TC için daha önce Rojava, Başur ve Bakur stratejileri için çok önemli bir beka hamlesidir. Bu hamle, TC için daha önce Rojava, Başur ve Bakur stratejileri için çok önemli bir beka hamlesidir. Bu hamle, TC için daha önce Rojava, Başur ve Bakur stratejileri için çok önemli bir beka hamlesidir.

Şırnak cefakardır. Toprağın üstünü yerle bir etseniz de taş üstünde taş bırakmaz. Yıkınsanız da tek tek insanları katletseniz de çocuk çocuk sürseniz de bilmelisiniz ki Şırnak'ın yaşaması için toprağının altı yeter. Devletlerin saldırılarına karşı özgürlük mücadelesinde Şırnak'ın yaşaması için toprağının altı yeter. Devletlerin saldırılarına karşı özgürlük mücadelesinde Şırnak'ın yaşaması için toprağının altı yeter.

DEVİRİMCİ ANARŞİST FAALİYET

HİLBİJARTİNA ŞİRNEXÊ JI BO DEWLETÊ BEKA JI BO GEL ÎZA

Rexne û nîqaşên li ser hîlbijartinê Stenbol berdewam in. Çi îro, çi sibê, ji her du aliyên yêk wê biserkeve. AKPya ku hertim behsa eşq û evindariyê dike, di hemû kirinên xwe de nîşa dide bê çawa nîfretê berberbelav dike. Herwiha em dizanin ku CHPya her dibêje "em mafê tu kesê naxwîn û nahêlin bê xwarin jî" ew jî wê gotinê ji bo karker û kedkaran nabêjin. û tiştêk din; her kê bi serbîkeve, serkeftina me bi rêya hîlbijartinan nîne; em wê jî dizanin.

Nîqaşên li ser Stenbolê bi hemû qêrja xwe berdewam in. Di navbera her du partiyên de hejmara dengên kêm e, ev jî wê bike ku nîqaş her berdewam bin. AKPya ku heta duh jî dikarî ku hemû tiştan bike, jî tîn axivtin. Lê belê AKPê, li bajarek din ya girîng, li Şîrnexê bi stratejiyêke bê emsal di hîlbijartinan de bi serket. Şîrnexa ku ji bo Herêketa Azadiya Kurd gelek girîng, piştî vala kirinê ku pênc salin didomin, bîyî insan û populasyon ma.

Bajarên ku hatin vala kirin, bi leşker, polês û bi alîgirên xwe tije kirin. AKPya ku di hîlbijartinê Adara 2014an de sedan 70an deng nêstandibû, bi êrîşên dewletê yê di sala 2015an de dengên xwe hetanî sedanzêde kir. Di êrîşên de kanalizasyon û sistema ceşîrê ya bajarê hatibû rûxandin. Herwiha nêzikî çar hezar avahî jî hatibûn rûxandin yan jî xerab kirin. Bajar di hemû aliyên de hatibû dorpêç kirin û hatin û çûnên bajar di bin kontrola leşker û polêsandê bû. Dengên partiya HDPê yê ku di gîhîn sedan 35an, bi gelê ku bajarê xwe ne berdabûn hate bidestxistin. Dewletê, memûrên jî bo demê kin hatiyê Şîrnexê jî mobilîze kir, û îkameta wan anî bajêr. Encama hîlbijartinan wisa derket holê. Çapemeniya nêzikî hûkûmetê hertim nûçeyên wek "Me Şîrnex stend!" diwêşîne; ew jî nîşan dide ku Şîrnex ji bo wan çiqas girîng e.

Dewleta Tirkîyê, bi nîqaşên li ser Stenbolê darbeya li Şîrnexê û niyeta xwe ya êrîşkirina Rojava, Başur, Bakur dîke ku weşere. Ev hamle, jî bo Tirkîyê darbeya li Şîrnexê û niyeta xwe ya êrîşkirina Rojava, Başur, Bakur dîke ku weşere. Ev hamle, jî bo Tirkîyê darbeya li Şîrnexê û niyeta xwe ya êrîşkirina Rojava, Başur, Bakur dîke ku weşere. Ev hamle, jî bo Tirkîyê darbeya li Şîrnexê û niyeta xwe ya êrîşkirina Rojava, Başur, Bakur dîke ku weşere.

Şîrnexê rojên zor û zehmet ditiye. Li Şîrnexê hûn kuç li ser kuç nehêlin jî, mirovan qetilken, koçber bikin jî bizanibin erdê Şîrnexê tîra jiyana Şîrnexiyên heye. Gelê me yê ku di tekoşîna azadiyê de jiyana xwe wenda kirine û bûyîne ax besî we ye! Çirokên wan wê her û her bînin gotin û wê li her derê bigerin. û jî bir nekî; Cizîr Şîrnex e! Silopî Şîrnex e! İdil Şîrnex e! Roboskî Şîrnex e! Serkeftinê wê ya Şîrnexê be! zehmetkêşîya îroyîn de wê bi serkevin. Serkeftinê wê ya Şîrnexê be!

DEVİRİMCİ ANARŞİST FAALİYET

Son seçimlerin İstanbul tartışmaları sürüyor. Bugün ya da yarın iki taraftan biri başkanlığı kazanacak. Aşktan, sevgiden, saygıdan bahseden AKP'nin her söyleminde, her eyleminde nasıl nefret yaydığını bildiğimiz gibi ve haktan bahseden CHP'nin oyları için kullandığı "hak yemeyiz, hakkımızı yedirmeyiz" söylemini, bir gün bile CHP belediyesindeki işçiler için söylemediğini biliyoruz. Bir başka bildiğimiz de kim kazanırsa kazansın bizim kazanımımızın seçimlerle olmayacağıdır.

İstanbul tartışmaları tüm seviyesizliği ile sürecektir. Çünkü oy oranları arasındaki farkın azlığı bu tartışmaları sürdürecektir. Daha dün kadar her zaman her yerde her şeye muktedir AKP her seçimde yaptığını yapamamış olacak ki Ankara, İstanbul gibi kritik kentler tartışılıyor. Ama aynı AKP bir başka kritik kent olan Şırnak'ta tartışmasız bir strateji ile seçimleri kazanmıştır. Kürt

Özgürlük Hareketi için önemini hiç kaybetmeyen Şırnak yaklaşık dört senedir insansızlaştırma stratejisi ile boşaltılmıştır. Saldırıda kentin kanalizasyon, su ve elektrik sistemleri tahrip edilmiştir. Yaşamsal ihtiyaçlar karşılanamazken kent abluka altına alınmış, su ve elektrik sistemleri tahrip edilmiştir. Yaşamsal ihtiyaçlar karşılanamazken kent abluka altına alınmış, su ve elektrik sistemleri tahrip edilmiştir. Yaşamsal ihtiyaçlar karşılanamazken kent abluka altına alınmış, su ve elektrik sistemleri tahrip edilmiştir.

ması ve yandaş medyanın "Şırnak'ı kazandık" haberleri Şırnak'ın bölge için önemini göstergesidir.

İstanbul tartışmalarının sakladığı, Şırnak'ta açık açık yapılan darbe, TC'nin başta Rojava, Başur ve Bakur stratejileri için çok önemli bir beka hamlesidir. Bu hamle, TC için daha önce Rojava'daki kantonların bütünlüğünü bozma hamlesiyle aynı önemdedir. Bu hamleyle Bakur'da da belediyeler arasındaki bütünlüğü bozmuş oluyor. AKP'nin beka sorunsalını söyleleştirmesini yerel seçimlerle alakasız bulan millet bloğunun "Beka bir genel seçim sorunsalıdır" yaklaşımı, bugünkü İstanbul tartışmalarıyla saklanan Şırnak darbesinin millet bloğunca asla anlaşılmayacağına göstergesidir. Daha da ötesinde millet bloğu bu beka hamlesini desteklemektedir. İstanbul'da demokrasiden bahsedenler Şırnak'ta demokrasiden bahsetmezler. Çünkü oranlar tartışmasızdır. Bir iki defa

seçim süreci şartlarından bahseden CHP, Şırnak'ta dört senedir süren şartlardan bahsetmez çünkü Şırnak nezdinde bölgede olanlar beka sorunsalıdır. Seçimlerde Şırnak beka söyleminin, stratejisinin belirgin bir sonucudur.

Şırnak cefakardır. Toprağın üstünü yerle bir etseniz de taş üstünde taş bırakmasanız da evleri barkları yıkınsanız da tek tek insanları katletseniz de çocuk çocuk sürseniz de bilmelisiniz ki Şırnak'ın yaşaması için toprağının altı yeter. Devletlerin saldırılarına karşı özgürlük mücadelesinde yaşamını yitirmiş, toprak olmuş halkımız yeter. Hikayeleri dilden dile kullaktan kulağa konuşulur. Ve unutmayın; Cizre Şırnak'tır. Silopi Şırnak'tır. İdil Şırnak'tır. Roboski de Şırnak'tır. Yarınlarıdaki sefa, bugün tüm cefasına rağmen mücadele eden halkların olacaktır. Şırnak'ın olacaktır.

Devrimci Anarşist Faaliyet

Newroz Pîroz Be!



Her bahar, adaletin ve özgürlüğün mücadelesinin ateşi, coğrafyanın dört bir yanında Newroz ateşini harlar. Halkların özgürlük mücadelesinin bu simgesi için alanlar coşkuyla doldurulur. Devletin imhasına, inkarına, işgaline karşı yeni bir günün, yeni bir yaşamın çiçekleri, özgürlük halaylarıdır Newroz.

Binyıllar önce yaşamın tohumunun atıldığı Mezopotamya'da, bildiği tek şey kötülük olan Dehaq adlı krala karşı verilen mücadelenin hikayesi yaratmıştır Newroz'u. Zulüm ve baskıyla hasta

olan, yataklara düşen Dehaq'ın hastalığına çare bulunamamış, dönemin doktorları yaranın iyileşmesi için genç ve çocukların beyinlerinin yaraya sürülmesini önermiş. Her gün zorla ailelerinden kopartılan gençlerin durdurulamayan yitişi halkın bağrında büyümüş büyümüş, öfkeye dönüşmüş.

Dehaq'ın zalimliğine karşı başkaldıran, demirci Kawa olmuş. 12 çocuğunu Dehaq'ın acıları uğruna kaybeden Kawa, artık bu adaletsizliğe bir son verilmesi gerektiğini haykırarak. Kuşanmış Gürz-ü Kember'ini, dikilmiş cesurca Dehaq'ın karşısına!

Kawa'nın çıktığı yolda, aynı özgürlük ve adalet kavgasıyla bu yıl da binler İstanbul Bakırköy'de Newroz alanındaydı. On yılı aşkın süredir her Newroz'da olduğu gibi, Devrimci Anarşist Faaliyet "Em Hemû Kawane Li Dijî Dehaqan" yazılı flamları ve kara bayraklarıyla isyanın ateşini büyütme için alanlardaydı. Kawa'nın mücadele ateşi, baharın heyecanıyla ateşler yakıldı, halaylar çekildi, isyanın ve direnişin sloganları haykırıldı.

Dehaq'ların adaletsizliğine karşı mücadele eden Kawa'ların sonu gelmeyecek! Newroz pîroz be!



Küresel İklim Değişikliği

Mercan Doğan

mdogan@meydangazetesi.org

İnsanın normal kabul edilen vücut sıcaklığı 36,12 ile 37,8°C arasındır. Bu sıcaklık, ortalamanın bir derece dahi üstüne çıktığında yaşam fonksiyonlarımız tehlikeye girer. 40°C, durumun ölümcül olma eşliğidir. Bir insanın bedeni için birkaç derecelik fark bile bu kadar önemliken küresel iklim değişikliği, dünyadaki canlı-cansız bütün varlıklar için kilit bir konumdur.

Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün geçtiğimiz aylarda yayınladığı "2018 Yılı İklim Değerlendirmesi" bültenine göre, yaşadığımız coğrafya geçen yıl 1971'den bu yana en sıcak ikinci yılı yaşadı. **(İnfoğrafik 1)** Geçtiğimiz yıllarla ilgili sıcaklık ve yağış gözlemlerinin 1981-2010 iklim periyodundaki normaller ile karşılaştırıldığı bülteneye göre yağışlar ise ortalama değerlerinin yaklaşık %15 üzerindeydi. 2018 yazının mottosu "esmiyor" iken aniden çıkan fırtınalar, bastırılan yağmurlar herkesi şaşırtıyor; bu havada bir terslik olduğunu, görmek istemeyenlerin dahi gözüne sokuyordu. Bu

yaz da benzeri bir durumun yaşanması bekleniyor.

Sadece yaşadığımız coğrafyada da değil bütün dünyada yapılan araştırmalar sonucunda gidışatın iyi olmadığına dair raporlar yayınlanıyor. Seller, kuraklık, deniz seviyesinin altında kalan ve kalacak olan bölgeler, tarım için elverişsiz iklim şartları vb. herkesi tedirgin ediyor.

1880'li yıllardan itibaren yapılan küresel meteorolojik kayıtlara göre, en sıcak 20 yıl 1996'dan bu yana olan 23 yıl içerisinde görüldü. IPCC (Birleşmiş Milletler Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli) 1.5°C Küresel Isınma Özel Raporu ise 2006-2015 yılı sıcaklıklarının, sanayi öncesi döneme göre 0.87°C arttığını ortaya koyuyor. Son 10 yıl (2009-2018) ortalama sıcaklık değerleri de sanayi öncesi döneme göre 0.93°C artış gösterdi. **(İnfoğrafik 2)**

Ekolojik Yıkım Alarmları

Eskiden madenciler madene iner-

ken yanlarına kafese koydukları kanaryaları almış. Bu kanaryaların fenalaşması madencilere ortamda metan gazının arttığını haber vermiştir.

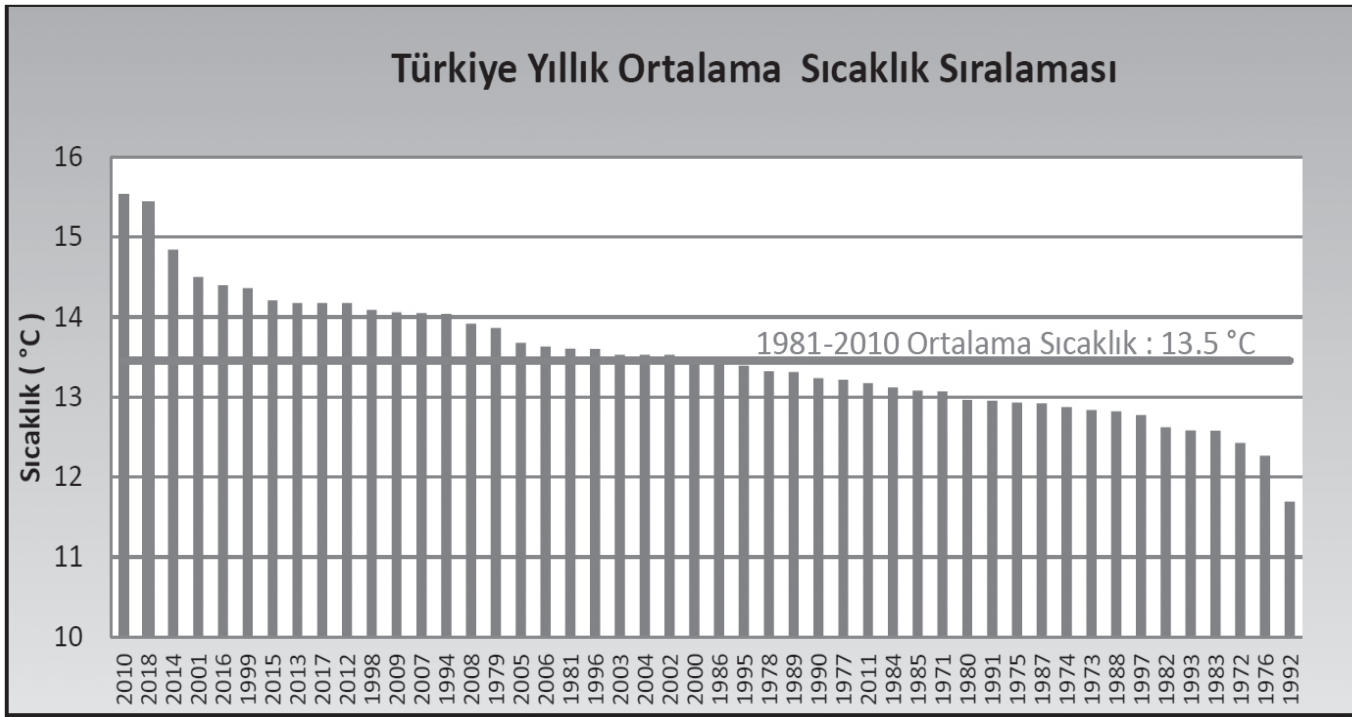
1750'den beri dünyanın atmosferinin metan gazı yoğunluğu %150 oranında arttı ve metan, sera gazlarının %20'sini oluşturuyor. Bugün bütün yeryüzünü uyarabilecek kanaryalar yok etrafımızda ama canlı-cansız bütün varlıklar bir şekilde alarm halinde.

Yapılan araştırmalar, dünya 2°C daha ısınır okyanusların akciğeri niteliğindeki mercan resiflerinin tamamen yok olacağı ortaya koyuyor. Böcek türlerinin %40'ının yanısıra birçok başka türün de yakın gelecekte tükenmesi bekleniyor. İklim değişikliği sebebiyle daha hızlı yayılacak olan salgın hastalıklarla milyarlarca insanın yaşamını yitirmesi; kuraklık sebebiyle su savaşlarının, devasa iklim göçlerinin gerçekleşmesi de öngörüler arasında. Araştırmaların ortaya koyduğu bir başka veri ise

2050'ye kadarki otuz yılda sıcaklığın 3-5°C yükseleceği yönünde. 2080'e kadar ise 9°C yükselebilir ki bu canlı türlerinin çoğunun yok olması anlamına geliyor.

Hal böyleyken, son yıllarda küresel iklim değişikliği, etkileri ve çözüm yolları neredeyse bütün dünyanın gündeminde. Isınma başta olmak üzere tüm değişikliklerin bilimsel kanıtları ve sebeplerinden daha fazla söz ediliyor.

Mevsim normallerinin çok çok altında ya da çok çok üstünde hava sıcaklıklarını, tükenen ya da belli bir süre sonra tükenen türleri, iklim kuşağı normallerinin çok çok dışında iklim hareketlerini; selleri, fırtınaları, yangınları, evlerini sirtlarına alarak bunlardan kaçmaya çalışan insanları "çocuklar bile biliyor". İklim değişikliğinin devletlerin sömürü ve savaşlarıyla, kapitalizmin dünyayı güneşin değil daha fazla kârın etrafında döndürmeye çalışan şirketleriyle ilişkisini de... Çocuklar bile biliyor demişken, 15 yaşında dünyadaki



(İnfografik 1)

iklim hareketinin sembollerinden biri haline gelen Greta Thunberg'in Davos'taki Dünya Ekonomi Zirvesi'nin katılımcısı olanlara söylediklerini hatırlatalım: "1500 özel jetle geldiniz. Dünyayı mahveden sizsiniz!"

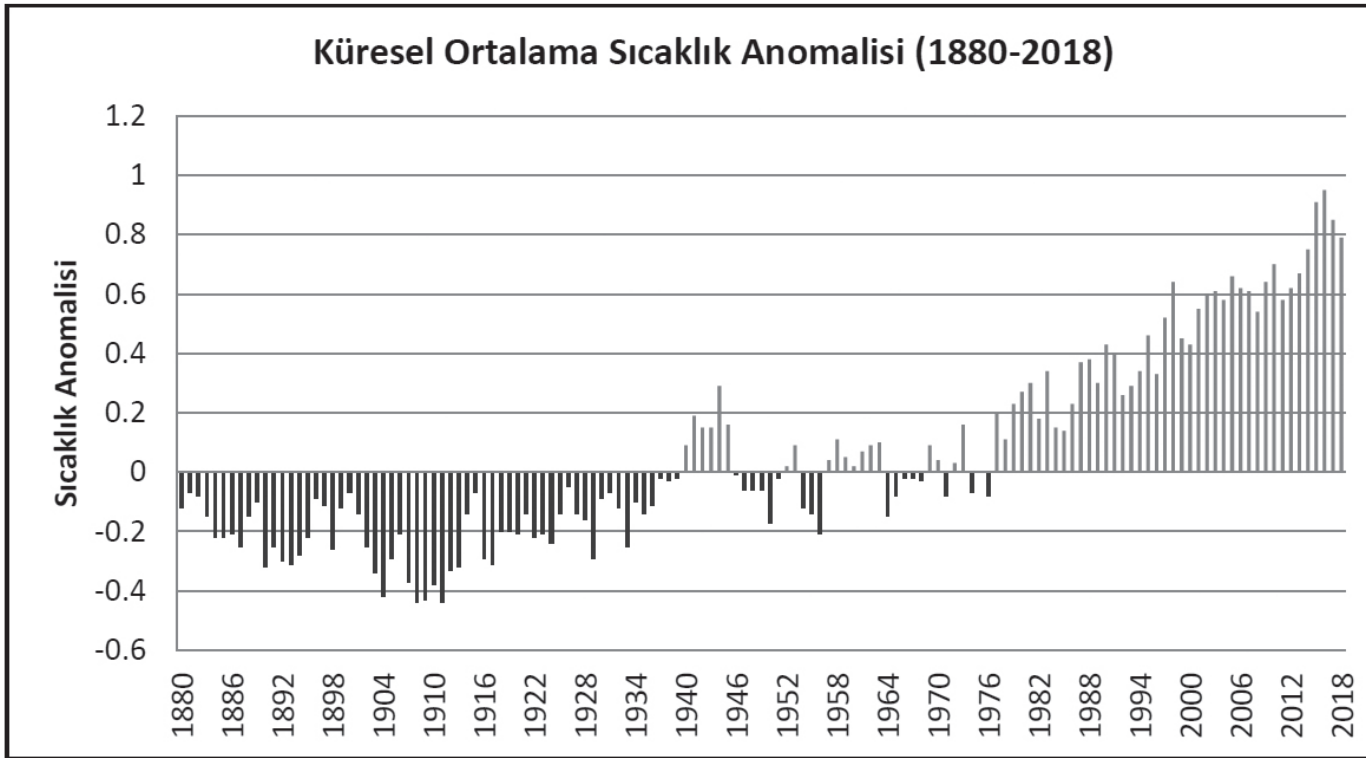
Neydi Gerçekten Dünyayı Mahveden?

Tarih boyunca iklimde değişiklikler olmuştur; buzul çağı ya da yağışlıklarını bitirdiği iddia edilen kurak-

üstün görülmesi bugün bu meseleyi bu kadar can yakıcı hale getirmiştir. Günümüzde ekolojik yıkımın önemli göstergelerinden olmasının yanı sıra birçok yeni yıkımın da sebebi olan kirli hava, o dönemde -sanayi doğayı hızlıca talana giriştiğinde- sanayileşmenin sembolü olmasından dolayı insanlar için övünç kaynağı olmuştur. Sanayileşmeyle birlikte ekolojik yıkımlar yalnızca gerçekleştirildikleri alanla sınırlı kalmamış, yapılan tahribatlarla açığa çıkan ağır gazlar ve

nın bugünkü kadar yükselmediği biliniyor mesela. Acilen bu oranın 350 ppm'e dönmesinin gerektiği ancak bu gidişle 2050 yılında 500 ppm'e çıkacağı söyleniyor ve oradan dönüş yok.

Hiç şüphe yok ki projeksiyonumuzu çevirmemiz gereken kısımda devletler ve kapitalizm var. İddia edilen aksine insanların değil onların enerji ihtiyacını karşılamak için kurulan hidroelektrik, jeotermal, rüzgar, güneş, termik, nükleer vb.



(İnfografik 2)

lıklar eninde sonunda geçip gitmiştir. Güneşte yaşanan değişimler, büyük meteorlar ya da volkanik patlamalar dünyanın sıcaklığını değiştirebilecek güçtedir ancak dünyayı mahvedenler bunlar değildir.

1800'lerde ortaya çıkarak bütün gidişatı değiştiren sanayileşmenin etkileri iklim değişikliğinin bu kadar gündemleşmesinin en önemli sebeplerindedir. Son 2 yüzyılda gerçekleşen ekolojik yıkım, önceki 2 milyon yıldakinden fazladır. Ekolojik uyum yerine doğaya hakim olma ilkesi benimsenerek insanın doğadaki diğer bütün canlı-cansız varlıklardan daha

atıklar, havayı da suyu da toprağı da tekrar tekrar kirletmiştir.

Öyleyse projeksiyonumuzu çevirmemiz gereken kısımda fosil yakıt denilen kömür, petrol, doğalgazın kullanımı var örneğin. Atmosfere yayılan gazların atmosfer üzerinde bir sera etkisi yaratması var. Toprağı vuran güneş ışınlarının çarpıp geri gitmesi gerekirken bu etki sebebiyle gidememesi; sıcaklığın beklenmeyen bir hızla artması, 350 ppm (milyonda parçacık sayısı) olması gereken atmosferdeki karbondioksit oranının 410 ppm'in üzerine çıkması var. Son 800 bin yılın hiçbir döneminde karbondioksit oranı-

santraller var. Tarımı endüstriyelletirenler, toprağı kimyasallara boğanlar var. Hayvan endüstrisi var ve bu endüstrinin atmosfere saldırdığı gazlar sera gazlarının %11'ini oluşturuyor. Yeşili kesip griyi dikenler, doğanın tamamını rant alanına çevirenler var.

Bir Şeyleri Değiştirmek Lazım!

Bir uçağın havadayken arızalanıp düşme ihtimalinin %50 olduğu biliniyor o uçağı kimse binmez, uçak tamir edilir. Peki iklim değişikliğinin gidişatındaki risk oranı bundan çok daha yüksekken neden bu durum değiştirilmiyor?

Günümüzde iklim değişikliği sadece bireylerin, örgütlerin, toplulukların değil "yenilenebilir çıkar ve sürdürülebilir kâr" amacı güden devletlerin ve şirketlerin de gündemindedir. Bunlar çeşitli stratejik anlaşmalarla amaçlarına ulaşmaya çalışırlar.

Bir önceki dönemde bu anlaşmanın adı Kyoto Protokolü'dü. Bu anlaşmayla kurulan, başta fosil yakıtlar olmak üzere pek çok unsurun ortaya çıkardığı tehdidin fazlaca büyümesinin ardından, gerçekleştirilen ekolojik yıkımın telafisi için karbon ticareti (kirli hava ticareti), yenilenebilir&sürdürülebilir enerji gibi yöntemlerle doğanın henüz yeterince talan edilmemiş kısımlarını da talana açan bir mekanizmaydı. Bugün söyleyebiliriz ki bu plan tutmadı. İklimin de, bir bütün halinde doğanın da, bu protokolle kurtarılmayacağını kendileri dahi kabul ettiler. Şimdi sırada başka başka planlar, anlaşmalar, stratejiler...

Bunlardan en çok konuşulana Paris Anlaşması. Sadece devlet ve şirketlerin değil STK'ların da umut bağladığı bu anlaşmayla Kyoto Protokolü'nün arasında çeşitli farklılıklar var. Sera gazı emisyonlarının azaltılmasına ilişkin örneğin; Kyoto Protokolü'ne göre sayıları kırkı bulan "gelişmiş devletler" emisyonlarını 2008-2012 arasında 1990 yılına göre en az %5, 2013-2020 arasında ise en az %18 azaltılmak üzere yükümlüydü. Paris Anlaşması'nda ise böyle sayısal bir emisyon azaltım hedefi değil genel bir hedef bulunuyor; sanayileşme öncesi döneme kıyasla küresel sıcaklık artışını 2°C'nin olabileceğince altında kalmasını sağlamak ve en fazla 1,5°C (IPCC 1.5°C Küresel Isınma Özel Raporu) ile sınırlandırmaya çalışmak. Bu anlaşmaya göre Türkiye de dahil olmak üzere 195 devlet, emisyonların azaltılmasına katkı sağlamak durumunda.

Sıcaklık artışını 1,5°C ile sınırlandırmanın ancak karbon emisyonunu 2030'a kadar (sadece 11 yıl içinde) yarıya indirmek ve 2050'ye kadar sıfır noktasına getirmekle mümkün olabileceği açıklanmıştı. Ancak Uluslararası Enerji Ajansı'nın Yeni Politikalar Senaryosu'na göre bu süreç -gidişat değişmezse- 2,7-3°C'lik ısınmayla sonuçlanacak.

Patika Ekoloji Dergisi'nin ilk sayısında yapılan Kyoto Protokolü ile ilgili tespit bugün Paris Anlaşması'ndan bahsederken hala geçerliliğini koruyor: "Aslında toplanış amaçları bakımından 'iklim değişikliğine' dur demek için bir araya geldiklerini iddia eden bu büyük lobilerin, iklim değişikliğine karşı değil, kendi sömürü düzenlerini daha 'temiz' nasıl devam ettirebileceklerini konuşmak için masa başına oturdukları açıktır."

Şimdi bir düşünün; daha fazla rant daha fazla kâr ve daha fazla çıkar uğruna var olan ekolojik yıkımın tamamının faili olan devletler ve kapitalizm iklim değişikliğini nasıl durdurabilir? İklim değişikliğini durdurmak için onlardan nasıl medet umulabilir?

Moskova'da Dolaşan Bakunin Hayaleti



Merve Arkun

mervearkun@meydangazetesi.org

1920'li yıllar, Rusya'da sadece devrimin "proleterya diktatörlüğü" adı altında ezildiği değil aynı zamanda yeni tahsis edilmeye çalışılan düzenin de toplumsal yaşama entegre edilmesi için yeni projelerin üretilmeye çalışıldığı bir zamanı tarif ediyor. İşte bu günlerde, devrim yılları öncesinden beri kültür-sanat dünyasında pek çok tabuyu yıkmış, dünyayı kasıp kavurmuş farklı akımlardan sanatçılar tıpkı diğer dünya devrimcileri gibi soluğu bu topraklarda alıyordu. 1918'in Nisan ayında, Lenin'in aklına bu sanatçıları Bolşevik iktidar için kullanmak üzere "dahice" bir fikir geldi; "Anıtsal Propaganda Planı"

Ünlü sanat eleştirmeni Anatoli Lunaçarski'nin yönetimindeki Eğitim Halk Komiserliği'nin (Nar-KomPros) ilk projelerinden biri olan bu heykel serisi için Lenin'in talimatından sonra sanatçılarla görüşüldü. Ülkede toplanan avangard sanatçılarla bir toplantıda bir araya gelen Lunaçarski konuşmasında hem "sosyalist ajitasyonu güçlendirecek bir yol" hem de "gizli yetenekleri ortaya çıkaracak bir iş" olarak projenin ne kadar önemli olduğunu

ve Lenin'in bu proje özelinde sanata ne kadar da önem verdiğini vurguladı. "İlk defa sanat doğrudan devlet işleri ve onun ideolojisiyle ilişkilendirilmişti".

Anıtsal Propaganda Planı'nın hayata geçirilmesi için Vladimir Tatlin seçildi. Konstrüktivizm hareketinin bilinen ismi, tamamlanmış olsaydı Eyfel ve Pisa kulelerinin "kızıl" bir dengi olacak olan "Tatlin Kulesi" projesinin de mimarı olan bu gibi avangard sanatçıların proje için seçilmesinde, Bolşevik Parti'ye yakın olmalarının yanında bir tartışmanın etkisi vardı kuşkusuz. O yıllarda, Musorgski, Rahmaninof, Çaykovski, Skriabin gibi bestecilerin müzik alanında; Tolstoy, Dostoyevski, Turgenyev, Gogol ve daha nice gibi edebiyatçıların da kendi alanında devrimci mücadeleye fayda sağlaması için uğraştığı toplumsal gerçekçilerdense; fütüristlerin, konstrüktivistlerin, dadanın yükselişi göze çarpıyordu. Başta Lenin olmak üzere Bolşevik bürokratların bu durum hemen ilgisi çekti. Avangard sanat, sanatlar arenasında yükselişe geçmiş ve diğer dünya devletleri tarafından aşığı-

lanmış akımların genel adı haline gelmişti. Ancak Bolşeviklerin bu alana olan ilgisi özellikle bu sanat akımlarına olan inançtan çok, söz konusu akımların yeni kurulacak olan devletin çıkarları noktasında kullanılabilirlik iyi bir araç olmasından öte bir anlam ifade etmiyordu.

Aslında "Anıtsal Propaganda Planı" fikri de Lenin'e ait özgün bir fikir değildi. İtalyan felsefesinin büyük ismi Tommaso Campanella'nın 1602 yılında kaleme aldığı "Güneş Ülkesi" isimli, sonrasında ilk sosyalistlere ilham kaynağı olacak olan ütopyasındaki bir temadan esinlenilmişti. Güneş Ülkesi'nde "ideal" bireyler üretmesi için birbiriyle eşleştirilen vatandaşlar, önceden planlanan "çiftleşme gecelerinde" büyük bilim, kültür insanların, toplumun "ileri gelenlerinin" heykellerinin dikili olduğu yerlerde birbiriyle birlikte olurlar. Moskova'nın meydanına dikilecek olan büyük sosyalistlerin heykelleri de işte bu geleneğin devamcısı olacak, İtalyan Rönesansı gibi yeni bir çağın simgesi olacaktır. Ancak işler planlandığı gibi gitmez.

Moskova'da Bir Hayalet Dolaşiyor...

Sanatçılarla yapılan toplantılardan sonra bir liste yapıldı. Devletin onayladığı "sosyalizm savaşçıları" listesinde yarısı Fransız olmak üzere 19 isim vardı. Danton, Marat, Babeuf ve Robespierre gibi Fransız devrimcilerinin yanında, Charles Fourier, Saint-Simon ve Robert Owen gibi ilk dönem sosyalistler, Garibaldi, Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht ve tabii ki Marx ve Engels bulunuyordu. Devrimci mücadelenin "efsaneleri" de unutulmamıştı. Büyük köle isyancısı Spartacus, Romalı politikacı Gracchus ve Sezar'ın katili Brutus de heykeli dikilecek isimler arasındaydı. Kültür alanından şair Heinrich Heine ve besteci Frederic Chopin de devrimci sıfatıyla listeye girerken ressam Paul Cezanne'nin da ismi konuşuluyordu. Ancak bunca isim arasından iki tanesi göze çarpıyordu; Georgi Plehanov ve Mihail Bakunin.

"Anıtsal Propaganda Planı'nın" sekterlikten uzak olması gerektiğini düşünen Lenin, kendisinin en büyük eleştirmenlerinden Georgi Plehanov'un heykelinin dikilmesine izin vermişti! Yine de Plehanov, Marksist olması açısından sindirilebilirdi belki ama Bakunin de neyin nesiydi; hayatı boyunca devletlere karşı mücadele etmiş, Marx'ın devrime ihanet ettiğini düşünmüş ve anarşizmi örgütlemiş Bakunin'in Moskova Meydanı'nda olması bazı devlet büyüklerini rahatsız ettiyse de Lenin'in iradesinin üzerine kimse çikamazdı elbette.

Ve nihayet heykeller yapılmaya başlandı. Çalışkanlığıyla diğerlerinden bir adım öne çıkan Boris Korolyov yapacaktı Bakunin heykelini. Anıtsal Propaganda Planı'nda form veya stil kısıtlaması olmadığı söylenmektedir. Korolyov'un, kübist-fütürist tarzda yaptığı denemeler ise bu form veya stil kısıtlamaları başlığında değerlendirilmemiş olacak ki geri çevrilmiştir. Ancak Korolyov pes etmez. Bakunin heykeli'ni herkesten önce bitirir, Moskova'da bulunan Ploshchod Turgeneva'ya dikilir. Diğer heykeller bitmeden açılış yapılamayacağı için etrafına tahtalar çakılır ve bekletilir.

Devrimci Sanatın İsyanı Mı, Sözde Devrimcilerin Sanata İsyanı Mı (!)

Moskova'da o sene soğuk pek bir çetindir. Çetindir çünkü halk sefalet içinde kalmıştır. Yakacak ihtiyacı büyük bir gerçeklik olarak devletin karşısında duruyorken, bu sorun "anıtsal propagandayla" ilgilenen devletin farklı bir yerden karşısına çıkacaktır. Heykellerin ısınmaya yaramayacağını anlayan halk en azından etrafına dikilmiş tahtaları yakıt olarak kullanmaya karar verir. Bakunin heykelinin etrafındaki tahtalar teker teker çalınır ve herkesten önce Bakunin çıkar meydana! Lenin'in büyük devrimci liderler projesi Bakunin heykeliymiş söylentisi dolanmaya başlar. Yerel otoriteler huzursuzlanmaya başlar. Moskova halkının ne Rusya'daki anarşistlerle ne de tarihteki anarşistlerle bir sorunu vardır, ancak Bolşevik Parti üyelerinin tahammül seviyesi aşılmıştır.

Bakunin hayaleti birkaç hafta Moskova'da dolaştıktan sonra heykel apar topar kaldırılır. Bakunin'in Moskova Meydanı'nda belirmesinde tarihi bir ironi de bulunmaktadır aslında. Yalnızca anarşistlerin değil, menşeviklerin ve diğer sosyalist partilerin de dünya devrimine bir ihanet olarak gördüğü Brest-Litovsk anlaşmasından hemen sonra hayata geçen "Anıtsal Propaganda Planı'nın" Bakunin'le başlaması haliyle büyük bir şaşkınlığa yol açmıştır. Diğer yandan Ukrayna'daki anarşist devrimi "bastırmakla" meşgul olanlar için ise farklı mesajlar içeriyor olması muhtemelen bir olay olmuştur halihazırdaki durum...

Aradan yıllar geçti, bugün Moskova Meydanı'nda tarihten devrimcilerin heykelleri izlenmeye devam ediyor. Ancak bu sefer "Anıtsal Propaganda'nın" bir parçası olarak değil, Rusya devletinin turizm gelirleriyle dolduracağı kasasının bir hizmetkarı olarak. Bakunin hayaleti ise eskimiş meydanlarda değil; komünlerde, barikatlarda, özgürlük çığlığının yankı bulduğu her yerde gezmeye devam ediyor.

Dayanışmanın Evrimi Üzerine İnsan Ahlakının Doğal Tarihi**Emircan Kunuk**

emircank@meydangazetesi.org

İnsanın sadece evrimsel avantajların bir sonucu ya da toplumsal bir norm olarak değil içgüdüsel olarak yardımlaşması, dayanışması uzun yıllardır özellikle antropoloji, psikoloji gibi farklı sosyal bilimlere üzerine yapılan çalışmalarda popüler bir araştırma konusu olmayı sürdürüyor. Bütün bunların yanında, ahlakın/etiğin ne olduğu, içgüdülerimizle olan ilişkisi ve neyin ahlaki/etik teraziye konularak değerlendirip neyin değerlendirilemeyeceği üzerine sorular günümüzde hala ufuk açıcı tartışmalar yaratan önemli ve cevaplanması elzem konu başlıklarını oluşturuyor. Bu alana dair yazılıp çizilen ve bugün kendi literatüründe klasikleşmiş pek çok esere verilmesi gereken dikkatin yanı sıra, yeni çıkan ve taş üstüne taş koyan çalışmalara ilişkin ihtiyacı tamamlayacak bir kitap çıktı geçtiğimiz yılın ilk çeyreğinde: "İnsan Ahlakının Doğal Tarihi".

ABD'li gelişimsel psikolog Michael Tomasello, Max Planck Evrimsel Antropoloji Enstitüsü'nde yaptığı çalışmalar neticesinde şekillendirdiği yazılarıyla konuya dair derinleştirilmiş bir bakış açısı geliştirmeye çabalyor. "İnsan Ahlakının Doğal Tarihi" insanın evrimsel gelişim sürecinin çekirdeğinde, toplumsal yaşamın dinamini oluşturan ahlaki ilkeleri nasıl belirlediğine dair sorulara tatmin edici cevaplar veriyor, daha öncesinde verilmiş bazı cevapları ise genişletiyor.

Sen'in ve Ben'in Ötesinde; Herkes ile Herkes İçin Yardım

"Ahlak olarak bilinen insana özgü işbirliği türüne doğada iki biçimde rastlanır. Bir yanda, bir birey bir başkasına yardım etmek için şefkat, ilgi ve iyilik gibi güdülerle fedakarlıkta bulunabilir; diğer yanda, etkileşim halindeki bireyler hakaniyet, eşitlik ve adalet gibi tarafsız güdülerle herkesin dengeli bir şekilde fayda görmesini sağlamaya çalışabilir."

İnsan evriminin gelişimi sürecine dair yorum yaparken uzun yıllar rekabetin, bencilliğin ve "güçlü olan hayatta kalır" ilkesinin geçerli olduğu düşüncesinin savunusu artık büyük oranda geçerliliğini kaybetmiş durumda. Bugün tür olarak geçmişimize bakınca gördüğümüz, evrimin en büyük katalizörünün karşılıklı yardımlaşma, paylaşma ve dayanışmayla şekillenen ve içsel bir eğilim olarak duygudaşlıkta, şimdimize ve geleceğimize ışık tutan bir değerler sistemi olarak da etikte karşılık bulan adalet ve özgürlük düşüncesinin gelişiminde olduğu yalnızca biz anarşistler tarafından değil pek çok bilim insanı ve araştırmacı için de tartışılmaz bir gerçeklik olarak kabul ediliyor.

Etik değerleri geliştirmek için kullandığımız yöntemler ve bu alana dair tartışmaları şimdilik bir kenara bırakırsak, işin doğa bilimleri, antropoloji ve felsefeyle ilişkili olan "doğal" sürecine dair "bilimsel" yorumlar Tomasello'nun sözünü güçlü kılan en büyük etmen. Bir gelişim psikoloğu olarak yaptığı araştırmalarda vardığı sonuçlar, insan türünün doğuştan getirdiği eğilimlerle yaşamını devam ettirmesindeki en büyük araç olan işbirliğine ve yardımlaşmaya olan doğal eğilimini ispatlıyor. Bunun yanı sıra Michael Tomasello yalnızca işbirliğinin öneminden bahsetmiyor, doğadaki işbirliğinin ahlakın ortaya çıktığı koşulu yarattığı iddiasında da bulunuyor. Büyük maymunlar ve insan yavrusu üzerinde yaptığı çalışmalarda davranışlarımızın doğduğumuz andan itibaren bir başkasına yardım etmek üzere şekillendiğini söylüyor.

Kitabında referans verdiği ve iddialarının uyumlu olduğunu ileri sürdüğü Kropotkin'in çalışmaları, Tomasello'nun en büyük ilham kaynaklarından biri olmuş. Bunu en çok hissettiğimiz yerlerden biri karşılıklı yardımlaşmanın, fiziksel yaralanmalar gibi koşullarda ortaya çıkardığı ısrarlı ilişkide gözlemlenebiliyor. Örneğin fiziksel bir sıkıntı içerisinde olduğunu doğrudan gözlemlediğimiz insana yaklaşımımızdaki yardım etme isteğini, kişi istemese dahi yaptığımız ısrarlı yardım etme davranışını hatırlarsak, bu davranışın çok küçük yaşlardan itibaren insanlarda görülen ve hatta varoluşumuza içkin bir etmen olduğunu anlatıyor. Tıpkı yıllar önce Kropotkin'in "Anarşist Ahlak"ta bahsettiği zor durumdaki kişiye yardım etme isteği gibi, bu kez yalnızca bu isteğin kaynağını bulmaya ilişkin değil nasıl davranışlar ürettiğine ilişkin de düşünmemizi sağlıyor. Karşılıklı Yardımlaşma'nın cevap verdiği soruların bir adım ötesine geçerek türümüzde ortaya çıkma koşullarını ve yarattığı yeni davranış kalıplarını açıklayarak düşüncemizi büyütecek önemli bir çabanın altına imzasını atıyor.

Michael Tomasello "Karşılıklı Yardımlaşma" ve bunun çevresinde gelişen toplumsallık içgüdüleri, duygudaşlık etliği, karşılıklı anlamama gibi pek çok kavramın yanına ortak maksatlılık, olumlu sosyalite, ahlaki özyönetim gibi yeni kavramlar ekleyerek Kropotkin'in Karşılıklı Yardımlaşma düşüncesini açıklamak için bize yeni ve kullanışlı araçlar hediye ediyor. 107 yıl önce başlayan tartışma bugün hiç olmadığı kadar güçlü bir sesle, insanlığın adalet ve özgürlük arayışında doğal bir özlemin ifadesi olmaya devam ediyor. Ekonomik ve sosyal adaletin devletsiz, iktidarsız bir temelde yeniden kurulması amacıyla yürüttüğümüz tartışmaya tekrar dönmemiz için iyi bir bahane.

Filmlerimi, Yazılarımı ve Arşivimi Geri Almak İçin Eylemdeyim



6 ay önce polisin "sosyal medya paylaşımları ile terörü ve terör örgütünü övmek" suçlamasıyla evini basarak 20 yıllık arşivine el koymas

ve o tarihten bu yana geri vermemesi üzerine İzmir Bayraklı Adliyesi önünde eylem yapan ve arşivini geri almaya kadar eylemini her salı

sürdüreceğini açıklayan Seyri Sokak Video ve Belgesel Kolektifi'nden Oktay İnce ile bir röportaj gerçekleştirdik.

Meydan Gazetesi: Merhaba, 16 Ekim 2018 tarihinde evinin basılmasıyla başlayan süreci kısaca özetler misin?

Oktay İnce: Kapıyı çaldılar, sabah 10 gibiydi. Ankara'da ya da İstanbul'da olsaydı bu gözaltılarla insanlara korku verilmek istendiği için gece yarısı 04:00'te gelirlerdi. Ama burası Kemalpaşa. Biri kadın 4 polis "elimizde mahkeme kararı var, arama yapmak için geldik" dediler. Kararı görmek istedim. Marmaris Sulh Hakimliği'nden çıkarılmış olan kararda "evdeki her türlü dijital malzemenin alınması" yazıyordu. Arama yaptılar, tutanak tutup malzemelere el koydular. Gözaltı işlemi yapılmadı.

Polis görsel arşivini geri vermemeye nedenini nasıl açıkladı?

Yasal olarak kopyasını alıp aslını bırakmak zorundasınız dediysem de sanırım bu darbecilerle ilgili olarak getirilen bir düzenlemeyle tüm dijital malzemenin asıllarının alındığını söylediler. Kopyalama, il merkezinde yapılacakmış. Kopyalayacağız ve vereceğiz diyorlar ama kopyalamanın süresi belirsiz.

Görüntülerini geri almak için nasıl bir süreç işlettin?

Arama sırasında aslında kavga çıkarmak gerekiyor. Yani vermemek için direnmek gerekiyor. Avukatları çağırmak gerekiyor. Ne kadarını ellerinden alabilirsek, kurtarabilirsek o kadar iyi. Öncesinde saklamadıysan arama sürecinde tantana çıkarman gerekiyor. Bunu alamazsınız diyerek. Ama beni aradıklarında çocukla yalnız olduğum için böyle davranma şansım olmadı.

Sonrasında bu arama kararını çıkaran savcıya gittim. Belgeselci

olduğumu söyledim. 20 yıldır çektiğim görüntüler, yaptığım filmler ve yazdığım yazılar bunun içinde dedim. Savcı da İzmir Siber Suçlar Dairesi'ne kopyalamanın bir an önce yapılarak orjinalerin geri iade edilmesini içeren bir yazı yazdı. Daha sonra ise bu "suç"un internet üzerinden işlenmesini ve belli bir adresinin olmasını gerekçe göstererek yetkisizlik kararı verdi. Dosya bu kez de Ankara'ya gitti.

İzmir Siber Suçlar'a gidip harddiskleri kopyalayıp geri vermelerini istedim ama onlar da darbecilerle uğraştıklarını söyleyip işlerinin yoğunluğunu gerekçe gösterdiler. Böylece hukuki süreç bitmiş oldu benim için. Süreç tüketilince ben de sokakta açıklama yapmaya karar verdim. Kamusal bir baskıyla bu işin çabuklaştırılarak yapılmasını sağlamak için.

Aradan aylar geçip arşivin sana teslim edilmeyince adliye önünde eylem yaptın. Bu eyleme nasıl karar verdin?

Ben hukuki sürecin tükenmesini bekledim. Araya seçim girdi, seçim sürecinin bitmesinin ardından ilk eylemi İzmir Adliyesi önünde yaptım. Sonrakilerde yeri değişebilir. Eylem yeri olarak konu ile ilgili temsili binalar, onların adalet dağıttıklarını iddia ettikleri saraylar olabilir. Bu adaletsizliğin, bu el koymanın teşhirine yönelik, onun görünürlüğüne sağlamak için eylemin biçimleri de değişebilir.

Sokakta yapacağım eylemleri polis kameraları da kaydettiği için aslında onlara doğrudan bir mesaj da vermiş olacağım. Ayrıca basında da yer bulabilirse oluşacak kamusal baskının sonucunda görüntülerimi geri alabileceğimi düşündüğümden bu eylem sürecine başladım.

İlk eyleminde ne tür tepkiler aldın, polislerden herhangi bir açıklama ya da engelleme geldi mi?

Eylem yerine geldiğimde siviller oradaydı, foto-film merkezi oradaydı. "Nerede olacak, nasıl olacak?" gibi sorular sordular ve eğer oturma eylemi yaparsam bunun 2911'e aykırı bir "suç" olduğu uyarısında bulundular. Ben bu konuda hukukçuların görüşüne itibar ederim dedim ve adliye binasının ve tabelasının görünebileceği bir noktada ısrarcı oldum, eylemime başladım.

Genel olarak seyrettiler, görüntü aldılar, açıklamamı yaptım ve açtığım pankartı 1 saat boyunca tuttum. Birinci raund bu şekilde tamamlandı.

Sana yöneltilen suçlama ile alınan görüntülerin arasında ne gibi bir ilgi kurulmuş?

Seyri Sokak hesabından, Dersim'de vurulan 2 TİKKO militanı hakkında birisi retweet, birisi tweet 2 paylaşım yapılmış. Bu insanlar halk savaşçısı olarak nitelenmiş, terörist denmediği için terör propagandası sayıyorlar bu tweetleri.

Bu tweetlerin kim tarafından atıldığını bulmak için mobil telefonumu ya da IP adresimi araştırabilirler. Ama harddisklerden ya da görüntülerin içerisinden buna ilişkin bir şey çıkarmaları mümkün değil. Ama yapmak istedikleri Seyri Sokak'ı bir tür illegal yapıymış gibi göstermek.

Bunun dışında da arşivimdeki birçok eylem ve direniş görüntülerinden, o eylemlere katılanlara yönelik suçlama getirebilirler. Ama bundan daha çoğu polisin kendi arşivinde zaten var.

Özgür haber alma hakkının engellenmesi bağlamında değerlendirdiğinde polisin tutumunu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Basın kartın yoksa burada niye görüntü çekiyorsun diye zorluyorlar. Herkesin haber yapmasını ya da hukuki kanıt oluşturmasını bu şekilde engelliyorlar. Zaten son çıkan düzenlemeyle bu kart Cumhurbaşkanlığı onayına girmiş durumda. Yani bu, Saray'ı eleştirenlerin basın kartını onaylamamak anlamına geliyor.

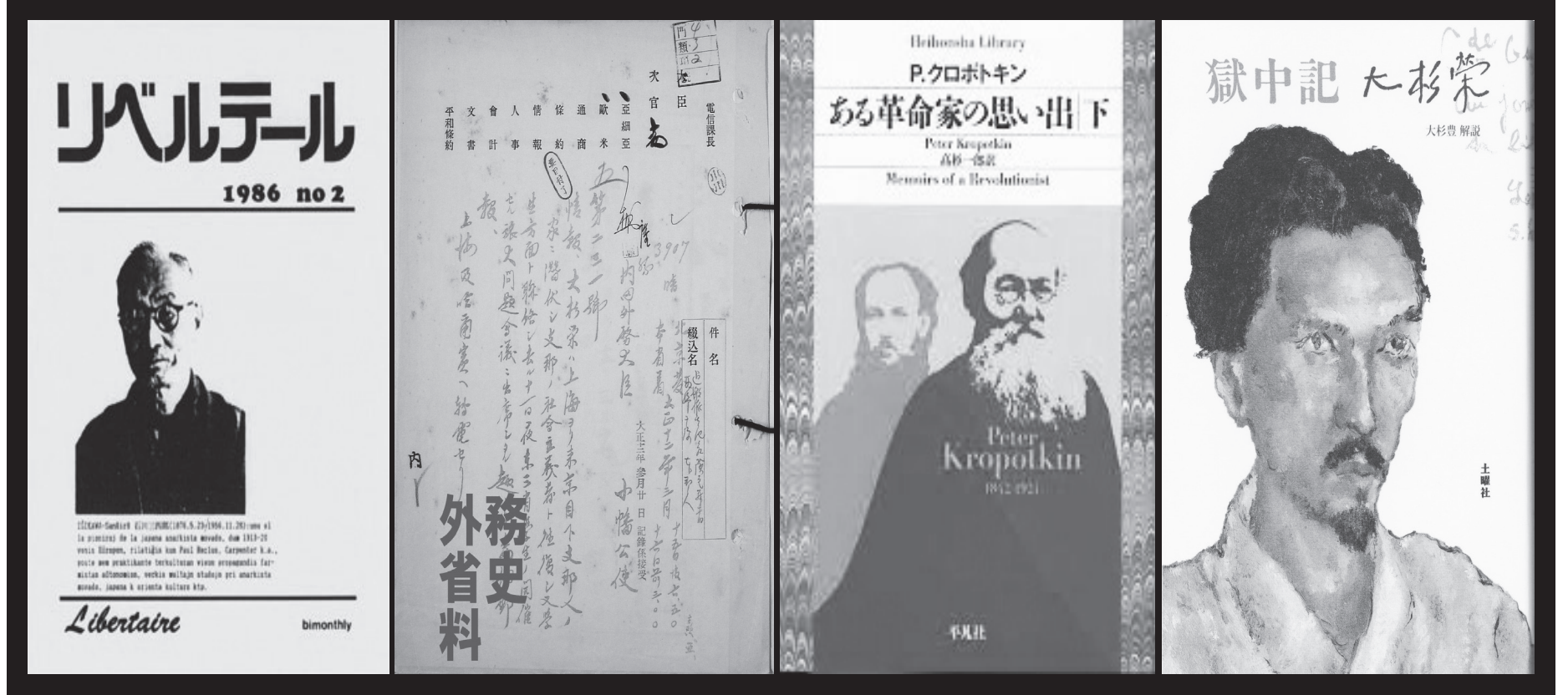
Sen sarı kart taşıyan da görüntü kaydetmeni fiili olarak engelliyorlar. Kimisinin çektiği görüntülerini sildiyorlar, kimisini 1 saat gözaltında tutup bırakıyorlar. Zaten bu bir saatlik sürede eylem bitmiş oluyor.

Görüntü kaydeden diğer bağımsız videocuların benzer bir tehditle karşılaşmaması için ne-ler yapılmalı?

Polisler arşivimi aldıktan sonra bazı arkadaşlarımdan "Niye iyi saklamadın, niye kopyalamadın?" diyenler oldu. Belgeselciler arşivlerini farklı evlerde saklayabilirler, internet ortamında da saklayabilirler ama ben bunların açıktan savunulması gerektiğini düşünüyorum. Ben nerede, nasıl saklayacağım kaygısına düşmeden filmlerimi üretmek istiyorum.

Basit nedenlerle el koyamazsınız, depolarınıza atamazsınız, yıllarca oralarda tutup çürütemezsiniz! Ben bunu açıktan savunmak gerektiğini, bunun bir hak olduğunu düşünüyorum. Bunu anlatalım ki görüntülerimizi hem çekerken hem film hazırlarken hem de gösterirken içimiz rahat olsun. Bunu oluşturacağımız kamuoyuyla anlatalım ki bu mücadele devlete pahalıya mal olsun.

Anarşist Yayınlar (20)



Japonya'da Anarşist Yayınlar (2)

Anarşizmin tarihini, bir düşünce ve hareket olarak ortaya çıktığı farklı coğrafyalarda yayıncılık faaliyetleri odaklı incelediğimiz yazı dizimizin bu bölümünde, geçtiğimiz sayıda başladığımız Japonya'da Anarşist Yayınlar'a ikinci bölümle devam ediyoruz.

İlk bölümde Kotoku Shusui'nin etkisi ve mücadelenin temellerinin atıldığı yıllara yoğunlaşan yazımızı; süreli yayınların çıktığı, anarşist klasiklerin yayınlandığı ve özellikle savaş karşıtı hareket içerisindeki etkisiyle beraber toplumsal muhalefetin önemli bir parçası haline geldiği yıllardaki yayıncılık faaliyetleriyle devam ediyor.

"Pek çok yoldaş sendikalizm ya da anarşizm yerine parlamentarizmin yöntemlerine eğilim gösteriyor. Ancak bu, onların bu fikrin doğruluğuna tamamen inanmış olmalarıyla alakalı değil anarşist komünizm hakkındaki cahillikleriyle alakalıdır. Bu nedenle bizim en önemli işimiz şimdi, anarşist ve özgür düşünce literatürüne ilişkin çeviriler ve yayınların yapılmasıdır."

Kōtoku Shūsui

Kōtoku Shūsui, Japonya anarşizmi ve anarşist yayıncılığı açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda anarşist tartışmalara ilişkin literatür ihtiyacı, başta Kōtoku olmak üzere pek çok yoldaş tarafından çevirilerle ve yayınlarla tamamlanmaya çalışıldı. Kōtoku 1909'da Ekmeğin Fethi'ni Japonca'ya çevirdi. Ōsugi Sakae ise Karşılıklı Yardımlaşma'yı ve Bir Devrimcinin Anıları'nı çevirdi. Bunun dışında ise Itō Noe ve eski bir Hristiyan din adamıyken anarşizmle tanışan Hatta Shūzō; Kropotkin ve Bakunin'in eserlerini çevirdi. Hatta Shūzō bütün bunların yanında Kropotkin'in fikirlerini özgün bir tarzda geliştirdi.

1910 yılında Akaba Hajime "Nōmin no Fukuin" (Çiftçi Gerçeği) isimli bir kitapçık hazırladı. Kropotkin'in kır ve şehirdeki üretim, tüketim ve dağıtım

ilişkilerine ilişkin çözümlemelerinden ilham alınarak yayınlanan kitapçıkta "köy komünleri" arasındaki örgütlenmeler üzerinde duruldu. Toprak sahiplerine açık bir tehdit olan bu kitapçık -pek çok anarşist yayın gibi- illegal yollardan dağıtılabildi. İmparatora olan eleştiriler gerekçe gösterilerek tutsak edilen Akaba 1912'de Chiba Hapishanesi'nde yaşamını yitirdi.

Japonya'da anarşizm tarihinin önemli isimlerinden Itō Noe ise 1911'de katıldığı Seitō (Mavi Ço-raplılar) topluluğuyla "Seitō" adlı bir kadın dergisi çıkardı. Sonrasında Noe de Peter Kropotkin ve Emma Goldman'ın çalışmalarının Japonca'ya çevrilmesine katkıda bulundu.

Prese ve İmparator'a karşı suikast girişimlerinden dolayı provake olan devlet, anarşizme dair büyük bir saldırı başlattı. Japon edebiyatının trajik kayıplarından şair Makoto Tomioka, yoldaşlarıyla katıldığı bir eylem gerekçe gösterilerek idam edildi. İkinci Dünya Savaşı Japonya'da anarşist mücadeleye yönelik baskıların dozunun iyice artmasına yol açacaktı.

Diğer yandan sendikalar ve açık örgütlenmelerle de anarşizm toplumsallaştırılmaya devam ediyordu.

1925'te devrimci hareketler içerisindeki parlamentarist eğilimlere karşı "Kara Gençlik Ligi" kuruldu. İşçi mücadelesinde ise "Tüm Japonya İşçi Sendikaları'nın Özgürlükçü Federasyonu" kuruldu. Sosyalist partilerin ve sendikaların kapitalizme hizmet ettiklerini savunan radikal bir hatta siyaset yürüttüler. İki örgütlenme de İtalyan anarşistler Sacco ve Vanzetti'nin asılmasına karşı mücadeleyi örgütlediler. 1930 yılında anarşist bir işçinin çalıştığı boya fabrikasının üstüne çıkarak başlattığı direniş, işçi mücadelesinin yükseldiği işgal ve direnişlerle devam etti.

Savaş öncesinden beri hareket içerisinde aktif olan Sanshiro Ishikawa, Gojunen-go-no-Nihon (50 Yıl Sonra Japonya) adlı bir çalışma yayınladı. Savaş sonrası Japon toplumunun anarşizmin ilkeleri doğrultusunda nasıl örgütlenebileceğine ilişkin önerilerini bu kitapta bir araya getirdi. Sanshiro, Kotoku'nun tutsak edildiği süreçte hapse atılan anarşistlerden biriydi. Tutsaklığından sonra -hayatını siyasi göçmen olarak geçirdiği sırada- Reclus ailesi ve Fransız anarşist sendikalistlerle yakın ilişkiler kurdu. Onların deneyimlerini Japon anarşistlerine aktarmaya çalıştı. 1946 yılında ise Japonya Anarşist Federasyonu kuruldu. Kotoku'nun yıllar önce yayınladığı gazeteden ilhamla "Heimin"

adını verdikleri yayın kuruldu. 1956 yılında Japonya Anarşist Federasyonu içerisinde çıkan sonrasında "Özgür Dernek" adını alacak olan "Japon Anarşist Kulübü" adlı grup Kuro Hata (Kara Bayrak) ismini verdikleri bir gazete yayınladı.

Japon anarşizmi, tıpkı Çin örneğinde olduğu gibi, Kore'de de anarşist hareketin ortaya çıktığı yıllarda önemli bir etkiye sahipti.

Kuro Hata'nın savunduğu devrimci fikirler, 68 öğrenci hareketlerinin yükselmesiyle beraber postmodern akımlar tarafından eleştirilmeye başlandı. Osawa Masamichi'nin Jiyu-Rengo (Liberter Federasyon) adlı dergisi bu dönemde yayınlanmaya başladı. Japonya Anarşist Federasyonu, Kuro Hata'dan sonra 1980'e kadar Museifushugi Undo (Anarşist Hareket) isimli bir yayın çıkardı ve toplumsal devrim fikrini bu yayınla savunmaya devam etti. 1970'lerde Tokya'da başlayan sendikal hareketlilik 1983'te Rodosha Rentai Undo (İşçi Dayanışma Hareketi) olarak kurulan anarko-sendikalist bir örgütlenmeye dönüştü. Anarşist sendikalistlerin uluslararası örgütü olan IWA'ya bağlı örgütlenen Rodosha Rentai Undo, 1989 yılından beri Zettai Jiyu Kyo-sanshugi (Liberter Komünizm) adlı bir yayını organı çıkarmaktadır.

YALINAYAK

Tutsaklarla Dayanışma İnisyatifi'nden Devrimci Tutsaklar için Eylemler



Tutsaklarla Dayanışma İnisyatifi (TDİ) hapisanelerdeki tecridin son bulması için açlık eylemlerini sürdüren devrimci tutsaklarla dayanışma eylemleri gerçekleştirdi. İstanbul Anadolu Yakası'nda sırasıyla Kartal Meydan ve Halkalı-Gebze Tren Hattı'nın Kartal İstasyon Durağı yakınına, E-5 üzerindeki Göztepe Köprüsü'ne, Kadıköy Söğütlüçeşme ve Uzunçayır Metrobüs Durağı'na pankartlar asan TDİ, devrimci tutsakların açlık eylemlerine dikkat çekti. Pankartlarda "Tecridi Yeneceğiz", "Tecridi Kaldırın, Ölümle Durdurun" sloganlarının yanı sıra halen İmralı Hapishanesi'ndeki Abdulah Öcalan üzerinde sürmekte olan tecride karşı başlattığı açlık eyleminde 150'li günleri geride bırakan ve sağlık koşulları ağırlaşan Leyla Güven'e dikkat çekmek için "Leyla Güven Yalnız Değildir" sloganı yer aldı. 8 Kasım 2018 tarihinden beri süresiz ve dönüşümsüz açlık eylemini sürdüren Leyla Güven bedeninde ağır ve kalıcı hasarlara yol açabilecek kritik süreçte bulunuyor.

Tecridin kaldırılması için halen yüzlerce hapisanede sayıları binlerle ifade edilen devrimci tutsak, süresiz-süresiz ve dönüşümlü-dönüşümsüz açlık eylemine devam ediyor. Tutsaklarla Dayanışma İnisyatifi pankart asma eylemleri sonrası yaptığı açıklamada, 22 Mart'tan bu yana tecride karşı hapisanelerde yaşamına son veren devrimci tutsakları gündeme getirerek ileriki süreçte benzer olayların tekrarlanmaması için, tecridin kaldırılması talebini yineledi. Hapishanelerde süren açlık eylemlerinin taleplerinin tecritle sınırlı olmadığını vurgulayan TDİ, devrimci tutsaklar üzerindeki kamera ve kimlik dayatması, iletişim yasakları, mektup ve kitap yasaklarından gazete, dergi gibi yayın yasaklarına, sağlık hakkının gaspından savunma hakkının gaspına; tekmil dayatmaları ve son süreçte birçok hapisanede uygulamaya konulmaya çalışılan havalandırmaların tel örgülerle kapatılması gibi baskılara dikkat çekti.

Kullan-at

Kapitalist işleyiş içerisinde zaman zaman kullanılabilir ama paylaşma ve dayanışmayla örülü özgür dünyada hiçbir şeye yaramayacak bilgiler...

Sigortası Yapılmayan İşçi

Kullan At

kullanat@meydangazetesi.org

Emek sömürsünün en sık görüldüğü alanlarından birisi, yapılmayan sigortalardır. O kadar ki hayatını idame ettirebilmek için bir işte çalışmak zorunda kalan insanların çalıştıkları halde sigortalarının yapılmaması, hemen hemen hepsinin başına gelmiştir. Bu yazıya bu nedenle sigortası yaptırılmayan işçinin dikkat etmesi gereken noktaları ve atması gereken adımları konu alıyoruz.

Öncelikle belirtmek gerekir ki her ne ad altında çalıştırırsa çalıştırsın patron, bir gün dahi çalışmış olsa işçinin sigortasını yapmak zorundadır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre işçinin işyerinde işe başladığı andan itibaren Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilmiş ve sigortasının başlatılmış olması gerekir. Deneme süreli olarak çalıştırılan bir işçinin deneme süresine dayanılarak sigortasının yapılmaması gibi bir durum söz konusu değildir.

İşçiye sigorta yapılması zorunluluğu, işçiye zorla imzalatılan bir sözleşmeyle geri alınamaz. Bu nedenle işçinin adli ve idari alanda başvurabileceği çeşitli mekanizmalar mevcuttur. İşçi, herhangi bir idari başvuru yapmadan dahi adli mercilere başvurusunu gerçekleştirebilir.

Sigortası yapılmayan işçi bu nedenle iş mahkemesinde "hizmet tespit davası" adı verilen davayı açabilir. Hizmet tespit davasının amacı, işçinin sigortasız çalıştığı süreyi sigortalı çalışmış gibi telif etmektir. Bu davada tespiti istenen hususlar, işçinin prime esas kazançlarının ve prim ödeme gün sayılarının tespitini içerir. Hizmet tespit davası sadece hiç sigorta yapılmaması durumunda değil eksik sigorta yatırılması durumunda da açılabilir. Bu davada davalı olarak patron ile birlikte işçilere sigorta yapıp yapılmadığını denetlemekle görevli Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) da yer almaktadır.

İşçi, bir işte çalıştığını her türlü delille ispatlayabilir. Patronun tutmak zorunda olduğu belgeler, ücret bordroları, taraflar arasındaki yazışmalar gibi işçinin o işte çalıştığını gösterir her türlü belge bu nedenle delil olarak kullanılabilir. Örneğin işyerine giriş çıkışta işçiler tarafından çalışma saatlerinin tespiti için atılan imzalar veya kartla giriş varsa bu kayıtlar delil olarak gösterilebilir. Ayrıca işçiler çalışma durumunu sadece belgelerle değil tanıklar aracılığıyla da ispatlayabilir. Tanıkların delil niteliğinin kuvvetli olması için dinlenecek tanığın o işyerinde kayıtlı olarak çalışmış olması veya komşu işyeri çalışanı olması önem arz etmektedir.

İşçi, sigortasız çalışarak geçirdiği sürenin son yılından itibaren başlamak üzere 5 yıl içerisinde hizmet tespiti davasını açmak zorundadır. SGK'nin herhangi bir denetiminde sigortasız işçi çalıştırıldığı tespit edilmediyse ya da patron tarafından SGK'ye herhangi bir işe giriş veya buna benzer bir bildiriye verilmediyse, işçi bu 5 yıl içinde dava açmadığı takdirde bu hakkı elinden alınacaktır. Belirtmek gerekir ki eğer işçi bu davayı açmadan öldüyse miras hakkına sahip olan kişiler de bu davayı açabilecektir.

İdari açıdan başvurular ise SGK'ye yapılabilir. Şikâyet, işçinin çalıştığı işyerinin bağlı olduğu Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğü'ne ve yazılı olarak yapılmalıdır. Söz konusu şikâyette işyeriyle ilgili bilgilerin yanında ilgili işyerinde hangi tarihler arası çalışıldığı gibi bilgilerin yazılması gerekir.

Şikâyet üzerine işyerine gelerek denetim yapılmakta ve halihazırda orada çalışanlar tutanağa alınmaktadır. Bir işçi çalıştıran işyerlerinde gerekli bildirimlerin yapılmaması durumunda söz konusu işyerine idari para cezaları uygulanmaktadır. Patronlar böyle bir durumla karşılaşabileceklerini anladıklarında işçilerin sigortasını da yapmak zorunda kalmaktadır.



Papillon Kimin Hikayesi?

Furkan Çelik

fcelik@meydangazetesi.org

Papillon kimileri için sürükleyici bir otobiyografik roman, kimileri için dramatik bir film, kimileri içinse hayret verici bir hayatta kalma mücadelesi gibi görünebilir. Fakat hepsinden öte bir hikayesi vardır Papillon'un.

Fransa Devleti'nin "Kurtuluş Adaları" adındaki üç takım adadan oluşan "ceza" kolonisi, isminin aksine kurtuluşun mümkün olmadığı adalardır. Bir kaç tutsak dışında kimse kurtulmayı başaramadığı, binlerce insanın tecrit edildiği, ağır koşullarda çalıştırıldığı, işkenceye maruz kaldığı ve sonrasında ölüme bırakıldığı Fransız Ceza Kolonisi Hapishaneleri'nde direnen tutsakların hikayesidir Papillon.

Papillon kitabının yazarı Henri Charrière de Fransız Ceza Kolonisi Hapishanesi'nde 1931-1945 yılları arası kalmış bir tutsaktır. Charrière tutsak kaldığı yıllardaki anılarını 1969'da Fransa'da yayınlanan kitabıyla okuyucularla buluşturmuştur. Yazılan hikayelerin sertliği okuyucuyu hayretler içinde bırakmış ve romanın kurgu olmayıp bir kişinin başından geçen olaylardan oluşması okuyucuyu fazlasıyla etkilemiştir. Papillon kitabı kısa sürede 5 milyon satış rakamına ulaşarak uzun süre bestseller olarak kalmıştır. 1973 yılında ise popülerliğinden etkilenilerek yine Papillon ismiyle Hollywood tarafından filmi çekilmiştir. Filmin çekilmesiyle kitap daha da popülerleşmiştir.

Papillon'da anlatıldığı gibi; Fransa'da "suç" işleyenler -binlerce kilometre uzakta- Güney Amerika'da bulunan Fransız Gulyanası'na bağlı Kurtuluş Adaları'na gönderiliyorlardı. Üç tane olan Kurtuluş Adaları'nın uygulamaları birbirinden farklı olsa da amaç aynıydı. Tutsak ya Însula Saint-Joseph Adası'na ya Phare de L'île Royale Adası'na ya da Şeytan Adası'na gönderilirdi.

Bir tutsak için en kötüsü Şeytan Adası'na gönderilmektir. Bu adaya gardiyan bile konulmamıştı; kaçmaya çalışıp yakalanan tutsakların konulduğu en küçük, sessiz ve Megadeth'in Devil's Island şarkısında dediği gibi "Devil's Island! Devil's Island! Oh there's no escape!" kaçışın

olmadığı bir adaydı. Ya sessizlikten delirecek ya hastalıktan ölecek ya da kendinizi köpek balıklarının bulunduğu okyanusa atacaktınız...

Henri Charrière Papillon'da hapishaneden defalarca kaçmaya çalıştığını ve her yakalandığında 4 metre karelik bir hücrede tecrit edilerek cezalandırıldığını anlatıyor. Son kaçış denemesini ise gönderildiği Şeytan Adası'ndan gerçekleştiriyor. Kaçışını Şeytan Adası'nda hiçbir şey olmadığı için tutsakların yemesi için bırakılan hindistan cevizlerini toplayıp birleştirerek yaptığı sal ile okyanustaki ters akıntıya rağmen Venezuela kıyılarına ulaşarak gerçekleştiriyor.

Henri Charrière Venezuela'da yaşamını sürdürürken parasız kaldığı bir dönemde yaşadıklarını kitaplaştırmak için bir yayinevine gidiyor. Papillon kitabı yayınevi tarafından hapishane anılarını anlatan bir otobiyografi niteliğinde basılıyor. Fakat kitapta geçen olaylarda bazı mekan-sal, zamansal farklılıklar olduğu iddia ediliyor. Bu iddialardan bir tanesi Henri Charrière'in hapishane kayıtlarına göre hiç Şeytan Adası'na nakle dilmemiş, tutsaklığı boyunca Însula Saint-Joseph ve Phare de L'île Royale Adası'nda kalmış olduğu.

Bu farklılıkların sebebini düşününce akla birkaç şey geliyor. Birincisi, otobiyografik bir romanın daha çok satacağını düşünen yayınevi, bütün hapishane hikayelerini Henri Charrière'in anıları gibi basmış olabilir. İkincisi, Henri Charrière parasız kaldığı günlerde, etkili ve çok satan bir roman yazmak için bütün yaşananları kendi başından geçmiş gibi aktarmış olabilir. Bu durum komedyen birinin "buraya gelirken bir olay yaşadım" diyerek kendisinin yaşamadığı bir olayı izleyiciyi etkilemek için kendisi yaşamış gibi anlatmasına benzer.

Üçüncüsü ise Henri Charrière'in aslında hiç Şeytan Adası'na gönderilmediğini söyleyen Fransız Devleti (hapishanelerde -kendi kontrolü altında- insanlık dışı uygulamalar yapılması tüm dünyada büyük bir kamuoyu yarattığı için, "her şey uydurma" diyebilmek için) verileri çarpıtmış olabilir.

Hapishanede zaman bazen za-

mansızlaşır. Birinin hikayesi herkesin hikayesi olur. Birinin ölümü herkesin gerçekliğidir. Birinin zaferi de öyle. Güzel olan şeylerin parçası olmayı herkes ister. Sonu zaferle biten bir hikayenin kahramanı olmak belki de bir tutsak için yarına uyanış sebebidir. Başta söylediğim gibi; hapishanede birinin hikayesi herkesin hikayesi olur.

Benim peşine düştüğüm nokta bu hikayeleri kimin yazdığından çok kimin yaşadığı. Henri Charrière tutsak edilmeden 44 sene önce Şeytan Adası'ndan 9 kişi kaçmayı başarmıştı: Clément Duval ve arkadaşları.

Clément Duval Fransız bir anarşistti. Zenginlerden çalıp ezilenlere vermeyi kendine bir eylem biçimi olarak edinmişti. Kiliselere girip altınları, fabrika patronlarının fabrikalarından paralarını, aristokratların evlerinden değerli eşyaları çalıyor; grevdeki işçilere dağıtıyor, toplumsal hareketlerin örgütlenmesi için kullanıyordu. Gerçekleştirdiği bir soygun sırasında yakalanıp mahkemeye çıkarıldığında ifadesini şu cümle ile noktalamıştı: "Polis beni kanun adına tutukladı, ben onu özgürlük adına tokatladım, Yaşasın Anarşi!"

Clément Duval mahkeme tarafından ölüm cezasına çaptırıldı. Fakat Fransa Devleti ölüm cezasına çaptırılan tutsakları Kurtuluş Adaları'na göndererek çalıştırmayı tercih ediyordu. Clément Duval de ömür boyu hapis cezası ile 1886'da Kurtuluş Adaları'na gönderildi. Adada yalnız değildi, yanında Fransa Devleti tarafından adaya gönderilen birçok anarşist tutsak bulunuyordu. Ayrıca adaya gelen her yeni gemide muhakkak anarşist eylemciler bulunuyordu. Bu gemilerin biriyle getirilen Auguste Courtois isimli bir anarşist adaya adım atmıştı. 5 yıl ceza kolonisinde tutulduktan sonra Fransa'ya geri götürülüp serbest bırakılan az sayıdaki tutsaktan biriydi. Auguste Courtois serbest bırakıldıktan sonra adada yaşadıklarını "Hapishane Anıları" adlı kitabında yazarak tarihe geçmişti.

Kurtuluş Adaları'nda gözetleme sistemlerine, gardiyanlara, zorunlu çalışma saatlerine rağmen anarşistler bir araya gelerek bir dizi isyan ve kaçma planları örgütlemiş-

lerdi. Clément Duval de arkadaşları ile birlikte kendisinden önce birçok mahkumun yaptığı gibi 18 kez adadan kaçmaya çalıştı. Her seferinde yakalanarak tecrit cezaları almışlar fakat her seferinde yeniden denemişlerdi. Bu isyanlar ve kaçma planları gardiyanlar tarafından bastırılmış, sonrasında birçok anarşist vurularak veya giyotinle katledilmişti. Yaralı olarak sağ kalanların büyük bir bölümüyse hastalıklar sonrasında ölmüştü.

Clément Duval'se Şeytan Adası'na gönderilmişti. Adadan kaçmak için defalarca hazırlık yapsa da okyanus kaçışa engel oluyordu. Okyanusun ters akıntısı yüzünden, suya atılan her şey -bütün uğraşlara rağmen- adanın sahiline geri dönüyordu. Bu akıntıyı aştıktan sonra ise bir diğer engel köpek balıklarıydı.

Clément Duval ve sekiz arkadaşı Nisan 1901'de bir kez daha kaçma girişiminde bulundu. Bu sefer başarmışlardı. Bütün engelleri aşarak Amerika kıyılarına ulaşmış, Amerika'daki anarşistlerle iletişime geçerek New York'ta yaşamaya başlamışlardı. Clément Duval hapishane anılarını anlattığı "Outrage: An Anarchist memoir Of The Penal Colony" adlı derlemeyi yazmış, 1920 yılında da İtalyan anarşist Luigi Galleani bu derlemeyi İtalyanca'ya çevirerek kitap haline getirmişti.

Hapishanede birinin hikayesi herkesin hikayesi olur. Belki de Pappillon, Clément Duval'di. Henri Charrière Şeytan Adası'nda kaldı mı, oradan kaçmayı başardı mı yoksa Clément Duval'in hikayesi Henri Charrière'in hikayesi mi oldu bilinmez. Ancak 120 sene önce azgın sularla mücadelenin ardından karaya ilk ayak basanların sevinç çığlıkları bugüne kadar ulaştığına göre, dokuz anarşistin hikayesi herkesin hikayesi olmuş demektir.

Papillon - Steve McQueen, Dustin Hoffman'ın oynadığı, yönetmenliğini Franklin J. Schaffner'in üstlendiği 1973 yapımı film.

Papillon - Charlie Hunnam, Rami Malek'in oynadığı, yönetmenliğini Michael Noer'in üstlendiği 2017 yapımı film.

Devir Düşünce'den Tasarruf Devri!

Özlem Arkun

ozlema@meydangazetesi.org

Biz nerede yanlış yaptık?

90'lı yıllarda televizyonda, bir masa etrafında "tartışan" karşıt görüşlü insanları saatlerce dinlediğimiz programlar izlediğimizi hatırlıyorum. Bu programları gecenin körüne kadar izleyip ertesi gün ise kendi gündelik tartışmalarında devam ettiren insanlara da defalarca rastladım. Bu programlar dışında da bilgi yarışmaları, hafıza oyunları gibi akıl oyunlarını içeren eğlence programlarını ya da hicveden bir üslupla güncel siyaset eleştirisi yapan güldürü programları izledik. Geçmişe nostalji yaparak geçen günleri "uzak güzel günler olarak hatırlamak niyetinde değilim"; keza o günlerde de Diyarbakır'da, Siirt'te yaşananları izlemezdik televizyonlarda. Sadece satır arasında "...terörist etkisiz hale getirildi" gibi cümlelere yer vardı. Hatta izlediğimiz tartışmalar çoğu zaman, esas meseleyi görünmez kılmak için yapılan birer manipülasyon ya da her şey "özgürce" tartışılıyor izlenimini yaratan birer illüzyonu aslında. Ne var ki bugüne geldiğimizde televizyon dünyasının da değişen siyasi ve güncel hayata göre farklı bir şekil aldığını söylemek zor değil. O günlerde izlediğimiz tiyatro, bugün daha da sık bir hale gelmiş durumda.

Televizyon kanallarının hepsinde birbirini tekrar eden konuşmaları başka başka suretlerden dinliyoruz. Bütün kanallarda ya bir "aynen hocam aynen" monoloğu hakim, ya da birbirine düşmanmış gibi rekabet eden yarışma programları... Televizyonda durum böyleyken, sosyal medyada da çok farklı değil. Birbirine tahammülü olmayan gruplar paylaşımların altındaki yorumlarda bir kör dövüşündeymiş gibi birbirine fütursuzca saldırıyor. Kürt, alevi, laik, müslüman... diye diye ayrımcılık gittikçe daha da artıyor ve keskinleşen sosyal ayrımlarla farklı olana tahammül de giderek azalıyor.

Bütün bu sosyal gerçekliğin ortaya çıkmasında var olan siyasal gerçekliğin ya da medyanın gücünün etkisi tartışılmaz elbette. Ama şimdilik biz var olan bu gerçekliği bir kenara koyarak şu soruyu soralım: Bu toplumdaki her bir öznenin, bizzat bu gerçekliğin yaratılmasındaki rolü nereye denk düşmektedir?

Sosyal sınıflara ya da bu kategorizasyona ne kadar uyum sağlıyoruz? Bu noktada acaba belli sınıflara dair kalıpyargılarımız, kendi kendini gerçekleştiren kehanet gibi, düşüncemizde haklı çıkmamıza neden oluyor olabilir mi? Ya da bazı konularda çok şey bilmediğimiz halde, bilmediğimizi bilmiyor olabilir miyiz? Belki televizyonda ya da sosyal medyada üretilen gerçekliği, kendi gerçekliğimizi yerine koyuyor olabilir miyiz? Her gün içine girdiğimiz koşurmacada, her şey kafa yoramayacağımız düşüncesiyle kendimizi akışa bırakıyor olabilir miyiz? Peki durum böyleyse bu noktada bize düşen sorumluluk nedir?

*Gazeteciler hastane başhekimini **Fahri Celal Göktulga**'ya, bu heykelin bir akıl hastanesinin bahçesinde bulunmasının neyi ifade ettiğini sorarlar. Göktulga yarı şaka yarı ciddi gülümseyerek "**Hastane dışındaki-lerin durumu içeridekilerden daha kötü, bu heykel onların durumu ne olacak diye düşünüyor**" şeklinde soruyu cevaplar.*

"Hiçbir şey demeseydim de...?"

Kahin: "Vazoyu dert etme..."

Neo: (etrafına bakınarak) Hangi vazo? (bu sırada bakınırken çarptığı vazo düşerek kırılır.) Çok üzgünüm.

Kahin: "Sana dert etmemeni söylemişim, çocuklarımdan birine yaptırırım."

Neo: Bunu nereden bildin?

Kahin: Asıl soru şu, hiçbir şey demeseydim de vazoyu kıracak mıydın?

(Matrix I)

Pygmalion'dan Oidipus'a, Matrix'e kadar edebiyatta, sinemada, psikolojide, sosyolojide kendini gerçekleştiren kehanet kavramına ya da bu kavramın farklı tanımlamalarına rastlayabiliriz. 1948 yılında bir toplum bilimci olan Robert Merton bu kavramı, temel beklenti etkisi olarak ele almıştır. Temel beklenti etkisi ya da kendini gerçekleştiren kehanet aslında oldukça yaygın olarak işleyen bir süreçtir.

İnsan beyni durmaksızın bir bilgi akışına maruz kalır, bu noktada bu uyarıları işlemek için kestirme yollar seçer, bilgileri sınıflandırır, kategorize eder ve bu noktada "bilişsel cimrilik", zihinsel bir enerji tasarrufu sağlar. Şeyleri gruplara ayırmak işimizi kolaylaştırır. Örneğin kalemleri renkli kalemler, siyah kalemler ya da tükenmez veyahut kurşun gibi ayırarak tasarruf sağlamanın kimseye zararı olmayacaktır. Peki aynı sınıflandırmayı sosyal gruplar için yaptığımızda? Kürtler, aleviler, müslümanlar ya da laikler gibi?

Bilişsel cimrilik, önyargılar ve kategorizasyonla başlar. Bu sınıflandırmalarla aynı "kategoride" olan durumlar için belli davranış beklentileri oluşur. Ve bu beklentilere uygun her davranış beklentinin ispatı olarak görülürken, beklentiye doğrulamayan davranışlar "istisna" olarak değerlendirilerek görmezden gelinecektir. Böylece bu kısır döngü çoğu zaman kendi sosyal sınıfına atfedilen beklentilere maruz kalan kişinin, kendinden beklenen davranışı gerçekleştirmesini de beraberinde getirecek.

Bu duruma ilişkin olumlu bir örnek olarak psikologlar Robert Rosenthal ve Lenore Jacobson tarafından yürütülen bir araştırmaya göz atabiliriz. Bir ilkokulda çocuklara IQ testi yapılmış ve bu öğrencilerden birkaç rastgele seçilerek, öğretmenlerine bu çocukların "gelecek vaadedilen çocuklar" olduğu söylenmiştir. Oysa seçilen öğrencilerle diğerleri arasında zeka açısından fark yoktur. Bu testin üzerinden bir yıl geçtikten sonra çocukların IQ seviyeleri tekrar ölçülmüş ve "gelecek vaat ettiği" söylenen çocukların, şaşırtıcı bir şekilde diğerlerinden daha yüksek düzeyde bir ilerleme kaydettiği gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin bu grupla-

ra dair belirli beklentilerin etkisine girmesi, çocuklara beden dili ya da sözel olarak bir şekilde yansımış ve öğrencilerin başarılarına, motivasyonlarına ve zeka düzeylerine etki etmiştir.

Diğer taraftan bu bilişsel cimrilik, sınıflandırma ve kategorize etmenin bir sonucu olarak kalıpyargıların ortaya çıkmasının da yaygınlaşmasının da birçok kalıpyargının gerçeğe dönüşmesinde ve ayrımcılığın hayata geçmesinde önemli rol oynar.

1973 yılında yapılan klasik bir araştırmada Pamela C. Rubovits ve Martin L. Maehr, birçok beyaz tenli öğretmenin alt sınıftan gelen siyah tenli çocuklardan daha düşük bir akademik başarı beklediğini ortaya koymuştur. Deneye katılan 66 beyaz tenli öğretmen, iki siyah ve iki beyaz tenli çocuktan oluşan dört kişilik gruplarla ders yapmışlar ve bu gruplardaki öğretmen davranışları, dikkat yöneltme, düzeltme, cesaretlendirme, reddetme, övme, eleştirme oranları açısından kaydedilmiştir. Sonuç olarak beyaz tenli öğrencilere dikkatin daha çok yöneltildiği, siyah tenli öğrencilerin ise daha az övülüp, yüreklendirildiği, yanıtlarının daha fazla reddedildiği ve daha çok eleştirildiği gözlemlenmiştir.

Bu araştırmalarda karşılaştığımız bu durumlarda kişilerin beklentilerinin karşısında hangi davranışların ya da ne gibi durumların ortaya çıktığına baktığımızda, kalıpyargıların ya da kehanetin kendini nasıl tekrar ürettiğini açıkça görebiliyoruz ama gündelik yaşamlarımızda beynimiz her şeyi sınıflandırmaya, gruplandırmaya ya da bilişsel bir enerji tasarrufuna gittiği sürece bunu fark edebiliyor muyuz? Ya da bilmediğimizi biliyor muyuz?

Bilmediğini bilmemek: Dunning Kruger Etkisi

Beynimizin bilişsel tasarruf yapmak için uyarıları kategorize etmesi yetmezmiş gibi bu durumun farkında olmayışımız da kendimize aşırı güvenmemize neden olabilir. Cahil cesareti olarak da tariflenen bu durum en alçakgönüllü ifadeyle bilmediğinin farkında olmamak; bu nedenle çok doğru, çok haklı, çok bilgili olduğunu sanıyor olmak denebilir.

Bu doğrultuda Justin Kruger ve David Dunning'in Cornell Üniversitesi'ndeki öğrenciler arasında yürüttükleri çalışmayı kısaca özetleyecek olursak; öğrencilere bir test yapılır ve klasik "nasıl geçti" sorusu sorularak, kendi performanslarını değerlendirmeleri istenir. Bu değerlendirmeleri inceleyen Kruger ve Dunning'in karşılaştığı tablo şöyledir: Soruların yüzde onuna bile yanıt veremeyenlerin kendine güvenleri müthiştir, testin %60'ına yanıt verdiklerini düşünürler. Soruların yüzde doksanını yanıtlayanlar ise en alçak

gönüllü deneklerdir, soruların yüzde yetmişini yanıtladıklarını düşünürler.

Dunning-Kruger etkisi ya da cahil cesareti aslında bir paradoksu içinde barındırıyor. Öğrencilerin başarı düzeyi arttıkça kendi başarıları hakkında daha alçak gönüllü ve mütevazı olması ya da deneyim ve bilgi sahibi olmayanların, kendileri hakkında gerçek dışı bir özgüvene sahip olması belli noktalarda tam ters bir etki yaratabiliyor. Örneğin farklı çalışma ortamlarında deneyim ve bilgi açısından yetersiz olan biri ön plana çıkabilirken, birikim ve beceri sahibi olan kişi mütevazı davranarak keşfedilmeyi bekleyebiliyor. Bu durum kişinin "yeterince girişken" olmamasıyla açıklanmaya çalışılabilir ya da en çok "bağırın" en doğru sayılabiliyor..

Ya bildiğimiz gibi değilse?

1979 yılında tütün ve sigara şirketlerinin, sigara karşıtı kampanyaların etkisini azaltmak amacıyla hazırladıkları gizli bir talimat ortaya çıktı. 1969 yılında bir tütün şirketinin kaleme aldığı bu belgede tütün şirketlerinin sigara karşıtı kampanyalarla başa çıkmak için kullandığı taktiklere yer veriliyordu. Bu taktiklerden biri şu şekilde belirtilmişti: "Genel kamuoyunun kafasındaki olgusal gerçeklerle başa çıkmanın ve bu konuda ihtilaf yaratmanın en iyi yolu şüphe yaratmaktır."

Bu belgelerin ortaya çıkması üzerine Stanford Üniversitesi'nden bilim tarihçisi Robert Proctor, tütün şirketlerinin kafa karıştırma yöntemlerini araştırmaya başladı ve "agnostoloji" kavramını ortaya attı. Bu kavram, bir çıkar sağlamak için kasıtlı olarak kafa karıştırmak ya da yalan bilgi yayma bilimi diye de kullanılabilir.

Bilginin siyasi ya da ticari çıkarlar için güçlü kurumlar tarafından çarpıtılması da bunun bir parçası. Proctor, siyasi ve felsefi konularda insanların bilgisinin çoğu zaman inanca, geleneğe ve daha çok propagandaya dayalı olduğunu belirtiyor. Yani bilginin erişilebilir olması, o bilgiye ulaşıldığı anlamına gelmez.

Zamanımızın Bariz bir Özelliği: "Düşünce Yoksunluğu"

"Bana öyle geliyor ki düşünce yoksunluğu -gaflet içindeki bir umursamazlık ya da dumura uğramış bir zihin ya da koflaşmış "hakikatler"i tasasızca tekrerrür eden bu hal- zamanımızın en bariz özellikleri arasındadır. O nedenle önerdiğim şey aslında çok basittir: Hiç bir şey yaptıklarımızı düşünmekten daha önemli değildir."

(Hannah Arendt, İnsanlık Durumu)

"Düşünce yoksunluğu... Zamanımızın en bariz özellikleri arasında dır." diyor Arendt 1958 yılında. İkinci dünya savaşı sonrasında Eichmann davasını Kudüs'te izlerken, bir taraftan kişinin sadece kendine söyleneni yapan ve bunu yaparken de kendini kendi eylemlerinden sorumlu görmemesini sorguluyordu Arendt. O'na göre Eichmann'ın en büyük suçu düşünmemesiydi. "Asıl sorun tam da Eichmann gibi onlarca insanın olmasından, onlarcasının ne sapık ne de sadist olmasından; ne yazık ki hepsinin eskiden de şimdi de dehşet verici bir biçimde normal olmasından kaynaklanıyordu" diyordu. Kötülük gittikçe sıradanlaşıyor, normalleşiyordu.

Aradan geçen zaman Arendt'i haklı çıkarmaya devam ediyor. Düşünce yoksunluğu bizim de zamanımızın en bariz özellikleri arasında olmaya devam ediyor. Belki daha da yakıcı bir şekilde. Arendt'in bahsettiği insanlık durumunun tam içine düştüğümüz bir noktadayız belki.

Belki bu yüzden artık cimrilik yapmayı, tasarruf etmeyi bir kenara koyup gerçekten yaptıklarımızı düşünenin zamanıdır.

Gündelik hayatlarımızda tekrarlayan hareketlerimiz, sorgulamadığımız alışkanlıklarımız, ilişki biçimlerimiz, yaptığımız ya da yapmaya korktuğumuz eylemler, bizi hangi noktaya getiriyor?

Sistemin genel kabullerine göre planladığımız hayatlarımız bizi olmak istediğimiz kişi olmaktan uzaklaştırıyor mu?

Kalıpyargıların yeniden yeniden üretildiği bu noktada, her gün bu kalıpyargıların kendini gerçekleştirdiğini ya da bu noktada sorumluluğun hangi noktada olduğunu görmezden gelebilir miyiz?

Bilmediğimizi bilmediğimizin farkında olmayarak, aslında bildiğimizi sandığımız şeylerin de birilerinin siyasi, ticari çıkarları paralelinde bize doğru olarak sunulduğunu yok sayabilir miyiz?

Ya da doğru bildiğimizi şaşırmanın için kafamızın karıştırıldığını, aklımızla dalga geçildiğini bile bile bu yalanlara inanmaya devam edebilir miyiz?

"Bu işler öyle kolay değil!" sesleri arasında belki el yordamıyla doğru bildiğimizi yapmanın, korka korka eylemenin cesaretiyle, davranmaya "cesaret" edebilir miyiz?

İçinde bulunduğumuz durumlarda kehanetlerin/beklentilerin mağduru olduğumuz söylemini bir kenara bırakarak kendi beklentilerimize göre hareket edebilir miyiz?

Belki de "iyi düşünelim iyi olsun" sığılğını bir kenara bırakıp kendi eylemlerimizi, sorumluluklarımızı ya da siyasi kapasitemizi yeniden düşünmemizin zamanı şimdi, şu andadır.



FÜTÜRİZM

Şeyma Çopur

seyma@meydangazetesi.org

Bir Yarış Arabası mı Daha Güzel Yoksa Bir Yunan Heykeli mi?

"Dünyanın güzelliğinin, yeni bir güzellikle daha da zenginleştiğini açıklıyoruz: Bu güzellik, hızın güzelliğidir." diyordu Marinetti ve bir yarış arabasının bir Yunan heykelinden daha güzel olduğunu aynı cümlelerin devamında ilan ediyordu.

Marinetti, 1909 yılında Fütürizm Manifestosu olarak yayınladığı bildirmede "İdeal eksen, kendi yörüngesinde hızla ilerleyen dünyayı dolaşan dümeni elinde bulduran insanı yüceltmek istiyoruz." diyerek amacını ortaya koymaktaydı. 20. yüzyılın henüz başlarında, hızın kontrolünü elinde bulduran ve diğer yandan o hıza ayak uyduran insanı sanata konu haline getirmişti. Bu, Marinetti'nin ve dolayısıyla fütürizmin, kendinden önceki akımları sanatın tüm alanlarında yok saymasını beraberinde getirmişti.

Müzeleri ve Kütüphaneleri Yerle Bir Etmek

Fütürizmin ilk örneklerinden itibaren görebileceğimiz bu yok sayma,

fütürist eserlerde eski olana karşı yenin savunulmasıyla açığa çıkmaktaydı. Durağanlığa karşı hareket, ilerleme ve hız; portre ve manzaralara karşı makineler ve teknoloji. Fütüristlerin, eskiyi sürdüren yapılar oldukları için müzeleri ve kütüphaneleri yıkmaya isteği de burayı işaret ediyordu.

Boccioni'nin "Kent Yükseliyor" isimli tablosu fütürizme dair ortaya çıkan ilk eserlerden biriydi. İsminden de anlaşılacağı üzere eser, kent insan yaşamıyla kesiştiği hızlı yaşama, ilerlemeye, makineleşmeye ve endüstriyel üretime bir övgüyüdü.

Giacoma Balla'nın ise 1912 yılında yaptığı "Tasmalı Köpeğin Dinamizmi"nde anlaşılmalı yeterince açık olmayan bu övgü, yayınladığı Fütürist Resmin Teknik Manifestosu'nda ve Balla'nın diğer eserlerinde açıklığa kavuşuyordu.

Savaş Güzeldir, Çünkü Çiçekler Açan Bir Çayırı Mitralyözlerin Ateşten Orkideleriyle Zenginleştirir...

1. Dünya Savaşı'na kadar etkisi süren fütürizm, bulunduğu coğraf-

yalarda, özellikle İtalya'da, yalnızca hız ile özdeşleşmekle kalmamış; sonuna kadar savunduğu teknolojinin, savaş dönemlerinde ürettiği silahları da saldırganlığa övgüsüyle savunmuştu. Bu yüzdendir ki savaş, ırkçılık ve faşizmle de doğrudan ilgisi bulunmaktaydı. Paul Virilio'ya göre ise bu itki teknoloji ve faşizmin kaçınılmaz bağdaşıklığından kaynaklanmaktaydı. Diğer bir deyişle teknoloji hakkında iyimser olanlar faşizmle de yakından ilgiliydi. Oysa gerçek sanatçının teknolojiyle ilişkisi Virilio'ya göre onu deforme etmek üzerinden olmalıydı.

Fütürist Manifesto'da faşizm pek çok farklı şekilde dile getirilmekte ve faşizmin karşısında bulunan tüm hareketlerin yok edilmesi gerekliliği vurgulanmaktaydı: "Savaşı yücelteceğiz (dünyanın tek hijyen yöntemi); militarizm, vatanseverlik, özgürlüğün yıkıcı tavrı ve kadınlar uğruna ölmeye değer ölümcül güzel fikirler taşıyacağız." ve manifestoyu yazan Marinetti ekliyordu: "Savaş, gün ışığını gören en güzel fütürist şiiirdir." 1. Dünya Savaşı'nın ardından kübizme teknik olarak bıraktığı bu savaş övgüsü fütürizmin son dönemlerine

dek etkisini sürdüren bir odak noktası oldu.

Makineleşen İnsan, İnsanlaşan Makine... Hız ve Durağanlık

Paul Virilio 1990 yılında yayımlanmış olduğu "Kutupsal Durağanlık" kitabında teknoloji, enerji ve hızın bir tür durağanlığa sebep olduğunu söylüyordu. 20. yüzyılın teknolojik kazaların yüzyılı olduğunu söylerken de anlaşılacağı gibi her yeni teknolojik gelişmenin beraberinde olumsuzluklar getirdiğini ve genel anlamıyla bir olumsuzluğun da hızın sebep olduğu durağanlık olduğunu kastediyordu. "Örneğin uçakta oturup ekranları izleyen pilotun durağanlığı. İnsanlar seyahat etmenin ne kadar hızlı gerçekleştiğinden bahsederek memnun oluyorlar ancak bir tür felce sebep olduklarının farkında bile değiller." Telekomünikasyonun da büyük bir felce sebep olduğunu belirten Virilio, makinelerin hızla gerçekleştirdikleri işleri yalnızca izlemekle yükümlü insanın halini durağanlık olarak adlandırıyordu. Eylemler, eylemleri hızla gerçekleştiren etken bir makine ve olup bitenlere müdahalesi olmaksızın edilgenleşen, durağanlaşan insan.



Dünden Bugüne, Bugün de Makine

Fütürist bir yaklaşım olduğu belirtilmeden ve fütürist olma iddiası taşımadan gerçekleşmiş olsa da bedenini karmaşık operasyonlar, protektörler ve robot kolları ile modifiye eden Stelarc'ın performanslarında teknoloji, makine ve hıza övgü görülür. Bedenin, insanla bedenin kurduğu ilişkinin çağa uygun olmadığı düşüncesiyle gerçekleştirilen performanslarda Stelarc'ın yapmaya çalıştığı şeylerden biri de bedenin makine ile uyumlu hale getirilmesidir. Kendi ifadesiyle beden, şekil ve işlev olarak yetersiz ve şu an içinde yaşadığı kompleks teknolojik dünyada var olan makinaların hassasiyeti, hızı ve gücü ile yarışamayacak bir yapıdadır.

Farklı dönemlerde ortaya çıkmış olsa da Fütürist sanatçılar ile Stelarc arasında gözle görülür bir ilişki söz konusu. Her ikisi de sanatın nesnesi haline getirdiği makineye bir tapınma gerçekleştirirken bu tapınma karşı konulmaz olarak hız kavramını bizim karşımıza çı-

karır. Şimdilik makineyi kullanma işlevine sahip insan, asla makineye üstünlük sağlayabilme pozisyonuna erişmemiştir. Dolayısıyla fütürizmde yapılan bu tespit daha sonraki dönemde Stelarc'ın insanı, teknolojiye ayak uydurmak zorundalığıyla gelişmek ve ilerlemek için tasarlanmış ve tek işlevi bu olan bir prototip olarak algılanmasıyla tekrar ortaya çıkmış olur. Bu gelişme ve ilerleme ise hız ile doğru orantılı bir çizgisel düzlemde yer almaktadır.

Sanayi Devriminde Hızlı Üretim, Hızlı Tüketim, Daha Çok Hareket

Fütürizmin 20. yüzyılda ortaya çıkmış olması bir tesadüf değildi elbette. Üretimin ve tüketimin; yaşam biçimlerinin tamamen başkalaşmasını beraberinde getiren Sanayi Devrimi hemen bu dönemin öncesinde 18. yüzyılda kendini göstermiş ve 19. yüzyılın sonlarına kadar hızla coğrafyalara yayılmıştı. Sanayi Devrimi her şeyden önce daha hızlı üretim demektir. Dolayısıyla bu, bir insanın tek başına ürettiği ürünün kat kat fazlasının daha kısa bir sürede üretilmesi anlamına geliyordu.

Fütürizmin insanı yetersiz görece derecede makineye tapınması, bir anlamda Sanayi Devrimi'nde inanılmaz bir hareketliliğe sebep olan makinelerin icadı ve kullanımıyla ilişkilidir. Makinelerin ürettiği bir ürünün yine makineyle hızlı bir şekilde taşınması, hızla işleyen tüketim süreci ve her defasında tekrar eden bu hız döngüsü fütüristik eserlerde rastlanan arabaları, edebi eserlerde yer alan insanı makineye benzetme sanatını ve kentlere yapılan övgüyü açıklamamıza yardımcı oluyor.

Kapitalizmin ortaya çıkışıyla beraber ürettiği her şeye yabancılaşan insanın, elbette kendini dışavurmanın bir yöntemi olarak görülebilecek sanatla da kurduğu ilişki aynı kalamazdı. Sanatın anlamı, eylemi, işlevi zamanla farklılaşıp değişecekti. İktidarların kendi gücünü sembolleştiren eserleri yaptırdığı, egemen olduğu kimselerden saray içinde vakaları en ince detayına kadar çizilenlere... Sanat zaman içerisinde yalnızca kişinin kendi ifadelerinin bir biçimi olarak değil aynı zamanda farklı birçok amaca da hizmet eden bir hal aldı.

Fütürizm aslında yabancılaşmanın belli bir oranda yansımasıdır. İnsanın kendi doğasına yabancılaşmasının, makine insan olmasının ve kendine özgü ifade biçiminin dış dünya ile doğrudan ilişkilenebilir, ondan ayırlanamamasıdır...

Sanayi devrimiyle beraber yabancılaşma ne kadar hız kazanmışsa, üretilen şeyler üreten kişinin onda yarattığı özgürlükle değil ürün olarak değerlendirilmiş ve görülmüş olması da aynı şekilde hız kazanmıştır. Haliyle sanat da içinde bulunduğu çağın hızına maruz kalmış ve yabancılaşmaya uğramıştır.

Geçmişte makineleştirilmeye çalışılan insanın yerini günümüzde robotların almaya başlaması hiç kuşku yok ki fütürizmi daha fazla etkileyecektir. Robotların meydana getirecekleri eserlerin, Yunan heykellerinden daha güzel olup olmadığı tartışmasını insanların mı yoksa robotların mı yapacağınıysa çok geçmeden göreceğimizi iddia edebiliriz.



Kapitalizmin Yeni Endüstrisi E-SPOR

Selahattin Hantal

Teknolojinin ilerlemesiyle beraber gelişen elektronik oyun yapıcılığı oyun piyasasını bambaşka bir hale çevirdi. Elektronik spor ya da kısaca e-spor olgusunu hayatımıza soktu. Nihayetinde oyunun anlamını da değiştirdi. Artık bireysel oynatabilen oyunların yanında çoklu oyunculu oyunların, oyuncu takımlarının; bu takımların sahiplerinin, sponsorlarının ve taraftarlarının olduğu yeni bir evredeyiz. Binlerce kişilik salonlarda oyun şampiyonalarının düzenlendiğini görüyoruz. İnsanlar elektronik spor organizasyonlarına merak ve heyecanla ilgi gösteriyorlar. Fakat oyun gibi yalnızca eğlence odaklı bir amacın evrimiyle ortaya çıkan bu sektör görüldüğü kadar masum değil. Arka planında yüksek gelirli kapitalist şirketlerin varlıklarını ve pastadan pay kapma yarışlarını görüyoruz. Bu şirketler oyunu sistemin kâr odaklı çeperine dahil etmelerinin dışında, var olan diğer faaliyetleriyle "toplumsal servet" gasp etmeye devam ediyorlar.

Oyunun Evrimi: Kazananlar ve Kaybedenler

Oyun insan hayatının ayrılmaz bir parçası. Çocuklardan yetişkinlere, her yaştaki insanın oyun oynadığını yahut gündelik işlerini oyunlaştırdığını görmekteyiz. Oyun oynanan ya da oyunlaşan her an, insana sadece içinde bulunduğu anın tadını yaşatır. Böylece oyun oynarken kendini farklı bir evrenin içinde bulan insan, eğlencesini gündelik yaşamın sıkıcı tekdüzeliğine karşı bir yalıtkan olarak kullanabilir. Burada karşılıklı olarak sürdürülen yardımlaşma kurgularından ve oyun bittiğinde tekli yada çoklu oyunlara bağlı olarak kişi ya da kişilerin eğlenmiş halde olduk-

ları bir durumdan bahsetmek gerekiyor. Eğlenme durumu içinde yarış olgusunu gördüğümüz oyun türlerinde de mevcut olduğunda oyunun saf anlamının karşılandığını görüyoruz. Aksi hallerdeyse rekabetin köruklediği hırs duygusu, oyuncuları oyunun mantığına aykırı noktalara sürükleyebiliyor. Yarış hali oyunun kendi içerisinde bir telaş yaratıyor ve nihayetinde net olarak kaybeden bir taraf çıkarıyor. "Kazananlar ve kaybedenler" meselesinin eğlencenin önüne geçtiği bu tür oyunlardaysa karşılıklı haz alma halinin yok olduğu görüyoruz. Bu noktada kazanma isteği ve hırs gibi kavramlarla karşılaşılıyor. Bu kavramlar oyunu saf anlamından koparıyorlar.

Bugün kapitalizmin yeni sektörü olan elektronik spor endüstrisi de bahsettiğimiz dönüşen oyun anlamının üzerinde yükselmektedir. Rekabet, hırs, kazanma isteği gibi kavramlarla beslenen kapitalizm, teknolojinin ilerlemesi ile gelişen oyun endüstrisine de bu kavramları doğrudan enjekte etmiştir. Nihayetinde sektörü kâr odaklı mekanizmasına dahil etmiştir.

Oyunun Kurallarını Belirleyen Kapitalizm

Genel tanıma göre oyun, yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlencedir. Burada kural meselesine dikkat çekmek gerekiyor. Zira kurallılık durumu her oyun için geçerli değildir. Kimi oyunlarda oyuncular karşılıklı keyif durumunun sürmesi için kendi kazanımlarından feragat ederek oyunun devamlılığını sağlamaya yönelik hamleler yapabilirler. Bu hamleler tüm oyuncuların keyif

almasını maksadı ile yapılır. Kurallar oyun maksadının iyileştirilmesi için tekrar gözden geçirilebilir, esnetilebilir bazen de yok edilebilir. Bu yüzden iki takımın yarıştığı bir oyunda güçsüz kalan takıma güçlü takımdan takviye yapılır. Yine bu yüzden çocuk oyunculara "Sen fasulyesin!" denir. Yetişkinlerle oynadığı oyunda bazı yetenekler açısından eksik olan ve yüksek ihtimalle başarısız olacak olan çocuk oyun dışı bırakılmak yerine oyuna dahil edilir ve ona özel bir kurgu yaratılır. Oyunun saf anlamının yaşatıldığı oyunlarda çocuklar bazı kurallardan muaf olabilirler. Bu herkesin karşılıklı olarak eğlendiği oyun tanımının dahilinde olan bir durumdur. Peki kapitalizm bu oyun tanımını bünyesinde barındırıyor mu? Elbette hayır. Özellikle elektronik oyun dünyasında görülen tam tersi durum bu fikrimizi doğruluyor. Kapitalizm oyunun kurallarını kendi koyuyor. Bu kurallar da oyuncuların keyif durumlarına göre değil, kapitalizmin para çarkının dönmesi üzerine koyuluyor. Böylece oyuncuların aktif oldukları, oyuna müdahale edebildikleri kurgu yok oluyor ve oyunun güncel hali kapitalizme hizmet eden bir araç haline dönüşüyor.

Elektronik Sporun Tarihsel Seyri

Elektronik spor dünyasında genel olarak bir tabire rastlıyoruz: Rekabetçilik! Oyunlar içinde görece olarak işbirliği olsa da genellikle takımlar halinde olup rakiplerini alt etmeye yönelik senaryolar görüyoruz. Bu elbette rekabetin ve kazanma arzusunun teşvik ettiği ve hırs duygusuyla birleşen bir hali normalleştiriyor. Kapitalizmin temel değerleri ile yükselen bu durum oyun endüst-

risinin bel kemiğini oluşturuyor. Sektör, kazanma/ilerleme arzusunun kol gezdiği oyunlarda oyun içi ve oyun dışı birçok satışı gerçekleştirebiliyor. Bazı ek paketlerle kendinize oyunculuk açısından avantaj sağlayabiliyorsunuz. Yahut bazı ek paketleri almadığınız takdirde satın almış olduğunuz oyunun belli bölümlerini oynayamıyorsunuz.

Burada elbette klasik oyun tanımı çöküyor. Oyun, para ekonomisinin döngüsünde kapitalizmin bir oyuncu çağı haline geliyor. Artık günümüzün oyun dünyasında bu kurgunun tek elemanı oyun sahibi ve oyuncular değil. Şimdilerde oyun sahipleri/ üreticileri, oyuncu takımları, takım sahipleri, seyirciler, menajerler, organizatörler, sponsorlar, dağıtıcılar, yayıncılar ve yayıncılık şirketleri gibi yeni aktörler görüyoruz. Pasta bu aktörler tarafından paylaşılıyor. Oyunculuk profesyonelleşiyor ve oyun federasyonları kuruluyor. Pasta gitgide büyüyor. Birçok spor kulübü ve şirket elektronik spor takımları kurarak/satın alarak pastadan pay kapma yarışına dahil oluyorlar.

Veriler ve Şirketler

Şirketlerin pastadan aldıkları paylara ayrıca odaklanmak gerekiyor. 2017'de yapılan tüm elektronik spor etkinliklerinin toplam ödül tutarı ilk defa 100 milyon doları aşarak 112 milyon dolar düzeyine ulaştı. Yine 2017'de The League of Legends (LoL) dünya şampiyonası, 49,5 milyon saatle Twitch'te en çok izlenen etkinlik oldu. Aynı zamanda 5,5 milyon dolarlık bilet geliri elde edildi. 2018 yılında gerçekleşen League of Legends oyunun dünya şampiyonası finalini yaklaşık 100 milyon insan



izledi. Canlı yayın dışında izleyenlerle beraber bu sayının bir milyara yaklaştığı söyleniyor. Bu kadar fazla potansiyeli olan bir alan elbette ki dikkat çekiyor ve bu noktada değeri 1 trilyon doları aşan ve Apple'dan sonra dünyanın en büyük şirketi olan Amazon'u görüyoruz. Bir yayın platformu olan Twitch, 2014 yılında Amazon tarafından 970 milyon dolara satın alınıyor. Amazon'un açıklamasına göre aynı senenin temmuz ayında Twitch'te 55 milyondan fazla tekil ziyaretçi oluyor ve 15 milyar dakikalık içerik görüntüleniyor.

Yayıncılık sektörü de kendi içerisinde kâr getiren girift ilişkiler ağına sahip. Twitch'te oyun yayıncılığı yapan kişilere izleyiciler tarafından abonman olunan bir döngü var. Böylece yayınları izleyenler abone oldukları kanallara aylık düzenli olarak para veriyorlar. Fakat burada sadece izleyici/izleyen ve firma sahibinin kâr ettiği bir alan yok. Yayınlar bilgisayar ve oyun ekipmanları aldirmaya teşvik etme usulünde reklamlar yapıyor. Yine aynı şekilde bu platformlar yeni çıkan bir oyunun yükseltilebildiği bir manevra alanına sahipler. Öyle ki oyun şirketleri para karşılığında anlaşmaları yayıncılara yeni çıkarttıkları oyunlarını oynattırıyorlar. Bu da oyunlarının popülerleşmesini sağlıyor ve izleyiciler ister istemez kendilerini o oyunun içinde, daha sonra da satın alır halde buluyorlar. Özetle, bu platformlar büyük oyun organizasyonlarının yayıncılık faaliyetlerinin dışında, bilgisayar ve oyun satışlarının körüklendiği alanlar olarak varlıklarını sürdürüyorlar. Ek olarak oyun dışı yayınların da yapıldığını belirtmek gerekir. Haliyle bu özellikleri bu ve benzeri yayın plat-

formlarını televizyonun gündün güne popülerliğini kaybettiği bir dünyada geleceğin yayın alternatifleri haline getiriyor. Çünkü yeni neslin devamlılığı bu alanda sürüyor. Son dönemde Türkiye'ye de yatırım yapan DLive isimli bir yayın platformunun Blockchain teknolojisini kullanarak hem yayıncılara hem de izleyicilere para kazandırdığını görüyoruz. Kayıt olduğunuz platformda açtığınız sanal para cüzdanı hesabınızla aniden bir kazıcı (miner) oluyorsunuz. İzlediğiniz yayın boyunca sanal para kazanıyorsunuz ve bunu gerçek paraya dönüştürebiliyorsunuz.

Elektronik spora yatırım yapan bir diğer şirket ise, 13 milyar dolara yakın serveti olan Alişer Usmanov'un sahibi olduğu USM Holding. Şirketin 100 milyon dolarlık bir yatırımı söz konusu. Forbes dergisinin 2015 yılında verdiği bir verilere göre Usmanov; Rusya'nın üçüncü, dünyanın ise 71. en zengin insanı.

Ayrıca bu e-spor oyunlarından birine odaklanmak gerekirse, 2017 senesinin Mart ayında çıkışını gerçekleştiren PlayerUnknown's Battlegrounds (PUBG), Mart 2017 ile Aralık 2017 arasında 712 milyon dolarlık bir kazanç elde etti. 2018 yılının ortalarında 50 milyon kopyadan fazla satışının olduğunu biliyoruz. Anlık oyuncu rekorunu 3 milyon rakamını aşarak elde eden oyun, ücretsiz olan mobil versiyonunun erişime açılmasının ardından 400 milyonu aşan kayıtlı kullanıcıya ulaşıyor. Bu versiyon ücretsiz olsa da hem oyunun yayılması için büyük katkı sağlıyor hem de oyun içi satışlardan gelirler elde ediliyor. Ayrıca bahsettiğimiz yayın platformlarından ve yapılan turnu-

va organizasyonlarından elde edilen gelirler de mevcut.

Güney Koreli Bluehole Studio'nun geliştiricisi olduğu PUBG'nin mobil versiyonunu dünyanın en büyük şirketlerinden biri olan Tencent geliştirdi. Tencent oyunun 400 milyonluk kayıtlı kullanıcıya ulaşmasında büyük pay sahibi.

Çin merkezli bir bilişim şirketi olan Tencent'e ayrı bir paragraf açmak gerekiyor. 500 milyar dolarlık piyasa değerinin üstüne çıkan ilk Asya şirketi olan bu şirket; Apple, Alphabet, Microsoft, Amazon ve Alibaba gibi şirketlerle beraber dünyanın en büyük on şirketi arasında.

League of Legends oyunu ile tanınan Riot Games'in, Çinli dev internet şirketi Tencent tarafından önce bir kısım hissesi alındı, 2015 yılında ise tamamen satın alındı. Şirket 2016 yılında Clash of Clans oyununun yapımcısı Finlandiyalı Supercell'in çoğunluk hissesine 8,6 milyar dolar karşılığında sahip oldu. Ayrıca şirket, bir milyarı aşkın kullanıcısı olan anlık konuşma programı WeChat uygulamasının da sahibi. Bir bilişim şirketi olarak dünyanın en zengin on şirketi arasında olan Tencent'in oyun piyasasındaki hakimiyeti oldukça güçlü.

Öngörüler

Elektronik sporun geleceğine dair bazı öngörüler mevcut. Gelirlere yönelik tespitler şu şekilde: 2017 ve 2018 yıllarındaki elektronik spor organizasyonu gelirlerini kıyasladığımızda 200 milyon doları aşan bir artışa rastlıyoruz. 2017 yılındaki gelirler bir önceki yıldan %41 daha fazla

olarak 696 milyon dolara kadar yükseliyor. 2018 yılında ise %38,2'lik bir artışla 906 milyon dolarlık bir kazanç görüyoruz. 2021 yılı için yüksek bir toplam gelir artışı beklenen elektronik spor sektörünün para hacminin 1 milyar 650 milyon dolar olması bekleniyor.

Dünya nüfusunun 3,9 milyarının çevrimiçi nüfus olduğu ve bu sayının 1,5 milyarının elektronik spora yönelik farkındalık sahibi olduğu ifade ediliyor. Bu nüfus istatistikleri bize, elbette nihayetinde tüm dünya nüfusuna yönelik olsa da şimdilik teknoloji endüstriyel sistemin yakın potansiyel hedeflerini gösteriyorlar.

Sonuç

Hayatımızın önemli bir parçası olan oyunun günümüzdeki evresi elektronik spor, potansiyeli oldukça yüksek olan bir alan olarak görünmektedir. Bilgisayar teknolojisinin var olduğu her anda da bu potansiyelini koruyacak hatta arttıracaktır. Fakat elektronik spordaki oyun mantalitesi ile klasik oyun tanımında kastettiğimiz karşılıklı yardımlaşma ve herkesin eğleniyor olduğu hallerin karıştırılmaması gerekir. İfade ettiğimiz üzere elektronik spor, temellerini kapitalizmle aynı doğrultuda yükselten bir dinamikle hareket etmektedir. Teknolojinin ilerlemesi oyun endüstrisini dönüştürmüş ve kâr odaklı anlayışın hakim olduğu alanda oyunculuk profesyonelleşerek oyun federasyonlarının kurulduğu bir dünya önümüze gelmiştir. Toplumsal serveti gasp eden kapitalist şirketler giderek büyümekte olan bu sektörde pastadan pay kapma yarışına girmişlerdir.

İktidarların Kültürel Anestezisi: KİTSCH

Hasan Doğan

Kafamızı kaldırıp etrafımıza baktığımızda estetikten yoksun ne kadar da çok şey görürüz. Başta binalar, binaların gölgesinde kalmış parklar, heykeller, giyilen kıyafetler, mağazalarda satılan ürünler, televizyonu açtığımızda karşımıza çıkanlar. Çevremizde o kadar çok "kalitesiz" ve özensizce tasarlanmış ve ucuza mal edilerek üretilmiş şeyle karşılaşırız ki. Üstelik bunların neredeyse tamamı orijinal da değil, bir şeylerin kopyası, kötü birer takliti. Bu durum yalnızca tüketim nesnelere değil sosyal ve kültürel yaşamın her alanında da kendisini gösteriyor. Hatta siyasal alanda bile.

İşte "kitsch" sıradan ve kopya olanın baş tacı yapılırken özgün olanın ise sıradanlaştırılmasını açıklamak üzere kullanılan bir kavram. Kitsch'in Almanca "yol boyunca çamur toplamak" anlamına gelen kitschen kelimesinden geldiği düşünülür. Ayrıca kelimenin İngilizce eskiz, taslak anlamına gelen "sketch" kelimesinden bozularak türetildiği söylenmektedir. Günümüzde sanatsal anlamda, "aşağılama, ucuz edebiyat, çakma" anlamında kullanılmaktadır. Dilimizde ise "İlkel araçlarla ve yollardan duyguları harekete geçirmek isteyen sözde sanat eseri; sanat değeri olmayan değersiz eser, bayağı şey, zevksizlik" şeklinde tanım bulmuştur.

Bu kavram ilk olarak sanayileşme sonrası şehirleşen ve "modern"leşen toplumdaki uyumsuzluğu anlatmak için kullanıldı. Üretim biçimindeki farklılaşma özellikle kent-soyulu olanlarla, çalışmak için kırsaldan göç edenler arasında yaşamı algılamada da farklılıklar yarattı. Bu dönem, aynı zamanda krallıklardan, imparatorluklardan ulus devlet modeline de geçişin uyumsuzluğunu içinde barındırmaktadır. Elbette böylesi büyük bir geçiş sürecinde her şey özümsemez ve çoğu değişim özde değil şekilde kalır. Kültür de, sanat da yaşam tarzı da kitsch'in etkisinde kalmaktan kurtulamaz. Ve kendisini kimi zaman rüküş kimi

zaman ucube diye adlandırılan nesnelere yeniden yeniden üretir.

Peki günümüzde nedir kitsch? Varoluşla kayıtsız şartsız uzlaşma mı (Milan Kundera), fazlasıyla doğrudanlık mı (Sindre Mekjan), geçmiş kültürlerde yaratılanların en iyilerinin çalınması mı (Odd Nerdrum), her türlü hayal gücünü, yaratıcılığı ve dolayısıyla özgünlüğü dışlayan taklit veya eğreti iş mi (Baudelaire), aldatıcı deneyimler ve sahte duygular ve günümüzdeki bütün düzmecelelerin şahikası mı (Greenberg), sanata katıştırılmış bir zehir mi (Adorno), sanatta kötü olan ne varsa o mu (Herman Broch)?

Sanatta Kitsch'in İnşası

Kilisenin, lordların, kralların, padişahların emrinde olan modern sanatın kirli bir tarihi vardır. Çünkü bir çalışmanın sanat eseri olup olmamasını onun yada yaratıcısının "saraya" girip girmemesi belirledi. Sanayileşmeyle beraber kültürel yaşantıdaki değişimler sanatta çeşitlilikleri de beraberinde getirdi. Sürekli yukarıdan aşağı şekillenen dönemsal sanat avangard akımları, romantizm ardından daha radikal olan izlenimciliğin ortaya çıkmasıyla bir kırılma yaşadı. Ama her seferinde iktidar, kendi beğeni algılarını dayatarak insanların neye güzel, neye kötü demesi gerektiğini belirledi. Tabi ki günümüzde de çok değiştiği söylenemez, fakat sanatı sadece kendilerine ait sayanlara karşı, dışlanmışlığın getirisi ile kendi beğeni ve zevkleri doğrultusunda yeni bir sanat inşa edilmeye başlandı. İşte, bu toplumun içinden yeşererek oluşan kitsch'in "doğallığı" da aslında bu dışlanmışlığın bir tezahürüdür.

Modern yaşama karşı ortaya çıkan modernist hareketin, geçmişle bağlarını yitirmiş giderek soyut hale gelen sanatın, kitlelerin çoğunluğunun beğenisi doğrultusunda farklılaşması kaçınılmazdı. Bu aynı zamanda bir talepti. Kitlelerin çalışma sürelerini, yemek saatlerini hatta

boş zamanlarını bile planlayan iktidarlar ise bu talebi fırsata çevirdiler. Kitlelerin taleplerini karşılar gibi görünen başta reklam şirketleri olmak üzere kapitalistler, kısa süreli hazlar sağlayacak ürünler üretilip bunları gerçek ihtiyaçları gibi pazarladılar. Asıl olarak pazarı kontrol etmeyi amaçladılar ve kitsch üzerinden yeni bir kültür yarattılar.

Kitsch'in Özellikleri

Kitsch yozlaşmış bir beğeni türüdür. Karşı bir estetik beğenisi vardır ve çarpıktır. Rammstein'in Amerika isimli parçasına çekilen klip bunun tezahürü gibidir. Hinduların kutsal mekanından dini kıyafetleriyle ellerinde hamburger ile çıkmaları ve ünlü bir markanın ürünü olan ayakkabılarını çıkarıp petrol rafinerilerine doğru namaz kılan Müslüman bu çarpıklığın örneğidir. Aynı zamanda farklı kültürlerin gelişi güzel birleşimidir. Toplumların gereksinimlerine, ekonomik sosyal yapılarına, kültürel yönelim ve tarihsel yaşantılarına göre değişkenlik gösterir. Ürünleri her toplumda farklıdır. Kitsch kitlelerin ajite duygularını hedefler, Che tişörtleri, arabesk müzik, ağlayan çocuk resmi gibi kendine alıcı bulur.

Abartının kendisidir. İnşası tamamlandıktan sonra izinsiz olduğu gerekçesiyle kaldırılan 37m yüksekliğindeki altın kaplamalı Mao heykeli gibi. Sıradanlaştırmayı hedefler. Michelangelo'nun Adem'in Yarattığı eserinin el kısmını kesip Nokia'nın marka değeri haline getirmesi buna bir örnektir. Seri üretimdir, Auguste Rodin'in yarattığı Düşünen Adam heykelinin kalıpla çoğaltılarak her eve girebilir hale gelmesi kitsch'in bu özelliğini gösterir. Tabii ki kitsch siyasaldır.

Siyasal Bir Olgu Olarak Kitsch

"Gücü tek bir politik hareket eline geçirdiğinde kendimizi totaliter Kitsch'in ortasında buluruz." Milan Kundera.

Politik alanda kitsch, duyguları

içinde eriten, insan aklını bilerek yok sayan kültürel bir anestezi şeklidir. Geleneksel mitleri tekrar inşa etmek, bu duyguları sömürmek ve çatışan tarihlerini manipüle etmek adına kullanılır. Bulunduğu toplumun etnik yapısını veya sınıfını yükseltir. Kitsch'in görüldüğü toplumlarda bireyler özgür iradelerini otoriter bir erke teslim eder. Ona kültürel inancına göre değişen, ilahi, üstün bir kimlik verme istenci gelişir. Kendisinde olduğu iyiliği, görmek istediği gücü ona atfeder. Bu nedenle politikacılar ilk gördüğü çocukla fotoğraf çekilir, sizden biriyim imajını verir.

Her ne kadar toplumsal bir mesele olarak görülse de kitsch bireyin "ben" duygusunun şişirilmiş halidir ve tahammülsüzlüğü içinde barındırır. Süperman gibi karakterlere ihtiyaç duyar, kendisini onunla özdeşleştirir, tişörtünü giyer, oyuncağına bakıp hayal kurar. Kapitalistler ve iktidarlar kitsch ile halkın oyalanacağı, kendi öz gücünü unutturacağı figürler yaratır. Aldatmacadır, "%100 yerli uçağımızı yaptık" söyleminin yalan olduğunu bilir ancak onunla yüzleşmek istemez.

Postmodernizm ile birlikte kitsch altın çağını yaşadı. Kırsal kesimlerin maruz kaldığı ayrımcılık kent nüfusunun göç almasıyla, TV programlarını, filmleri, müzikleri şekillendirdi. İki karısını öldürdükten sonra tekrar evlenmek isteyen Sefer Amca'ya Seda Sayan'la eş aradık. İbrahim Tatlıses ile Hülya Avşar'ı öpüştürdük. Arabesk dinleyip jilet attık. Kitsch-insan, kitsch'liğine bilgisiz bir içtenlikle ve boş bir kendini beğenmişlikle bakıyor ve gördüğü her imgeye inanıyor.

Özetle kitsch, herkese seçkinleşme ve yüksek kültüre ait olma duygusu verirken, ait olabilmek için gerekli düşünme araçlarını çalıyor; sorunlar ve sorulara yanıt veriyormuş duygusu uyandırırken, çözüm için gerekli bilgiden yoksun bırakıyor. Tam da iktidarların istediği/yaptığı gibi.



Ekonomik olarak ise komünist bir çerçeveyi benimsiyoruz ve kendi kendine yeten kooperatiflerde, girişimlerde olduğu gibi kaynakların ve üretim araçlarının doğrudan demokrasiyle işlediği, kararların ve inisiyatiflerin yerel olarak belirlendiği alternatif ve katılımcı modelleri destekliyoruz.

Küresel kapitalizmin dinamiklerini yeniden üreten uluslararası örgütlere, başışçılara ve ağlara karşı direniriz. İrkçi İsrail devletine karşı boykotu, ambargoyu ve çeşitli yaptırımları destekliyoruz. Demokrasi ve insan hakları adı altında katliamların ve vahşetin beyaza ya da pembeye boyanmasına karşı direnişeteyiz.

Biraz da günlük işleyişe dair konuşalım. Dammeh'in ekonomisi, yürüttüğü faaliyetler ve karar alma süreçlerine dair biraz bilgi verebilir misin?

Dammeh Kooperatifinin işleyişi kendi üyeleri tarafından finanse edilir ve özerktir. Bu işleyişi inisiyatiflerin dayanışması, başışlar, çeşitli ürünlerin satışı ve etkinliklerden elde ettiğimiz gelirler ile sürdürüyoruz. Üyelerimiz, her ay maaşlarının %1 ile -%10 arasında bir miktarını üyelik aidatı olarak ödüyor, yalnız belirtmekte fayda var ki üyelerimizin değeri ödedikleri üyelik aidatıyla ilişkili değil.

Dammeh her şeyiyle onu oluşturan, sorumluluğunu alan, işlemlerini sağlayan herkesindir. Harcama, satın alma ve gelirin dağıtılması gibi ekonomik kararlar dahil her kararda üyelerin eşit söz hakkı vardır. Dammeh kooperatifi, üyelerine her tür kişisel ve politik faaliyetlerinde bilgi ve beceri paylaşımı, ağlara erişim, ortak kaynakları ve araçları ya da bütün olarak ortak evi kullanma imkanı sağlar. Kooperatif işlerinin örgütlenmesi yine üyeler tarafından sağlanır.

Dammeh üyeliği, sadece katılma talebini dile getiren yerel ya da mülteci kadın ya da trans bireylere açıktır. Üyelerin Dammeh değerlerine ve el kitabına bağlı kalması, Dammeh'in sürdürülmesine ve karar alma süreçlerine zamanını, enerjisini ve yeteneklerini sunmayı kabul etmesi gerekir. Dammeh'in değerlerinin ya da el kitabındaki ilkelerin ihlal edildiği ya da sorgulandığı durumlarda hazır olmak adına şeffaflık ve sorumluluk ilkelerine bağlı olarak işleyen iç süreçlerimiz var. Örneğin Dammeh toplantılarının tutanakları her zaman bütün üyelerin ulaşabileceği şekilde hazır bulundurulur. Tüm ekonomik işleyişin detaylı bir muhasebesi yine tüm üyelerin ulaşabileceği şekilde hazır olmalıdır.

Küçük şeyleri tartışmak veya karar vermek için haftalık toplantılar yapılır, bu toplantıların tutanakları kaydedilmeli ve tüm üyelerin okuyabileceği şekilde erişilebilir olmalıdır. Politika el kitabıyla ilgili herhangi bir maddeyi güncellemek ya da önemli bir konuyu tartışmak ve karar vermek için ise üyelerin mutlak katılımıyla her üç ayda bir olağan "Dammeh Genel Meclisi" toplanır. Üyeler bu süreci beklemeden bir "Acil Genel Meclis" çağrısı yapabilirler. Günlük kararları ve kişisel inisiyatifleri almak için bütün üyelerin katılımı aranmaz. Genel meclise ise yurtdışında olmayan üyelerin üçte birinin katılımı gerekir.

Dammeh'in toplantılarında kararlar öncelikle konsensus ile alınır. Eğer tartışma için belirlenen sürede konsensus sağlanamazsa meclis ilerlemek için çoğunluk oyuyla yönelebilir. Genelde çoğunluk oyu, katılımcıların yarısından bir fazlası ile kazanılır. En az iki üyenin kapalı oylama talep etmediği hallerde el oylaması kullanılır. Üyeler, bir kararın oylamaya gitmemesi ve daha fazla

tartışma gerektirdiğini düşünüyorsa, karara şerh koyup oy birliğinin sağlanmasını isteyebilir.

Genel kurulda aynı zamanda üç ay boyunca çalışacak olan üç ayrı çalışma grubu için oylama yapıyoruz. Ev komitesi yaşam alanlarının temizliği ve mutfak ihtiyaçlarının temini gibi konularda ev ile ilgili her şeyin koordinasyonunu sağlıyor. Üyelik komitesi üyeler arasında ki iletişim, bir araya gelme ve oryantasyon etkinlikleri gibi üyelikle ilgili her şeyi örgütlüyor. Ekonomik komite ise üyelik aidatları, kira, elektrik faturaları gibi Dammeh ekonomisi ile alakalı her şeyi örgütlüyor.

Dammeh'in bir kooperatif olduğunu biliyoruz ve alternatif bir ekonomik işleyişi kurmaya yönelik çalışmalarını takip ediyoruz. Peki ya Dammeh'in bölgedeki politik hareketlerle olan ilişkisi nasıl?

Çalışmalarımızı henüz herkese açık bir şekilde duyurmuyoruz. Ekonomik olarak kendine yeterliğimizi ve politik olarak örgütlülüğümüzü tamamlamaya kadar beklemeye karar verdik. 2015-2016 #YouStink sürecinde ilk "Feminist Blok" eylemlerinin parçasıydık. Göçmen işçilerin yürüyüşlerinde yer aldık. Halka açık sahillerin ve diğer kamusal alanların özelleştirmesine karşı hareketin bir parçasıyız. Kadın yürüyüşleri ve kadın mücadelesi ile ilgili çalışmalar yürüten feminist ağının bir parçasıyız. Suriyeli ve Filistinli göçmen işçilerle ilgili, ırkçılık karşıtı hareketin içinde de aktif bir şekilde yer alıyoruz.

Dünyanın farklı yerlerindeki benzeri kolektif, kooperatif deneyimlerden bildiğimiz gibi bu tarz faaliyetler yürüten yapılar polis baskısına ve faşist saldırılara maruz kalabiliyor. Daha

önce buna benzer durumlarla karşı karşıya geldiniz mi?

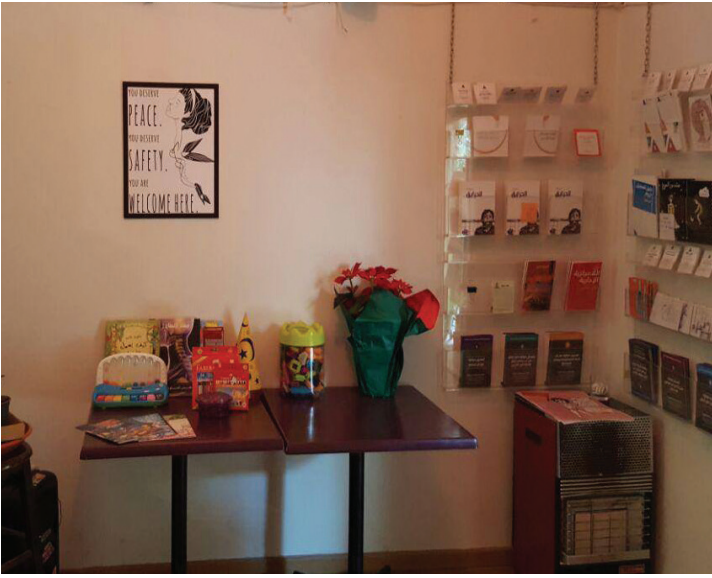
Şansımıza Dammeh çok fazla tehdide maruz kalmıyor çünkü devlet ve öteki gruplar henüz varlığımızın farkına varmadı. Sürekli olarak diğer baskı altındaki gruplara mekan açıyoruz. Örneğin dinci gruplar bir queer çalışmasını durdurması için hükümete çağrı yaptıığında, Dammeh olarak çalışmalar için yer ve kaynak sağlamayı başardık. Ayrıca göçmen işçilerin özgürce örgütlenebilecekleri ve Lübnan kolluk kuvvetlerinin tehdit ve saldırılarına karşı güvenli bir alan sağlıyoruz.

Özellikle içerisinde bulunduğumuz süreçte dayanışma ilişkisi hepimiz için çok önemli. Sizin coğrafyanızda çalışmalarını olan ve dayanışma içinde olduğunuz benzer deneyimler var mı?

Dammeh, kooperatif modelini inşa ederken, birlikler, hareketler ve kolektif bir güç oluşturmak için rejim tarafından yaşam alanları en çok daraltılan toplulukları bir araya getiren alternatif mekanları sürdürmeyi amaçlıyor. Ancak Lübnan'da bizim gibi fazla kooperatif yok. Göçmen toplulukları, bağımsız seküler öğrenci kulüpleri ya da feminist ağlar gibi birçok örgütü biz de destekliyoruz.

Son olarak gazetemizin okuyucularına neler söylemek istersiniz?

Zihinsel, duygusal ve fiziksel olarak birbirinize göz kulak olmalısınız. Yaşam alanlarınızın ve yoldaşlarınızın sorumluluğunu almak mücadeleyi güçlendirecek. Sadece sözlü olarak değil ekonomik olarak; bilgiyi, yeteneklerinizi ve ekonominizi paylaşarak birbirinizle dayanışma içinde olmalısınız. Sevgi, umut ve öfke ile örgütlenmeye!



Kapitalizmin Krizine, Ataerkinin Şiddetine, Dinin Otoritesine Karşı Dammeh Kooperatifi

Kapitalist, cinsiyetçi, otoriteye dayalı yaşadığımız dünyada var olan üretim-tüketim ilişkilerine alternatifler arayan kolektifler ve ko-

operatlere her sayımızın arka sayfalarında yer veriyoruz. Dört yıldan beri Beyrut'ta yeni alternatif ekonomiler yaratılması için deneyim

biriktirmeye ve bu ekonomiyi güçlendirmeye karar vermiş Dammeh Kooperatifi'yle bir röportaj gerçekleştirdik.

Röp. Çeviri: Ahmet Soykarıcı

Meydan Gazetesi: Dammeh'in kuruluş sürecinden biraz bahsedersiniz? Sizi Dammeh'i kurmaya iten zorunluluklar nelerdi, hangi amaçlarla çalışmalarına başladınız?

Dammeh Kooperatifi: Dammeh 2015'te 12 kişiyle çalışmalarına başladı ve şu anda 50'nin üzerinde inisiyatifleriyle yoluna devam etmekte.

Dammeh'in ilk yıllarında Beyrut'taki muhalif hareketler örgütlenmek için kendilerine ait bir alandan yoksundular, faaliyetlerimizi yürütmek buna bağlıydı bu eksiklik mücadelemizi hatta politik konumumuzu belirliyordu.

Başlangıçta bizim için net olan temel konulardan ilki ekonomik olarak bağımsız olmak ve bunu sürdürülebilmektir. Faaliyetlerimizi yürütebileceğimiz fiziksel bir alan ihtiyacını giderebilmek ve bu alanın net politik değerlerinin olması da Lübnan'daki hareketlerin yıllar boyunca biriktirdiği deneyimi korumasını sağlayacaktır. İlk bir yılımız Dammeh'in politikasını anlatan el kitabını oluşturmakla geçti. Bu kitapçığı sürekli gözden geçirip güncelliyoruz.

Dammeh üyelerinin, politik düşünceleri ve kooperatifi hedefleri etrafında birleştiği belli başlı ilkeler bulunuyor. Bu ilkeler dayanışma, eşitlik, saygı, özen, kolektif yaşam, şeffaflık ve sorumluluk.

Bu değerler pratiğimizde, yaşam alanımızı, mücadelemizi ve projelerimizi toplumsal, ekonomik ve yaratıcı anlamda kolektif olarak sürdürmek, eşyalarımızı, kaynaklarımızı, becerilerimizi, bilgimizi ve fırsatlarımızı eşit olarak paylaşmak, iletişimimizde ve yaptığımız işte açık ve şeffaf olmak gibi daha ayrıntılı değerlere evriliyor.

Cinsiyete dayalı adaletsizliklere karşı, kadın ve trans bireylerin bedensel ve politik özgürlük mücadelesini temel mücadele alanlarından biri olarak görüyoruz. Cinsellik ve toplumsal normlara uymayan cinsiyetler konusunda çalışmalarımızda cinselliği olumlayan trans-kapsayıcı bir queer politika ve eleştirel femi-

nist çerçeveyi benimsiyoruz. Bize göre kapitalizm ve ataerki, kadınları ve trans bireyleri ezen iç içe geçmiş sistemlerdir.

Devletin ve dinin baskılarına karşı mücadelemizde, sadece tutucu rejimin dış görüntüsünü değiştiren bir makyaj olarak değil, tüm karar alma süreçlerinde sosyal ve ekonomik olarak adalete dayanan bir sekülerliği amaçlıyoruz. Irkçılık karşıtı mücadelenin, sınıf mücadelesi ve cinsiyete dayalı adaletsizliklere karşı mücadeleyle yakından ilişkili olduğunu görüyoruz. Mülteciler ve göçmen işçilerle birlikte, baskıcı uygulamalara, politikalara ve normlara karşı örgütlü mücadeleyle ve sendikal faaliyetlerle dayanışma içerisindeyiz.